

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
GÖÇ ENSTİTÜSÜ
KADIN ÇALIŞMALARI ANA BİLİM DALI

GÖÇ VE CİNSİYET BAĞLAMINDA ÇOCUK SUÇLULUĞU: GAZİANTEP ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÜMİT BERHAMİ ALPASLAN

GAZİANTEP
EKİM 2023

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
GÖÇ ENSTİTÜSÜ
KADIN ÇALIŞMALARI ANABİLİM DALI

GÖÇ VE CİNSİYET BAĞLAMINDA ÇOCUK SUÇLULUĞU: GAZİANTEP ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÜMİT BERHAMİ ALPASLAN

Tez Danışmanı: PROF.DR. YÜCEL KARADAŞ

GAZİANTEP
EKİM-2023

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Gaziantep Üniversitesi Göç Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

İmza:.....

Adı ve Soyadı: Ümit Berhami
ALPASLAN

Öğrenci Numarası:223202021022

Tezin Savunma Tarihi: 20.10.2023

ÖNSÖZ

Bu tez çalışmasında konu seçiminden, tezin tamamlanmasına kadar geçen tüm süreçlerde, beni yönlendiren ve desteklerini esirgemeyen değerli danışman hocam Sayın Prof. Dr. Yücel KARADAŞ'a teşekkürlerimi sunarım.

Tez savunma jürimde yer alan ve bu yüksek lisans tezine değerli katkıları olan, Dr. Öğr. Üyesi Behçet BATUR ve Dr. Öğr. Üyesi Safiye ÖZGÜÇ'e teşekkürlerimi bir borç bilirim. Ayrıca yüksek lisans eğitimi aldığım süreçte eğitim aldığım tüm akademisyenlere müteşekkirim.

Bu çalışmanın tamamlanmasında çok değerli katkıları olan, bilgi birikimiyle gece gündüz demeden her daim dostluğunu ve kardeşliğini esirgemeyen değerli arkadaşım Sayın Dr. Halil İbrahim KARAKAN'a katkılarından dolayı teşekkürü içtenlikle bir borç bilirim.

Son olarak bugünlere gelmeme vesile olan ve hayatımın her döneminde bana maddi ve manevi desteklerini hiç esirgemeyen çok sevgili ve saygıdeğer aileme en içten teşekkürlerimi sunarım.

Bu tez çalışması ve “*Zaman Varken*” isimli şiir kitabımdan derlediğim bir şiirim, açlığın, sefaletin, savaşın, felaketin, suçun ve kötülüğün olmadığı bir dünya dileğiyle, bütün dünya çocuklarına ithaf olunur...

Bırakıp gidenlerin ardından
Ölüp gidenlerin ardından
Vakittir yangının zindanı
Tarif edilemeyen bir duygunun yaşındayım
Kapının bir ıslak bir kurak çalındığı
Avludadır ölüm ve yaşamak arzusu
Bir ikilemdir gelgit örtüsü
Aktır pektir
Sarılsan uyursun uyursan ölürsün türküsü
Hep aynı güne dolanır merdiven yaprakları
Pencerenin azizliğine sarılsam
Bir rüzgâr sallar gelgit örtülerini
Bırakıp gidenlerin ardından
Ölüp gidenlerin ardından
Vakittir yangının zindanı
Sarılsan yanarsın
Sönsen ölürsün
Tüm şehvetinle bu dünyayı süslüyorsun

Rengârenk cıvıltılı ve masumca
Bazen bir bahar bazen bir tanıdığın yüzü
Ve bazen içtiğimiz tatlarda kaybolarak
Ki nedendir bilinmez bütün kötülükler bu dünyadan çıkar
Ya da kimin çöplüğünden dökülmüştür
Ürkütüyor beni bir çocuğun büyüyerek
Gerdanlığından bir şeytan çıkacak olması
Ki nedendir bilinmez
Bütün kötülükler bu dünyadan çıkar
Kimin çöplüğünden dökülerek
Bir şehir edebiyatıdır sevgi
Ki insanoğlu dünyaya gelmeseydi eğer
(*Zaman Varken kitabından*)

Ümit Berhami ALPASLAN
Gaziantep, 2023

ÖZET

GÖÇ VE CİNSİYET BAĞLAMINDA ÇOCUK SUÇLULUĞU: GAZİANTEP ÖRNEĞİ

ALPASLAN, Ümit Berhami
Yüksek Lisans Tezi
Kadın Çalışmaları ABD
Tez Danışmanı: Prof.Dr. Yücel KARADAŞ
Haziran-2023, 113 sayfa

Bu tez çalışmasında çocuk suçluluğunun göç ve cinsiyet açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda çocukların suça karışma eğilimlerini etkileyen faktörler göç ve cinsiyet ekseninde sosyolojik açıdan detaylı bir şekilde incelenmiştir. Araştırma kapsamında Gaziantep Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü hizmet alanında olan ve kolluk kuvvetlerince suça sürüklendiği tespit edilen on beş çocukla ve üç sosyal çalışma görevlisi ile görüşme yapılmıştır. Elde edilen veriler fenomenolojik analiz yöntemiyle analiz edilerek konuya ilişkin kod ve temalar çıkarılmıştır. Bu araştırmanın sonucunda göç ve cinsiyetin çocuk suçluluğu ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Araştırma sonuçları, erkek çocukların suça karışma oranının kız çocuklara göre daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca cinsiyet rolleri, sosyal beklentiler ve toplumsal normlar, çocukların suça yönelme davranışlarını etkileyen faktörler olarak belirlenmiştir. Göçün de çocukların suça sürüklenmesi açısından ekonomik, eğitimsel ve kültürel boyutlarda etkili olduğu tespit edilmiştir. Bu doğrultuda çocukların suça karışmaması için belirlenen önleyici müdahale stratejileri, sosyal hizmetler, eğitim programları ve aile destek mekanizmaları gibi desteklerin geliştirilmesi önemlidir. Aynı zamanda, çocukların suça karıştıktan sonra rehabilite edilmesi ve yeniden topluma entegrasyonu için etkili adalet ve ceza sistemi yaklaşımlarının benimsenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Suç, Suça Sürüklenen Çocuklar, Cinsiyet, Göç

ABSTRACT**CHILD DELINQUENCY IN THE CONTEXT OF MIGRATION AND
GENDER: GAZIANTEP SAMPLE**

ALPASLAN, Ümit Berhami
Master's Of Art Thesis
Women Studies.Of Department
Supervisor: Prof.Dr. Yücel KARADAŞ
June-2023, 113 pages

This thesis aims to examine juvenile delinquency within the context of migration and gender is presented. The purpose of this study is to comprehensively analyze the factors influencing children's propensity to engage in criminal activities, considering the dimensions of migration and gender from a sociological perspective. In line with this objective, in-depth interviews were conducted with fifteen children identified as involved in criminal activities by law enforcement agencies, as well as three social workers operating within the scope of Gaziantep Provincial Directorate of Family and Social Services. The collected data were subjected to phenomenological analysis, leading to the extraction of codes and themes pertinent to the subject. According to the findings, the study reveals that migration and gender are closely associated with juvenile delinquency. It is determined that boys are more prone to criminal involvement compared to girls. It is evidenced that gender roles, societal expectations, and cultural norms play significant roles in shaping the propensity of children to engage in criminal behaviors. Moreover, the study indicates that migration impacts children's involvement in criminal activities through economic, educational, and cultural dimensions. The results emphasize the importance of developing preventive intervention strategies such as social services, educational programs, and family support mechanisms to prevent children from becoming involved in criminal activities and promote their rehabilitation. In conclusion, this research underscores the necessity of comprehensively understanding juvenile delinquency within the context of migration and gender to prevent criminal involvement and ensure effective rehabilitation. Furthermore, it highlights the significance of adopting efficient approaches within the justice and penal system to reintegrate children into society after their engagement in criminal activities.

Keywords: Crime, Juvenile Offenders, Gender, Migration

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
TABLO LİSTESİ	vi
ŞEKİL LİSTESİ	viii
KISALTMALAR	ix
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	4
1.1. Araştırmanın Problemi	4
1.2. Araştırmanın Amacı.....	5
1.3. Araştırmanın Önemi	5
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	6
İKİNCİ BÖLÜM	8
KAVRAMSAL KISIM	8
2.1 Çocuk Kavramı ve Çocukluk Dönemi.....	10
2.2. Ergenlik Dönemi.....	12
2.3. Suç Kavramı	13
2.3.1 Kuraldışı Davranış Kavramı	15
2.4. Çocuk Suçluluğu Kavramı.....	16

2.5. Çocuk Suçluluğuna Yol Açan Etkenler	18
2.5.1 Bireysel Faktörler	18
2.5.2 Cinsiyet ve Yaş	19
2.5.3 Madde Kullanımı ve Alışkanlıklar	19
2.5.4. Ruhsal Hastalıklar	20
2.5.5. Zekâ	20
2.5.6. Ailesel Faktörler	21
2.5.7. Erken Yaşta Çalışma Zorunluluğu	22
2.5.8. Okul ve Eğitim Durumu Eğitim-Öğretim Süreci	23
2.6. Çevresel Faktörler.....	23
2.6.1 Akran İstismarı	24
2.6.2 Sokak Çocukları/Sokakta Yaşayan Çocuklar	25
2.6.3 Göç	25
2.6.4 Toplumsal ve Sosyoekonomik Durum	26
2.7. Çocuklarda Görülen Suç Türleri.....	26
2.7.1. Çocuklarda Görülen Suç Türleri ve İstatistikler.....	28
2.8. Çocukların Cezai Sorumluluğu	29
2.8.1 Yaş Küçüklüğü	31
2.8.2. Sağırlık ve Dilsizlik	31
2.8.3. Akıl Hastalığı.....	32
2.9. Çocuk Mahkemeleri.....	33
2.9.1 Ceza Sorumluluğu Olmadığı Belirlenen Çocuklara Yönelik Tedbirler34	
2.9.2. İnfaz Süreci.....	37
2.9.3. Ceza	39
2.9.4. İnfaz Sonrası Cezaevi Koşulları	39
2.9.5. Ceza Sonrası Yaşam Koşulları	44
2.10. Suç Davranışlarını Açıklayan Kuramlar.....	46
2.10.1.Biyolojik Kuramlar.....	46
2.11.Psikolojik Kuramlar.....	47
2.11.1.Psikanalitik Yaklaşım.....	48
2.11.2.Bilişsel Yaklaşım.....	48
2.11.3 Kişilik Özelliklerine Dayalı Yaklaşımlar	49

2.12. Sosyolojik Kuramlar	49
2.12.1. Sosyal yapı teorileri	49
2.12.2.Sosyal Süreç Teorileri	51
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	54
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	54
3.1. Materyal ve Metot.....	54
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	56
3.3. Araştırma Soruları	57
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	58
ANALİZ VE BULGULAR.....	58
4.1. Cinsiyet Bağlamında Çocuk Suçluluğuna İlişkin İkincil Verilerin Analizi.....	58
4.2. Çocuk Suçluluğuna İlişkin Görüşme Sorularının Analizi	81
4.3. Göçün Çocuk Suçluluğu Üzerinde Etkisine Yönelik Görüşme Sorularının Analizi.....	98
SONUÇ VE ÖNERİLER	101
KAYNAKLAR.....	107

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Geliş nedeni ve cinsiyete göre güvenlik birimine gelen veya getirilen çocukların karıştığı olay sayısı, 2017-2021	59
Tablo 2. Katılımcıların tanımlayıcı verilerine ilişkin bulgular.....	66
Tablo 3. İsnat edilen suç türü ve cinsiyete göre güvenlik birimine gelen veya getirilen çocukların karıştığı olay sayısı, 2020, 2021	70
Tablo 4. Mağduriyet türü ve cinsiyete göre güvenlik birimine gelen veya getirilen çocukların karıştığı olay sayısı.....	76
Tablo 5. Ceza infaz kurumuna (CİK) giren hükümlü çocuk sayısı.....	79
Tablo 6. Yıllar boyunca gelen dosyalardaki suça sürüklenen çocuk şüpheli/sanık sayısının ve mahkûmiyet oranlarının	80
Tablo 7. Araştırma kapsamında değerlendirilen suça sürüklenen çocuklara ilişkin demografik veriler.....	82
Tablo 8. Araştırma kapsamında değerlendirilen suça sürüklenen çocuklara ilişkin tanımlayıcı bilgiler	84
Tablo 9. Çocukları suça iten temel sebepler.....	87
Tablo 10. Suç türüne göre çocukları suça iten sebepler	90
Tablo 11. Suça sürüklenen çocuklara suç esnasında kimlerin iştirak ettiğine yönelik bulgular	92
Tablo 12. Suça sürüklenen çocukların suç sonrasında hissettikleri duyguları ilişkin bulgular	93
Tablo 13. Çocukların suç işlemeye karar verme dinamikleri.....	95

Tablo 14. Çocukların gerçekleştirdiği eylemlerin suç olduğuna dair farkındalığının olma durumu	97
---	----

Tablo 15. Göçün çocuk suçluluğu üzerine etkisinin olup olmadığına yönelik bulgular	98
---	----

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1. 2017-2021 arası cinsiyete göre suça sürüklenen çocuklar.....	62
Şekil 2. 2017-2021 yılları arasında çocukların kabahat işleme oranlarına ilişkin grafik	63
Şekil 3. 2017-2021 yılları arası cinsiyete göre çocukların mağdur olma durumuna ilişkin.....	64
Şekil 4. Katılımcıların tanımlayıcı verilerine ilişkin grafik	69
Şekil 5. Cinsiyet gözetmeksizin çocukların işlediği suç türleri	72
Şekil 6. Erkek çocukların en çok işlediği suç türleri	73
Şekil 7. 2020 ve 2021 yıllarında cinsiyete göre çocukların en çok mağdur olduğu hususlara ilişkin veriler	78

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
A.G.E.	: Adı Geçen Eser
A.G.M.	: Adı Geçen Makale
A.G.Y.	: Adı Geçen Yayın
AY.	: Anayasa
BS.	: Baskı, basım
C.	: Cilt
S.	: Sayı
S.	: Sayfa
S.B.E.	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
S.K.	: Sayılı Kanun
S.S.	: Sayfadan Sayfaya
Y.Y.	: Yüzyıl

GİRİŞ

Günümüz toplumlarında çocuk suçluluğu hem sosyal hem de hukuki açıdan önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocukların suç işlemesi hem kendileri hem de toplum için ciddi sonuçlar doğurabilmektedir. Bu durum, çocukların geleceği ve toplumsal düzenin sağlanması açısından büyük bir önem taşımaktadır. Dolayısıyla, çocuk suçluluğunun nedenleri, etkileri ve önlenmesi konuları üzerinde araştırmalar yürütülmesi gerekmektedir.

Çocuk suçluluğu, toplumun güvenlik ve refahını da etkileyen bir faktör haline gelmiştir. Özellikle göç olgusuyla birlikte, çocuk suçluluğu üzerindeki etkiler daha da karmaşık bir hal almıştır. Göç, bireyleri kendi mekânlarından, başka bir yere taşınmaya zorlayan çeşitli nedenlerle ilişkilidir. Bu süreç, çocukların yeni bir kültürel, sosyal ve ekonomik ortama uyum sağlamalarını gerektiren bir dönüşüm sürecidir. Bu durumun çocuklar üzerinde suçu tetikleyebilme potansiyeli vardır. Öte yandan cinsiyet de çocuk suçluluğu açısından önemli bir faktördür. Erkek ve kız çocukları tamamen farklı rollerde ve şartlarda yetiştirildikleri için suça karışma eğilimleri değişkenlik göstermektedir.

Göç ve cinsiyet bağlamında çocukların suça karışma eğilimleri, sosyal hizmet profesyonelleri, araştırmacılar ve politika yapıcılar için büyük bir önem taşımaktadır. Bu çocukların, göç sürecinde maruz kaldıkları zorluklar ve risk faktörleri, suça eğilimlerini artırabilecek potansiyel bir etkidir. Çocuk suçluluğunu göç bağlamında anlamak, çocukların ihtiyaçlarını anlamak ve uygun müdahalelerde bulunmak için önemli bir adımdır.

Bu araştırma, Gaziantep Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü izniyle gerçekleştirilen bir çalışmadır ve çocuk suçluluğunu göç ve cinsiyet bağlamında daha iyi anlamayı hedeflemektedir. Araştırmanın temel amacı, göç eden çocukların suça karışma eğilimlerini etkileyen faktörleri belirlemek ve bu çocukların suç işlemelerine

neden olan sebepleri derinlemesine analiz etmektir. Ayrıca, çocuk suçluluğunun altında yatan psikolojik, sosyal ve çevresel etkileri anlamak ve bu etkileri azaltmaya yönelik politika ve program önerileri geliştirmektir.

Bu araştırmada, fenomenolojik bir yaklaşım benimsenmiştir. Fenomenoloji, bireylerin deneyimlerini anlamak ve anlamlandırmak için kullanılan bir araştırma yöntemidir (Cope,2003:11). Araştırmanın materyalini oluşturan çocuklarla birebir görüşmeler yapılarak, onların suça karışma deneyimleri, yaşadıkları göç süreci, aile yapısı, suça iten sebepler ve suçun altında yatan psikolojik etkiler gibi konular derinlemesine incelenmesi amacıyla bu araştırma deseni tercih edilmiştir. Fenomenolojik araştırmaların bir özelliği de araştırmacının subjektif yargılarının araştırma sonuçlarına yansımamasıdır. Araştırmada, çocukların anlatılarından elde edilen veriler, fenomenolojik analiz yöntemi kullanılarak temalar ve kodlar belirlenmiş ve çıkarımlar yapılmıştır. Bu araştırmada fenomenolojik analiz tercih edilmesinin nedeni göç ve cinsiyet gibi fenomenlerin belirlenerek, bu konular hakkında katılımcılarla derinlemesine görüşmeler yapılarak detaylı bilgiler elde edilmek istenmesidir. Araştırma kapsamında fenomenolojik analizin tercih edilmesinin bir diğer nedeniyse fenomenolojik analizin araştırmacının duygu, düşünce ve ön yargılarından bağımsız yapılmasıdır (Creswell, J.W.,2015:8)

Bu araştırmada, ayrıca ikincil veri kaynaklarından da yararlanılmıştır. Bu kapsamda özellikle TÜİK, Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü ve Ceza İnfaz Kurumu İstatistikleri gibi resmi istatistikler incelenmiştir. Bu istatistikler, çocuk suçluluğu, göç ve cinsiyet konularında sağlam ve güvenilir verilere erişim sağlamaktadır. İkincil veri analizi, araştırmanın genel bağlamını anlamak, mevcut literatürü desteklemek ve araştırma sorularını cevaplamak için önemli bir katkı sağlamaktadır.

Araştırmanın evrenini, Gaziantep ilinde bulunan tüm suça sürüklenen çocuklar oluşturmaktadır. Örneklem, bu evrenden rastgele seçilerek görüşme yapılan on beş çocuktan oluşmaktadır. Örneklem bu çocukların işlediği suçlar arasından en yaygın suç türleri baz alınarak belirlenmiştir. Araştırmanın evreni ve örneklem sınırlı olması, bu çalışmanın genellemeler yapma kapasitesini kısıtlayabilir. Ancak, seçilen örneklem grubu, Gaziantep ilinde çocuk suçluluğu ve göç bağlamında önemli

bir temsil sağlamaktadır. Bu nedenle, elde edilen bulguların benzer bağlamlarda uygulanabilirliği ve anlamlılığı daha yüksektir.

Sonuç olarak, bu araştırma çocuk suçluluğunu göç ve cinsiyet perspektifinden ele alarak derinlemesine anlamayı hedefleyen bir çalışmadır. Araştırmanın temel amacı, çocukların suça karışma eğilimlerini etkileyen faktörleri ve suç işlemelerine neden olan sebepleri anlamak ve analiz etmektir. Fenomenolojik bir yaklaşım benimsenerek, çocukların suça karışma deneyimleri, göç süreci, aile yapısı, suça iten sebepler ve suçun altında yatan psikolojik etkiler gibi konulara odaklanılmaktadır.

Göç, günümüz dünyasında yaygınlaşan bir olgu olup, farklı kültürel, sosyal ve ekonomik etkileri beraberinde getirmektedir. Bu etkilerin çocukların suç işleme eğilimleri üzerinde nasıl bir rol oynadığını anlamak önemlidir. Aynı şekilde, cinsiyet de çocuk suçluluğu üzerinde etkili bir faktördür. Erkek ve kız çocukları arasında suç işleme oranları ve suç türleri açısından farklılıklar bulunmaktadır. Bu çalışma, çocuk suçluluğunun göç ve cinsiyet boyutlarını derinlemesine inceleyerek literatürdeki boşluğu doldurmayı hedeflemektedir. Bu nedenle, araştırma sürecindeki objektiflik ve tarafsızlık ilkelerine dikkat edilmiştir. Etik sorunlar da dikkate alınarak, çocukların gizliliği, onayları ve bilgilendirilmiş onamları gözetilmiştir. Elde edilen bulgular, çocuk suçluluğunu anlamak ve önlemek için etkili politikaların ve programların geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

Ayrıca bu araştırma, toplumda göç eden çocuklara yönelik stigmatizasyonun azaltılması ve sosyal dışlanmanın önlenmesi açısından da büyük bir öneme sahiptir. Araştırmanın sonuçları, toplumun göç eden çocuklara yönelik tutumlarını ve politikalarını şekillendirmede kullanılabilir. Bu sayede, göç eden çocuklara daha objektif bir yaklaşım benimsenerek, onların uyum sürecini desteklemek ve suça sürüklenme riskini azaltmak mümkün olacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. Araştırmanın Problemi

Araştırma problemi, göç ve cinsiyet bağlamında çocuk suçluluğunun karmaşıklığına odaklanmaktadır. Çocuk suçluluğu, toplumların ve hükümetlerin karşı karşıya olduğu önemli bir sosyal sorundur. Bu sorunun anlaşılması ve etkili çözümler üretilebilmesi için çocuk suçluluğunu etkileyen faktörlerin ve mekanizmaların ayrıntılı bir şekilde analiz edilmesi gerekmektedir.

Göç, son yıllarda dünya genelinde önemli bir konu haline gelmiştir. Göç etme deneyimi çocukların yaşamlarında derin etkiler bırakabilmektedir. Göç eden çocuklar, yeni kültürel, sosyal ve ekonomik koşullara uyum sağlama zorluklarıyla karşılaşabilirler. Bu durum, çocukların suça yönelme riskini artırabilecek birçok faktörü içermektedir. Öte yandan, cinsiyet faktörü de çocuk suçluluğunu etkileyen önemli bir değişkendir. Cinsiyet rolleri, toplumsal beklentiler ve ayrımcılık gibi faktörler, çocukların suça karışma eğilimlerini şekillendirebilir. Bu kapsamda, araştırmanın problemi, göç ve cinsiyet faktörlerinin çocuk suçluluğu üzerindeki etkilerini anlamak, bu faktörlerin suça yönelmede nasıl bir rol oynadığını belirlemek ve bu konuda etkili müdahale stratejileri geliştirmektir. Bu problem, çocuk suçluluğunu sadece suçun kendisiyle değil, aynı zamanda göç ve cinsiyet faktörleriyle ilişkilendirerek daha kapsamlı bir perspektif sunmayı amaçlamaktadır. Bir diğer amaç ise çocuk suçluluğunun önlenmesi ve müdahale edilmesi konusunda daha etkili politikaların ve programların geliştirilmesi üzerinedir.

Araştırma problemi, çocuk suçluluğunun göç ve cinsiyet bağlamındaki karmaşık etkileşimlerini anlamak ve bu alanda literatüre yeni bir perspektif sunmak üzerine odaklanmaktadır. Bu problem, hem akademik alanda çocuk suçluluğu üzerine yapılan çalışmalara katkı sağlamayı, hem de ilgili paydaşlara, politika yapıcılara ve sosyal hizmet alanındaki uzmanlara çocuk suçluluğuyla mücadelede daha etkili stratejiler geliştirme konusunda rehberlik etmeyi amaçlamaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, göç ve cinsiyet faktörlerinin çocuk suçluluğu üzerindeki etkilerini derinlemesine incelemektir. Araştırma, Gaziantep Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'nden izin alınarak, suça karışan çocuklarla yapılan bireysel görüşmeler üzerinden yürütülmüştür. Bu çalışmanın temel amacı, çocuk suçluluğunun nedenlerini ve ortaya çıkmasındaki göç ve cinsiyet faktörlerini anlamak, bu konuda bilgi ve anlayışı artırmak ve etkili müdahale ve politika önerileri geliştirmektir.

Araştırma, fenomenolojik analiz yöntemini kullanarak katılımcıların deneyimlerini anlamak ve ortak temaları belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Suça karışan çocuklarla yapılan görüşmeler, yaşları, cinsiyetleri, göç etme durumları, aile yapıları, işledikleri suçlar, suça iten sebepler, suçun altında yatan çocuk psikolojisi gibi konuları içermiştir. Bu kapsamda çocuk suçluluğunu daha kapsamlı bir perspektiften ele almak ve çocukları suça iten sebepleri, bu suçun kökenlerini, suç işleme motivasyonları ve suçun altında yatan psikolojik etkiler gibi faktörleri belirlemek amaçlanmıştır. Bu şekilde, çocuk suçluluğunun önlenmesi ve müdahale edilmesi konusunda daha etkili stratejiler geliştirilmesine katkıda bulunulması amaçlanmaktadır.

Bu araştırma, hem akademik alanda çocuk suçluluğuyla ilgili bilgi birikimine katkıda bulunmayı, hem de sosyal hizmet profesyonellerine, politika yapıcılara ve ilgili kuruluşlara çocuk suçluluğuyla mücadelede yol gösterici olacak önemli veriler sunmayı hedeflemektedir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Çocuk suçluluğu, önemli toplumsal bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sorunun nedenleri, etkileri ve çözüm yollarının anlaşılması, toplumun daha sağlıklı ve güvenli bir ortamda yaşamasına katkı sağlayacaktır. Bu araştırma, çocuk suçluluğunu göç ve cinsiyet perspektifinden ele alarak, alan yazında bu konuda bilgi eksikliğini gidermeyi hedeflemektedir.

Araştırmanın bulguları, çocuk suçluluğunu önlemek ve çocukların suça karışma riskini azaltmak için etkili politikaların ve programların geliştirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Göç sürecindeki çocukların yaşadığı zorlukları

ve risk faktörlerini anlamak, onların ihtiyaçlarını belirlemek ve uygun destek mekanizmalarının oluşturulmasına yardımcı olacaktır.

Göç eden çocuklar, sosyal dışlanma riskiyle karşı karşıya olabilirler. Bu araştırma, toplumda göç eden çocuklara yönelik tutumların ve politikaların şekillendirilmesinde kullanılabilir. Bu sayede, göç eden çocuklara daha adil bir yaklaşım benimsenerek, onların uyum sürecini desteklemek ve suça karışma riskini azaltmak mümkün olacaktır.

Araştırma, çocukların haklarının korunması ve geliştirilmesi açısından önem taşımaktadır. Çocuk suçluluğunu anlamak, çocukların suç işlemeye iten sebepleri ve altında yatan psikolojik etkenleri anlamaya yönelik bir adımdır. Bu sayede, çocukların yaşamlarını olumlu yönde etkilemek ve onlara daha sağlıklı bir gelecek sunmak mümkün olabilir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. İlk olarak, araştırmanın örnekleminin Gaziantep Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü tarafından izin verilen 7 adet suça karışan çocukla sınırlı olması nedeniyle sonuçların genelleştirilebilirliği kısıtlıdır. Örneklemin sınırlı olması, çocuk suçluluğunu göç ve cinsiyet bağlamında daha genel bir perspektiften anlamamızı engelleyebilir. Örneğin, araştırma yalnızca Gaziantep ilinde gerçekleştirildiği için, bulguların diğer bölgelerdeki çocuk suçluluğu ve göç bağlamında geçerliliği konusunda dikkatli olunmalıdır. Ayrıca, çocukların anlatılarından elde edilen verilerin subjektif olabileceği ve araştırmacının yorumlarının etkisi altında kalabileceği unutulmamalıdır.

İkinci olarak, araştırmanın fenomenolojik analiz yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmesi, katılımcıların deneyimlerini ve algılarını anlamaya odaklanmasına rağmen, nesnel verilerin elde edilmesine yönelik sınırlamalar içerebilir. Araştırmanın sonuçları, katılımcıların aktardığı bilgilere dayandığından, bu bilgilerin doğruluğu çocukların hatırlama süreçlerine bağlı olabilir.

Üçüncü olarak, araştırma sürecindeki görüşmelerin bireysel olarak yapılmış olması, katılımcıların bireysel deneyimlerini daha iyi ifade etmelerini sağlamış olsa

da sosyal etkileşim ve grup dinamiklerinin analize katkı sağlamaması anlamına gelebilir.

Son olarak, araştırmanın gerçekleştirildiği bölgeye ve Aile ve Sosyal Hizmetler Müdürlüğüne özgü koşullar ve dinamikler de sınırlılıklar arasında yer almaktadır. Bu durum, bulguların genellemeleri sınırlayabilir ve farklı bölgelerde veya farklı sosyal hizmet kurumlarında farklı sonuçlar elde edilebileceği anlamına gelir.

Bu sınırlılıkların farkında olmak, araştırmanın sonuçlarının yorumlanması ve genellemelerin yapılması aşamasında dikkate alınması gereken önemli faktörlerdir. Araştırmanın sınırlılıkları, gelecekte yapılacak çalışmaların planlanması ve daha kapsamlı sonuçlara ulaşmak için farklı yöntemlerin kullanılması konusunda fikir vermektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL KISIM

Günümüz dünyasında, insan hakları evrenselleşme sürecini hızla sürdürmektedir ve bu evrensel hukuk normları, toplumların çeşitliliği içinde bile geçerli olma eğilimindedir. Ancak, insan hakları kavramı sadece temel ve genel hakların tanınmasını içermemelidir. İnsan hakları, bireylerin özelliklerine, ihtiyaçlarına ve toplumsal işlevlerine göre düzenlenmelidir. Bu nedenle, insan hakları gelişimi, sadece daha fazla özgürlük ve eşitlik anlamına gelmekle kalmamış, aynı zamanda toplumsal yapı içinde dezavantajlı grupların haklarını koruma amacıyla yeni düzenlemeleri gerektirmiştir. Bu kapsamda, özellikle çocuklar gibi kendi haklarının tam olarak bilincinde olmayan kişilerin haklarının korunması, genç ve çocuk nüfusunun yüksek olduğu bölgelerde önemlidir.

Tarih boyunca, çocuklara farklı anlamlar yüklenmiştir. Yetişkinler için adalet sistemi, suç işlemiş bir kişi ile ilgilendiği halde, çocuk adalet sistemi "çocuk"un kendisine odaklanır. Bu, suça sürüklenen bir çocuğun suç eylemlerine yönelik cezai yaptırımlar yerine rehabilitasyon ve koruma önlemleri gerektiği anlamına gelmektedir. Suça karışan çocukların korunması, yeniden topluma kazandırılması ve toplum tarafından kabul edilmesi esastır. Bu nedenle, çocuk suçluluğu durumunda, çocuğun suçlu olma potansiyelinden çok suça sürüklenmiş olma durumu üzerinde durulmalıdır. "Suçlu çocuk yoktur, suça sürüklenmiş çocuk vardır" ilkesi doğrultusunda, çocukların cezalandırılması yerine topluma kazandırılmaları için çaba sarf edilmelidir.

Geçmişte, dünya savaşları sonrasında çocukların suç işleme oranlarının arttığı ve uygulanan yaptırımların sonuçsuz kaldığı gözlemlenmiştir. Bu gelişmeler, bilim dünyasının da çocuk suçluluğuyla ilgilenmeye başlamasına neden olmuş ve suç işlemiş çocuklar için özel yaptırımların ve tedbirlerin uygulanması gerekliliğini

vurgulamıştır. Çocukların suç işlemesi, çevresel faktörlerin bir sonucu olarak da düşünülmüştür. Araştırmalar, bu faktörlerin kontrol altına alınmasıyla suç işleyen çocuk sayısının azalabileceğini göstermektedir. Devletler, çocuk suçluluğunu toplumsal bir sorun olarak kabul ederek, henüz suç işlememiş ancak korunmaya muhtaç olan çocukların suçlu çocuklar haline gelmemeleri için gerekli tedbirleri almaya çalışmaktadır.

Çocukların istismar, taciz ve kötü muameleden korunması, özel hukuki düzenlemelerin hayata geçirilmesini gerektirmiştir. Bu kapsamda, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kabul edilen Çocuk Hakları Evrensel Bildirgesi ve Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, çocukların korunmasını sağlayan hakları belirlemektedir. Suça sürüklenmiş çocuklar için, çocuğun yüksek yararı gözetilmeli ve rehabilitasyonu ön plana çıkartılmalıdır. Ulusal ve uluslararası hukuktaki kararların, çocukların yüksek yararını korumaya hizmet etmesi önemlidir. Çocukların özgürlükleri kısıtlandığında bile insan haysiyetlerine uygun bir şekilde yaşamaları ve haklarından kısıtlamalar olmadan yararlanmaları sağlanmalıdır. Çocuk adalet sistemi, yetişkinler için tasarlanan adli sistemden farklı bir yaklaşım benimsemelidir ve yalnızca yargılamaya değil, çocuk koruma sistemi ve sosyal hizmetler sistemiyle de entegre olmalıdır. Bu nedenle, çocuk adalet sistemi, çocukların en az zarar görmesi için yapılandırılmalı ve çocuğun korunmasına odaklanmalıdır.

Bu tez çalışmasının amacı oldukça hassas ve önemli bir konuya değinmektedir. Çocuk suçluluğu, günümüzde birçok ülkede önemli bir sorun haline gelmiştir. Bu nedenle, çocukların topluma kazandırılması ve yeniden sosyal hayata uyum sağlamaları için yapılan düzenlemeler ve koruyucu tedbirler büyük önem taşımaktadır.

Giriş bölümünde araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, problem durumu, materyal ve metod araştırmanın sınırlılıkları, araştırmanın evreni ve araştırmanın örneklemine değinilmiştir.

İkinci bölümde çocuk kavramı, suç, çocuk suçluluğu kavramı ve suça sürüklenen çocuk, çocuk hakları, Ceza Hukuku'nda çocuklara özel yargılama usulleri, Türk Mahkemelerinin kurulması ve suça sürüklenmiş çocukların yargılanmasında görev alan kişilerin özellikleri gibi konular ele alınacaktır.

Üçüncü bölümde ise göç ve cinsiyet bağlamında çocuk suçluluğuna ilişkin uygulama sonuçlarına verilecektir. Bu çalışma, çocukların topluma kazandırılması için yapılan düzenlemeler ve koruyucu tedbirler hakkında bilgi vermekle birlikte, eksikliklere de dikkat çekerek, bu konuda yapılacak daha fazla çalışmanın önemine işaret edecektir. Bu çalışmanın sonunda, çocukların topluma kazandırılması konusunda daha fazla farkındalık yaratmak yararlı olacaktır.

2.1 Çocuk Kavramı ve Çocukluk Dönemi

Çocuk, birçok açıdan hala olgunluğa ulaşmamış, bedensel, zihinsel, ekonomik, sosyal ve hukuksal yönlerden on sekiz yaşına gelmemiş birey olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım, Birleşmiş Milletler'in 1989 yılında kabul ettiği Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde de yer almaktadır. Sözleşme, "Çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır" şeklinde çocuğu tanımlar. Türk hukuk sisteminde de benzer bir tanım Çocuk Koruma Kanunu'nda bulunmaktadır. ÇKK'nın 3. maddesine göre çocuk, "Daha erken yaşta ergin olsa bile, on sekiz yaşını doldurmamış kişiler" olarak kabul edilir (Güler, 2017:3)

Çocukluğun tanımı, biyolojik bir dönemi ifade etmesinin yanı sıra toplumsal ve kültürel bir boyut taşır. Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre, çocukluk "İnsan hayatının bebeklikle ergenlik arasındaki dönemi" olarak tanımlanır. Ancak, çocukluğun tanımı toplumdan topluma değişebilir. Tarihsel olarak, Antik Yunan dönemi ve Orta Çağ'da çocukluk kavramına rastlanmamıştır. Bu dönemlerde, filozof Aristo, çocukların aklını kullanamadığı için erdeme ulaşamayacaklarını düşünmekteydi. Aynı dönemde Aziz Augustinus ise çocukluğu günahkarlıkla nitelendirmekteydi (Dirican, 2018:18).

Orta Çağ'da kundaktan çıkan bebeğin yetişkin yaşamının bir parçası olduğu, yetişkinlerin sosyal yaşamını ve giyim biçimini paylaşması gerektiği düşüncesi hakimdi. Bu çağda baba, çocuğun üzerinde her türlü hakka ve yaptırıma sahipti ve çocukları koruyan hiçbir özel statü, hak ya da kural bulunmamaktaydı. Çocuğun bu denli düşük bir konumda olmasının nedeninin temelini, onların ekonomiye ve üremeye katkı sağlayamamalarının oluşturduğu düşünülmektedir. Çocukların, yetişkinlerin minyatür versiyonlarından biraz fazlası olduğu görüşü 16-17. yüzyıllara kadar devam etmiş ve çeşitli fikir değişikliklerinin oluşması, üretim şeklinin değişmesi,

burjuvazinin ortaya çıkması vb. faktörlerle birlikte etkisini kaybetmiştir (Uğur,2018 :45)

Aries, Orta Çağ'ın sonlarına doğru, insanların çocukluk kavramını masumiyet ile ilişkilendirilmeye başladığını belirtmektedir. On altıncı yüzyıldan itibaren meleksi, masum varlıklar olarak nitelendirilen çocuklar, 16. yüzyıldan 18. yüzyıla kadar süren ahlakçı dönemde, eğitim ve disiplin verilmesi gereken olgunlaşmamış varlıklar olarak değerlendirilmişlerdir. Orta Çağ'da, kilisenin insanın günahkar olarak doğduğu ve bu günahın ruhundan ve bedeninden çıkarılması gerektiği görüşü üzerine kurulan çocukluk anlayışı Rönesans ile birlikte terk edilmiş ve böylece çocukluğa bakış açısı da büyük ölçüde değiştirmiştir (Uğur,2018 :45)

20.yüzyılda, bilimsel gelişmeler, teknolojik ilerlemeler, artan refah düzeyi, sanayileşme, kentleşme gibi etkenlere bağlı olarak sosyoekonomik ve kültürel koşulların bu değişimi çocuk kavramını olumlu etkilemiş ve çocuk, gelecek için en önemli unsur olarak değerlendirilmiştir. Bu dönemde çocuğun erişkinden farklı bedensel ve zihinsel özellikleri olan, devamlı büyüme ve gelişme gösteren bir varlık olduğu benimsenmiş olup, çocukların eğitimi ve bakımının sosyal bir sorun olduğu ve her toplumun bu konuda sorumlu olduğu düşüncesi ortaya çıkmıştır (Öztürk,2017 :4)

Çocuk haklarına yönelik hukuksal alanda yapılan ilk çalışma, 1779 yılında İsviçre'de yapılmıştır. 1912 yılında Amerika'da tüm çocukların sağlığıyla ilgilenen "Çocuk Bürosu" kurulmuştur. Bu konuda en önemli çalışmalar ise I. Dünya Savaşı'ndan sonra kurulan "Çocuklar İçin Uluslararası Yardım Örgütü" ile yapılmıştır. Bu kuruluşun öncülüğünde 26 Eylül 1924 tarihinde çocuk hakları üzerine ilk uluslararası belge olan "Cenevre Çocuk Hakları Beyannamesi" ilan edilmiştir. 1946 yılında Birleşmiş Milletler Örgütü tarafından kurulan "Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu" (UNICEF: The United Nations International Children's Emergency Foundation) ilk yıllarda çocukların acil ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlamış, ilerleyen yıllarda çocukların sağlık, eğitim, yaşama ve barınma gibi alanlarda da faaliyet göstermiştir. Cenevre Çocuk Hakları Bildirisi 1959 yılında çocuklar hakkında eğitim, sağlık gibi alanlarda daha çok ayrıntıya yer verilen "Çocuk Hakları Bildirgesi" olarak genişletilmiştir. Bu konuda yapılan en önemli

çalışma olan ve 195 ülkede kabul gören “Çocuk Hakları Sözleşmesi” ise 1989 yılında Birleşmiş Milletlerce kabul edilmiştir (Uzun,2015 :18)

2.2. Ergenlik Dönemi

Ergenlik dönemi, çocukluk ve yetişkinlik çağı arasında yer alan, bilişsel, biyolojik, psikolojik, ahlaki ve sosyal bakımdan değişiklikler ve gelişmelerin yaşandığı bir olgunlaşma sürecidir (Özdemir ve ark. 2012:294). Gelişim psikolojisine göre ergenlik dönemi bir takım gelişim dönemi özelliklerine göre ayrılmaktadır. Bu gruplandırmaya göre; on iki yaş öncesini kapsayan çocukluk dönemi, on iki ve on sekiz yaş arasını kapsayan ergenlik dönemi, on sekiz yaş sonrası genç yetişkinlik ve yetişkinlik dönemi şeklinde değerlendirilmektedir. Gelişim psikolojisinde, ergenlik dönemindeki bireyler ergen olarak tanımlanırken, ülkemizde ve diğer ülkelerin hukuk sisteminde bu dönem çocukluk olarak ve bu dönemdeki birey ise çocuk olarak nitelendirilmektedir. Ergenlik dönemi, bedensel, duygusal, toplumsal ve bilişsel değişimler ile hızlı bir büyüme ve gelişme sürecini kapsaması ile çocukluktan ayrılmaktadır. Bu hızlı değişim ergende uyum sorunları yaşanmasını ve bununla birlikte ergenin riskli davranışlara yönelmesini kolaylaştırmaktadır. Suç davranışı bu dönemde görülen riskli davranışlardan biridir (Güneş, 2017:12)

Kimlik bulma ve sosyal yaşama uyum sağlama sürecinde olan ergenler, bu dönemin özelliği olan benmerkezciliğin, bağımsızlık hissinin, arkadaş grubuna ve etrafındaki yetişkinlere kendini ispatlama isteğinin ve davranışlarının sonuçlarını düşünmeden hareket etmelerinin bir sonucu olarak çok daha kolay riskli davranışlarda bulunabilmekte, antisosyal ve suça yönelik davranışlar sergileyebilmektedirler (Demir, 2017:40).

Ergenlik döneminin temelini oluşturan diğer iki kişilik özelliği olan dürtüsellik ve heyecan arayışı, ergenin suç davranışına yönelmesinde çok önemli bir yere sahiptir. Dürtüsellik tanımı, genelde istenmeyen durumlara neden olan, sonuçları değerlendirilmeden zamansız ya da acele ile gerçekleştirilen eylem olarak yapılmaktadır. Heyecan arayışı ise, yeni ve yoğun duygular uyandıran deneyimleri yaşamak maksadıyla risk alma eğilimi gösteren bireylerin bir kişilik özelliği olarak belirtilmektedir. Risk içeren antisosyal davranışlar ve suç davranışları, ergende heyecan duygusu uyandırabilmektedir. Bu bağlamda dürtüsellik ve heyecan arayışı,

ergenlerin davranışlarını yönlendirmelerine engel olabilmektedir (Özdemir, 2013:294).

Beyin hacmi, çocuklukta artarken on altı yaştan itibaren sinapslarda olan budanma sonucu azalmaktadır. Kullanılmayan sinapslardaki budanma sonucunda kullanılan sinapslar güçlenerek beyin daha aktif çalışmaktadır. Bu durumun beyinde fizyolojik bir sonucu olarak ergenlik döneminde gri cevher hacminde azalma ve beyaz cevher hacminde artış meydana gelmektedir. Bu değişimler sonucunda beyin iletim hızı artar ve bölgeler arası bağlantılar kuvvetlenir (Demir, 2017:40). Beyinde limbik bölgelerin bu gelişimi prefrontal korteksten daha önce tamamlanmaktadır. Limbik bölge, endokrin sistem, duygusal tepkiler, duygudurum, motivasyon, acı ve zevk duyuları, ödüllendirme üzerinde etkilidir. Prefrontal korteks ise; kişilik ve bellek ile ilişkili olup, olaylar arasındaki nedenin belirlenmesi, yapılacak hareketlerin planlanması, emosyonel ve dürtü kontrolü ile limbik sistem kontrolü ile ilişkilidir. Prefrontal bölgenin geç olgunlaşması sonucunda limbik sistemin baskın hale gelmesi, ergenin riskli davranışlarda bulunmasına ve ergenin tutum ve hareketlerini daha çok duygularının yönlendirmesine neden olmaktadır (Çetinkaya, 2017:99)

Gelişimsel özellikleri ve henüz erişkin düzeyine ulaşmamış olan beyin nörotransmitterinin (özellikle Dopamin) düzeyindeki değişiklikler nedeniyle ergenler davranışlarının risk ve sonuçlarının farkında olsalar bile riskli davranışları yetişkinlerden daha heyecanlı bulur ve riskli davranışlara daha eğilimlidirler. Çocukluk döneminde bireyleri heyecanlandıran ve tatmin eden davranışlar ergenlik döneminde aynı ölçüde haz vermeyebilir ve kişi aynı duyguları yaşamak amacıyla daha riskli davranış ve ortamlarda bulunur. Ayrıca ergenler, yetişkin bir kişi ile birlikte iken iyi ve kötü, doğru ile yanlış arasındaki farkı algılayabilirken, akran grubuyla birlikteyken aynı bilişsel kapasiteye ulaşmakta zorluk çeker ve daha çok dürtüsellik oluşturduğu etki ile riskli davranışlarda bulunabilmektedir (Özdemir, 2013:294).

2.3. Suç Kavramı

Suç, hem ülkemizde hem de dünya genelinde önemli bir toplumsal sorun olarak kabul edilmektedir. Türk Dil Kurumu Sözlükleri'nde suç, "Törelere, ahlak kurallarına aykırı davranış" ve "Yasalara aykırı davranış, cürüm" şeklinde tanımlanmaktadır. Literatürde suçun tanımı çeşitli şekillerde yapılmıştır. Örneğin,

Dönmezer, suçu "topluma zarar verdiği ya da tehlikeli olduğu kanun koyucu tarafından kabul edilen ve belirtilen eylem" olarak tanımlarken, Yalçın suçu "toplum düzenini bozan ve işlenmesi kanunla yasaklanan hukuka aykırı davranışlar" olarak tanımlamıştır. Suç, toplumsal düzenin sürdürülmesi amacıyla belirlenen kuralların kasıtlı olarak ihlali sonucu yasal kurumlar tarafından cezalandırılan bir eylem olarak da ifade edilebilir (akt. Sözüer, 2013:75)

Suçun nedenleri üzerine düşünen düşünürler arasında Aristoteles bulunmaktadır. Aristoteles, yoksulluk, toplumsal devrim gibi sosyolojik koşulların suç işlemeye etkisi olduğunu öne sürmüş ve suçluları toplum düşmanı olarak nitelendirerek onların en ağır cezalara çarptırılması gerektiğini savunmuştur. Diğer yandan, Hipokrat suçun nedenlerini ele alırken toplumsal şartların yanı sıra bireyin vücut yapısı ve kişilik faktörlerinin de suç ile ilişkili olduğunu iddia etmiştir. Ortaçağ döneminde suç, şeytani bir eylem olarak görülmüş ve ağır cezalara tabi tutulmuştur. Thomas d'Aquin ise sosyal tutkuların, birçok suç davranışının temelini oluşturduğunu ve yoksulluğun da suçluluğa neden oluşturan bir faktör olduğunu düşünmüştür (Göver,2016 :2)

Bu bağlamda, suçun tanımı ve nedenleri tarihsel ve toplumsal olarak farklılık gösterebilir. Ancak suç, toplumların düzenini ve güvenliğini tehdit eden bir olgu olarak kabul edilmekte ve hukuki yaptırımlarla cezalandırılmaktadır.

Tarihte birbiriyle ilişkili bazı gelişmeler, suçun ortaya çıkışında ve seyrinde belirleyici olmuştur. Yerleşik hayata geçiş ile insanlar, toplumsal düzeni devam ettirebilmek için suç davranışlarını ve bu davranışları kontrol altına alacak yaptırımları belirlemek zorunda kalmışlardır. Yazının icadı ile belirlenen bu suçlar ve suçların nasıl cezalandırılacağı yazıyla kayıt altına alınmıştır. 18. yüzyılda ortaya çıkan sanayi devrimi ve özel mülkiyet anlayışının gelişmesi ile toplum “sahip olanlar” ile “sahip olamayanlar” olarak iki sosyoekonomik sınıfa bölünmüş ve bu durum, mala karşı işlenen suçların ve siyasi suçların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Teknolojinin gelişmesi ile insanlar ve ülkeler arasında iletişimin artması ile göçmen kaçakçılığı, uyuşturucu ve silah kaçakçılığı, kültür ve sanat eserleri kaçakçılığı, bilişim suçları ve savaş suçları gibi küresel suçlar ortaya çıkmıştır (Öztürk,2017 :10).

2.3.1 Kuraldışı Davranış Kavramı

Toplumsal düzenin korunabilmesi için, bireylerin uygun davranışları sergilemesi gerekmektedir. Bu davranışlar, toplum tarafından kabul edilen normlar ve değerler ile belirlenmektedir. Bu normlar, insanların bir arada yaşamalarını ve toplumsal yapıyı oluşturmasını sağlayan bir düzenleyici rol oynarlar. Toplumun büyük bir kesimi tarafından kabul edilen normlara uymak, bireylerin sosyal uyum içinde yaşamasını sağlar ve toplumsal ilişkileri düzenler. Ancak, bazı durumlarda bireyler bu normlara uymayabilirler. Bu durumda, din, ahlak, gelenek ve hukuk gibi kurumlar devreye girer ve uygun davranışları belirler (Demir, 2017:40). Bu davranışlara uyulmaması durumunda ise, toplum tarafından cezalandırılmak kaçınılmaz olabilir. Toplumsal olarak kabul edilmiş normları ihlal eden davranışlara "sapma" davranışı denir. Sapma davranışları, toplumun kabul ettiği davranış normlarına aykırı olan herhangi bir davranışı ifade edebilir. Bu tür davranışlar, toplumsal uyum ve düzeni bozabilir ve toplumun huzurunu tehdit edebilir. Bu nedenle, bireylerin toplumsal düzeni korumak için uygun davranışlarda bulunmaları ve toplumsal normlara saygı göstermeleri çok önemlidir. (Sokullu ve Akıncı, 2016:38).

Suç kavramı, genellikle toplumsal normlara aykırı davranışları ifade eder ve bu davranışlar hukuk düzeni tarafından cezalandırılabilir. Ancak, her toplumsal norm ihlali suç oluşturmaz. Bazı davranışlar, toplumun kabul ettiği normlara aykırı olsa da hukuk düzeni tarafından suç olarak tanımlanmamıştır. Bu nedenle, suç kavramı sadece sapma davranışlarının bir kısmını açıklamaya yardımcı olmaktadır. Suç, yasal düzenlemeler çerçevesinde tanımlanmış ve cezai yaptırımlarla karşı karşıya kalınabilen fiilleri ifade eder (Demir, 2017:40). Bu fiiller, toplumda kabul edilmiş normların ihlali olduğu kadar hukuk düzeninin de tanımladığı bir ihlaldir. Dolayısıyla, suç kavramı sadece toplumsal normların ihlalinin daha fazlasını ifade eder. Ancak, hukuk düzeninin tanımladığı fiiller dışında da anti-sosyal davranışlar mevcuttur. Bu davranışlar, toplumsal normlara aykırı olabilir ancak hukuk düzeni tarafından cezalandırılmazlar. Bu nedenle, suç kavramı sadece hukuk düzeni tarafından belirlenmiş olan cezai yaptırımlarla sınırlıdır. Sonuç olarak, suç kavramı sadece sapma davranışlarının bir kısmını ifade eder ve hukuk düzeni tarafından cezai yaptırımlarla karşı karşıya kalınabilen fiilleri tanımlar. Bu nedenle, toplumsal

normların ihlali suç oluşturabilir ancak her toplumsal norm ihlali suç sayılmaz (Toroslu, 2019:39)

2.4. Çocuk Suçluluğu Kavramı

Her toplumda, toplumsal düzenin sağlanabilmesi için bireylerin ne yapmaları veya yapmamaları gerektiğini belirleyen normlar vardır. Bireyler, doğdukları andan itibaren toplumsallaşma sürecinin bir parçası olarak bu normlara uyum sağlamayı öğrenirler. Bu normların bir kısmı, hukuk düzeni tarafından belirlenmiş ve koruma altına alınmıştır. Eğer birey bu normlara uymazsa, karşısında belirgin ve zorlayıcı yaptırımlarla karşı karşıya kalır. Toplumun büyük bir çoğunluğu tarafından kabul edilen normlara uygun davranmamanın "sapkın davranış" olarak kabul edildiği söylenebilir ve "sapkın davranış", suçtan çok daha geniş bir alanı ifade eder. Sokullu ve Akıncı'ya (2016: 38) göre, toplumsal olarak kabul edilmiş normları ihlal eden davranışlara "sapma" denir. Hukuk düzeni tarafından belirlenen normlara aykırı davranışlar ise genel olarak hukuka aykırılık olarak adlandırılır (Işıқтаç, 2016: 60).

Suç kavramı, hukuk düzeni tarafından ceza veya emniyet tedbiri ile yaptırımı öngörülen eylemleri ifade eder. Bu nedenle, bir eylemin suç ya da haksız fiil olup olmadığını belirleyen ölçüt, bu eylem için öngörülen müeyyidenin mahiyetine bağlıdır. Kanunlarda ceza veya emniyet tedbiri olarak öngörülen bir davranışın, kanunda belirtilen düzenlemelere uygun olarak sergilenmesi veya sergilenmemesi suç teşkil eder (Toroslu, 2019: 92)

Yabancı literatürde “juvenile delinquency” olarak adlandırılan kavram Türkçe’de “çocuk suçluluğu” ya da “genç suçluluğu” olarak kullanılmaktadır. Çocuk suçluluğu, basitçe, 18 yaşını doldurmamış bir bireyin yasalarca belirlenen bir suçu işlemesi ve ceza veya emniyet tedbiri alınmasıdır. Türk Ceza Kanunu'nun 6. maddesi, ceza kanunlarının uygulanması açısından "çocuk" teriminden henüz 18 yaşını doldurmamış kişilerin anlaşılacağını belirtmektedir. Bununla birlikte, Çocuk Koruma Kanunu'nun 3. maddesi çerçevesinde çocuk, "daha erken yaşta ergin olsa bile on sekiz yaşını doldurmamış kişi" olarak tanımlanmıştır. (ÇKK, 2005).

Bu iki hüküm birlikte değerlendirildiğinde, ülkemizdeki diğer kanunlara göre bir çocuk, TCK ve ÇKK açısından 18 yaşını doldurmadan önce ergin (reşit) olsa bile çocuk olarak kabul edilecektir. Ancak, yetişkin suçluluğunda olduğu gibi, bir ceza normunu ihlal eden çocuk için "suçlu" yerine "suça sürüklenen çocuk" terimi

kullanılır. Bu terimin temelinde, çocukların henüz topluma adapte olmayı öğrendiği, toplum içindeki yerlerini benimsemeye başladığı dönemde ancak suça itilebileceği görüşü yatar. (ÇKK, 2005; md.3).

Çocukların suç sayılan eylemlerinin ya ergenlik dönemlerine özgü olduğu ya da içinde bulundukları koşulların sonucu olduğu düşünülmekte ve bu nedenle yetişkinlerden farklı olarak hem sosyal ve psikolojik açıdan hem de hukuki açıdan farklı yasal uygulamalara tabi tutulmaları ve ayrıcalıkların sağlanması gerektiği savunulmaktadır. Ülkemizde Ceza Hukuku açısından suça sürüklenen çocukların ceza sorumlulukları için farklı yaş sınırları belirlenmiştir (Topçuoğlu, 2021).

Dünyada 19. yüzyıldan sonra üzerinde durulmaya başlanan çocuk suçluluğunun gelişimi, 1899 yılında Chicago'da kabul edilen “İlk genç suçluluğu yasası” ile olmuştur. Batı literatüründe “juvenile delinquency”, ülkemizde ise “reşit olmayanın suçluluğu” şeklinde belirtilen çocuk suçluluğu, çocukluk ve ergenlik dönemlerini kapsamaktadır (Tezcan, 2010: 8-11).

Çocuk suçluluğu; “Bir çocuktaki antisosyal eğilimlerin yasa müdahalesi gerektirecek bir davranışa dönüşmesi” olarak da tanımlanabilmektedir. Çocuk Koruma Kanunu’nda (ÇKK), suça karışan çocuklar “Suça Sürüklenen Çocuk (SSÇ)” şeklinde belirtilmekte ve tanımı; “Kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuk” şeklinde yapılmaktadır (Lök vd., 2016: 158).

ÇKK’da; suç işleyen çocuğun “suçlu” değil “suça sürüklenen” olarak tanımlanması altı çizilmesi gereken bir konudur. Bu duruma, bir yetişkinin eylemlerini kendi iradeleri doğrultusunda gerçekleştirdiği ancak çocukların suçlu davranış ve hareketlerini sonuçlarını düşünmeden, zarar verme kastı olmadan daha çok duygusal sebeplerle gerçekleştirdikleri ve çocukların suç davranışlarında ebeveyn, akran, yaşadığı çevrenin özellikleri gibi faktörlerin oldukça yönlendirici olduğu düşüncesinin etkili olduğu düşünülmüştür (Kırbaş, 2007: 77- 185).

Çocuklar henüz tam olarak sosyalleşme süreçlerini tamamlamadıklarından hangi kurallara neden uymaları gerektiğini tam olarak algılayamazlar. Çoğunlukla da bu kurallar erişkinler tarafından onlara tam olarak öğretilmez (Durgun, 2011: 143).

Çocuk ya da gençlerin suçlu davranış ve hareketlerini gerçekleştirmelerine neden olan motivasyonları ve çocukların eylemleri ile yetişkinlerin eylemleri arasındaki ayırt edici özellikler, çocukların işlediği suçlar ile yetişkinlerin işledikleri suçlardan neden ve tür bakımından farklı olduğunu göstermektedir. Ergenlik dönemin kişilik gelişiminin çocuk açısından birçok sorunun yaşandığı ergenlik dönemine rastlaması, ergen suçluluğunu, erişkin suçluluğundan ayıran en önemli unsurlardandır (Gürsel, 1997: 101).

Çocukların davranışlarına yön veren macera arayışı, yeni bir şeyler deneme tutkusu, deneyimsizlik gibi durumlar yetişkinlerin suçluluğuna sebep olan faktörlerden oldukça farklı unsurlardır. Bunun yanında çocuklar, suç davranışlarını çoğunlukla oyun ya da boş zamanlarında gerçekleştirmektedirler. Çocukların suç eylemini çoğunlukla planlamamaları da onları yetişkin suçlulardan ayıran bir diğer faktördür (Kaner, 2009: 473).

2.5. Çocuk Suçluluğuna Yol Açan Etkenler

Suçta sürüklenmiş ya da bu açıdan risk barındıran çocukların erken tespiti ve zamanında gerekli müdahalelerin yapılabilmesi amacıyla bu çocukların özelliklerinin ve suça sürükleyen nedenlerin bilinmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Çocuğun suça sürüklenmesinde sosyo-kültürel çevre, aile yapısı, içerisinde bulunulan grup normları, toplumun değer yargıları, yaşam şartları ve çocuğun kişisel özellikleri önemli rol oynamaktadır (Danış ve Şahbikan, 2014).

Çocuk suçluluğu alanındaki çalışmalar irdelendiğinde çocukları suça sürükleyen faktörlerin temel olarak birkaç başlıkta toplandığı görülmektedir (Arabacı ve Gülsenay, 2017). Bu başlıklar aşağıda açıklanmıştır.

2.5.1 Bireysel Faktörler

Çocukların suça sürüklenmelerinde cinsiyet ve yaş önemli bir risk faktörüdür. Bu konudaki çalışmaların tamamına yakınında erkek çocukların kız çocuklara göre suça daha fazla karıştığı ve suça karışan çocukların daha çok 14-18 yaş aralığında bulunduğu görülmektedir (Güler, 2017).

2.5.2 Cinsiyet ve Yaş

Toplumumuzun sosyal yapısı dikkate alındığında kız ve erkek çocukların farklı tarzlarda yetiştirildikleri, bu nedenle erkek çocukların aile içerisinde ve ev dışında daha serbest olmalarının kızlara oranla daha fazla suça karışmalarına neden olduğu düşünülmektedir. Ayrıca erkek çocukların küçük yaşta daha fazla çalışmak zorunda kalmaları, şiddete daha fazla maruz kalmaları ve daha fazla sorumluluk yüklenmeleri de bu sonuca yol açtığı düşünülebilir. Çocuk suçluluğunda cinsiyet ve yaş önemli bir risk faktörü olarak görülmektedir. Yapılan araştırmalarda erkeklerin kız çocuklarına göre daha sık suça yöneldiği, en çok 14-18 yaş grubundaki çocukların suça karıştığı bilinmektedir. Ülkemizde erkeklerin, kız çocuklara göre daha gözetimsiz ve serbest olmaları, erkek çocuklarının olumsuz durumlara daha açık hale gelmelerine neden olabilmektedir (Şemin, 1973:12).

2.5.3 Madde Kullanımı ve Alışkanlıklar

Uyuşturucu kelimesi, Yunanca "narko" sözcüğünden türemiş olup uyuşma veya uyuma etkisi olan maddeleri ifade eder. İngilizcede ise "narcotic" olarak kullanılır. Uyuşturucu maddeler, genellikle kullanıcının duyularını uyuşturan veya onları değiştiren maddeler olarak bilinir. Ayrıca, kullanıcılara keyif veren, rahatlatan, sakinleştiren, enerji artıran veya zindelik sağlayan maddeler için de kullanılır. Uyuşturucu maddeler, fen bilimlerinde (tıp, eczacılık, kimya vb.) ve sosyal bilimlerde (hukuk, psikoloji, sosyoloji vb.) farklı şekillerde tanımlanabilir, çünkü bu bilimlerin ilgi alanları farklıdır ve uyuşturucu madde türleri çeşitlenmektedir. Genel bir tanım yapmak gerekirse, uyuşturucu maddeler, kullanıcının vücuduna dışarıdan alındığında sinir sistemini etkileyen ve bu nedenle ruh halinde anormal değişikliklere yol açabilen doğal veya sentetik içerikli maddelerdir (Ulu, 2018: 29).

Uyuşturucu maddeler, kullanıcının fizyolojik yapısını ve duyularını olumsuz etkileyerek normal işleyişini bozar. Madde bağımlılığı ise, kullanıcının vücut işlevlerini olumsuz etkilemesine rağmen kullanımını sürdürmesi, ara verdiğinde yoksunluk belirtileri yaşaması ve zamanla kullanım sıklığını ve dozunu artırması durumunu ifade eder. Bazı uyuşturucu maddeler, özellikle sentetik uyuşturucular, kullanıcılarda enerji artışına, saldırgan davranışlara ve şiddet olaylarına yol açabilir. Ayrıca, bağımlı kişiler, madde temin etmek için suç işleyebilirler; hırsızlık, gasp ve

yaralama gibi suçlarla ilişkilendirilebilirler. Bağımlılık ve suç arasındaki ilişkiyi anlamak için katılımcılara, madde bağımlısı olduktan önce ve/veya sonra herhangi bir suça karışıp karışmadıkları sorularak madde bağımlılığı ile suç arasındaki ilişki incelenebilir (Gaziantep Üniversitesi., 2023).

Goldstein, madde kullanımının kişide heyecan, öfke, paranoya gibi durumlara neden olduğunu ve bazı maddelerin kullanılması sonucunda şiddet davranışının ortaya çıkabileceğini vurgulamıştır. Vücutta yaptığı değişiklikler sonucunda duygu yoğunluğunu artıran, bilinç ve davranış kontrolünde zayıflamaya neden olan bu maddeler kişiyi suç davranışına yönltebilmektedir. Bireyler bu maddeyi sağlayabilmek için her yola başvurabilmekte, elde edemediklerinde ise öfke duygusu ile şiddet tepkileri vererek suça karışabilmektedir (Atauz, 2003: 63).

2.5.4. Ruhsal Hastalıklar

Suçla karışan çocukların çoğunda eşlik eden bir ya da daha fazla psikiyatrik hastalık olduğu, bu çocuklarda en sık görülen psikiyatrik hastalıkların ise DEHB, karşıt gelme ve davranış bozukluğu, depresyon, anksiyete bozukluğu ve mental retardasyon olduğu bildirilmektedir. Kendine zarar verme davranışı ve mükerrer suçluluk da bu kişilerde yaygın olarak gözlenen bir durumdur. Bu bozukluklarının yanı sıra, çocuklarda ve gençlerde suç/sapkın davranışla ilişkili olduğu ortaya konan diğer ruhsal rahatsızlıklar duygu durum bozukluğu ve travma sonrası stres bozukluğudur. Özellikle çocuğun yaşadığı aile içi şiddet, istismar ve ihmal gibi yaşanan travmaların, suçla karışan çocuklar arasında oldukça yaygın olduğu da bildirilmektedir (Erkal, 1984: 57).

2.5.5. Zekâ

Düşük zekâ düzeyine sahip olmanın bilişsel ve davranışsal dürtüselliğe neden olarak bu çocukların daha çok suç davranışına yöneldiği düşünülmektedir. Aynı zamanda düşük zekalı çocukların düşük başarıdan kaynaklanan depresif duygu durumuna girebildikleri ve bu durumun onları suça karışma açısından daha riskli bir grup haline getirdiği belirtilmektedir. Zeka ile birlikte öğrenme güçlüğüne de

benzer şekilde suç davranışı üzerinde pekiştirici etkisi olduğu görülmüştür (Dönmezer, 1978: 6).

2.5.6. Ailesel Faktörler

Çocuğun sosyalleştiği ilk ortam ailesidir. Bireyin doğumundan itibaren birlikte yaşadığı aile ortamında kişilik özelliklerinin temeli atılır ve çocuk, aile bireylerini rol model alır (Kızmaz, 2010:273). Bu nedenle suça yönelmede aile yapısı en önemli risk faktörlerindendir. Bu bağlamda ailenin kalabalık olması, aile içi şiddet, parçalanmış aile, aile bağlılığının zayıflığı, fazla müsamaha gösteren ya da fazla baskı kuran ebeveynler, ailenin düşük gelir düzeyi gibi durumlar çocuğun olumsuz davranışlarında risk faktörü olarak karşımıza çıkmaktadır. Suça karışan çocukların büyük çoğunluğunun parçalanmış ailelerin çocukları olduğu, özellikle ebeveynlerin boşanması durumunun çocuğun suç davranışına yönelme riskini artırdığı bildirilmektedir (Usta, 2005:111-113).

Ailenin kalabalık olması daha çok ailenin sahip olduğu çocuk sayısı ile ilgilidir. Çok çocuklu ailelerde çocukların sahip olduğu sosyal, duygusal ve ekonomik imkanlar çok daha yetersiz olmakta aynı zamanda anne ve babanın ilgi ve desteği de daha az olmaktadır. Bunun sonucunda çocuğun gelişimi ve gözetiminde yetersizlik ortaya çıkmaktadır. Gerekli ihtiyaçları karşılanamayan çocuk suç davranışına yönelmesine yol açan risk etmenleri ile daha fazla karşı karşıya kalabilmektedir. Ailenin sosyokültürel ve ekonomik seviyesi de yapılan çalışmalarda suçluluk için etkili unsurlar olarak saptanmıştır. Suça karışan çocukların ailelerinin çoğunlukla düşük gelir düzeyine sahip olduğu ve özellikle anne eğitim düzeyi olmak üzere anne-babalarının eğitim düzeylerinin düşük olduğu bildirilmektedir (Kızmaz, 2010:273).

Ailede suçlu bireylerin olması, çocuğun ihmal ve istismarı da çocuk suçluluğu için risk unsurları olarak bildirilmektedir. Çocuk birçok davranış ve tutumunu taklit ederek öğreneceğinden ailede suç işlemiş bireylerin varlığı önemli bir etkidir. Suç kavramını, birlikte yaşadığı ailesinin yaşam şeklinden öğrenen çocuk gelecekte süreçte öğrendiği bu suç davranışını benimseyerek uygulayabilmektedir. Yapılan çalışmalar, ebeveyn sevgisi ve bakımının yetersiz olduğu ailelerde yetişen çocukların suça yöneldiğini bildirmektedir. Anne ve babanın

çocuğa karşı olumsuz tutumu, çocuk üzerindeki yetersiz gözetim, çocukla olan iletişimsizlik ve çatışmalar gibi pek çok faktör çocuğun gelişimi üzerinde olumsuz etkiler göstermekte ve çocuğun suç davranışına yönelmesine zemin hazırlamaktadır (Yenisey, 2020: 30).

Çocuğun sosyal, ahlaki ve psikolojik gelişiminde aile önemli bir noktadadır. Ailenin çocuğun toplumsallaştığı bir kurum olduğu, aile içi ilişkiler düzeyinde yaşanan olumsuz toplumsallaşma sürecinin çocuğun suç sayılabilecek davranışlara yönelmesinde büyük bir rol oynadığı kabul edilmektedir (Polat, 2004).

Aile içi ilişkilerin olumlu olmadığı, aile içindeki bireylerin birbirlerine karşı olumsuz tutum ve davranışlar sergiledikleri ailelerde bu durumun aile içindeki çocukların gelişimlerini olumsuz etkilemesine ve çocuklarda suça yönelmeye neden olabilmektedir. SSC'lerin büyük bir bölümünün yaşamlarının ilk dönemlerinde anlayıştan yoksun ebeveynlerle sosyal ve ekonomik düzensizliğin hâkim olduğu bir aile çevresinde geçirdikleri gözlemlenmiştir. Ebeveynlerin eğitim düzeylerinin çocukların suça sürüklenmesindeki etkilerinin ortaya konulduğu bir çalışmada çocuğun annesinin eğitim düzeyinin düşük olması durumunun babanın eğitim düzeyine göre çocuğun suça sürüklenmesi sürecinde çok daha etkili bir faktör olduğu saptanmıştır. Ayrıca, genç yaşta çocuk sahibi olan annelerin çocukları ile ilişkilerinde yetersiz ve olumsuz bir iletişim içerisinde olabildikleri, bu annelerin çocuklarının suç içeren problemli davranışlarının daha fazla olduğu görülmektedir (Güler, 2017).

Aile içerisinde geçmişte suç işlemiş bireylerin olması durumunun çocuğun suça sürüklenmesinde risk unsurlarından bir tanesi olduğu bilinmektedir. Çocuğun tutum ve davranışlarının birçoğunu taklit ederek öğrenmesi durumunun bu riski arttırdığı, suç kavramını birlikte yaşadığı ailesinin yaşam biçiminden öğrenen çocuğun gelecekte öğrendiği bu davranışı benimseyerek uygulayabileceği düşünülmektedir (Güneş ve Gökler, 2017).

2.5.7. Erken Yaşta Çalışma Zorunluluğu

Dünyada çocukların azımsanmayacak oranda bir kısmı maddi sebeplerden dolayı erken yaşlardan itibaren çalışmak zorunda kalabilmektedir. Bu durum çocukların okul başarısını olumsuz etkileyebilmekte ve eğitimini

tamamlayamamasına neden olabilmektedir. Çocukların çalıştığı ortamlar genelde sağlıklı, güvenli olmayan, bedensel, zihinsel, ahlaki gelişimlerini engelleyen ortamlardır (Kızmaz, 2010:273). Aile ve okul gözetiminden uzakta kalan bu çocuklar sigara, alkol, uyuşturucu madde gibi kötü alışkanlıklar edinebilmekle birlikte iş yeri ve çevresinde sapkın davranışlarda bulunan kişileri rol model olarak alarak olumsuz davranışlar sergileyebilmekte ve suça yönelebilmektedirler (Işıқтаç, 1999:1-21).

2.5.8. Okul ve Eğitim Durumu Eğitim-Öğretim Süreci

Bireyde ilişki ve davranış biçiminin oluşumunda, kişinin sosyalleşmesinin tamamlanmasında önemli bir unsurdur. Ayrıca eğitim, şiddet unsurlarını benimsemiş geleneksel topluluklarda, toplumsal bir çözelti gibi fonksiyon görmektedir. Bu sürecin bir şekilde aksaması ya da tamamlanamaması çocuğun gelişimini, psikolojisini ve uyumunu negatif yönde etkileyecektir. Eğitimin yetersizliği, çocukta yetersiz sosyalleşmeye neden olarak suç davranışına yönelmesine neden olabilmektedir. Bunun sonucunda ise çocukta okula devamsızlık, okuldan kaçma, disiplin cezası alma, hırsızlık gibi olumsuz davranışlar görülebilmektedir (Bülbül ve Doğan, 2016: 31-36).

Düşük okul başarısının suç davranışını tekrarlama açısından da pekiştirici etkisi olduğu bilinmektedir (Kızmaz, 2010:273). Akran Grubu Yapılan çalışmalar, çocuğun suça yönelmesinde suç işleyen akranların çok önemli bir etken olduğunu bildirmektedir. Çocuk, arkadaşları tarafından saygı duyulmak ve kabul görmek için arkadaşlarının davranış ve hareketlerini en üst düzeyde benimser ve uygulamaya çalışır. Çocuk, arkadaş grubunun tutumunu yanlış bulsa da gruptan dışlanmamak için onlara uymak zorunda kalır. Anne-babaları tarafından yetersiz ilgi ve aşırı denetim gören çocuklar, arkadaş gruplarının antisosyal tutum ve davranışlarından daha çok etkilenmektedirler. Suç davranışına eğilimi olan ya da suça karışmış olan çocuklar, arkadaş grubunun olumsuz davranışlarından etkilenmeye daha da açıktır (Kahraman, 2012).

2.6. Çevresel Faktörler

Eğitim sürecinin, bireyin temel ilişki ve davranış biçiminin oluşumunda ve kişinin sosyalleşmesinin tamamlanmasında önemli bir unsur olduğu, şiddet

unsurlarını benimsemiş geleneksel topluluklarda eğitimin toplumsal bir çözelti görevi gördüğü kabul edilmektedir (Arabacı ve Gülsenay, 2017).

Eğitim sürecinin aksamaması veya tamamlanamaması durumunun çocuğun gelişimini ve uyumunu olumsuz yönde etkilemektedir. Eğitim sürecini olması gerektiği gibi tamamlamayan çocuklarda bu durumun neden olduğu yetersiz sosyalleşmenin çocuğun suç davranışına yönelmesindeki önemi etkenlerden biri olduğu düşünülmektedir (Kızmaz, 2004). Çocukların suça yönelme nedenleri üzerine yapılan çalışmalarda çocukların akran gruplarının çok önemli bir etken olduğu görülmüştür. Çocukların özellikle ergenlik dönemlerinde arkadaşlarının davranış ve hareketlerini üst düzeyde benimsedikleri, dahil olunan arkadaş grubunun toplum tarafından kabul edilmeyen davranışlar sergilemesinin çocuğu çoğu zaman etkilemediği, gruptan dışlanmamak adına çocuğun dahil olduğu gruba uyum sağladığı, bu durumun da çocukların suça sürüklenmesinde önemli bir etken olduğu düşünülmektedir (Gönültaş, 2009).

Toplumdaki sosyal sorunların önemli nedenlerinden bir tanesi olarak gösterilen göçün çocuklarda sosyal ve kültürel uyum problemlerine yol açtığı, bu durumun yetişkinleri olduğu gibi çocukları da birçok konuda etkilediği bilinmektedir. SSC'ler ile ilgili yapılan çalışmalarda göç ve gecekondulaşmanın olduğu alanlarda sınıflar arası sosyal çatışma ve gerilimlerin yaşandığı, bu durumun özellikle mala karşı işlenen suçlar olmak üzere çocukları olumsuz anlamda etkilediği ortaya konmuştur (Gönültaş ve Hilal, 2012).

2.6.1 Akran İstismarı

Bir veya bir grup çocuğun aynı yaş grubundaki çocuğa, sürekli ve tekrarlayıcı bir şekilde sistematik olarak zarar verici ve incitici saldırgan davranışlarda bulunmasıdır ve bu durum sıklıkla kabadayılık/zorbalık davranışları şeklinde görülmektedir. Olumsuz akran ilişkileri çocuğun saldırgan davranışlarının artmasına ya da suç işlemesi için akranları tarafından baskı altında olan çocukların suça karışmalarına neden olabilir (Ovacık, 2008).

2.6.2 Sokak Çocukları/Sokakta Yaşayan Çocuklar

Çocukluk döneminde birçok açıdan hayat kaliteleri düşük olan, olanakları kısıtlı bir yaşam süren çocukların çoğunun yaşam şartlarında suç davranışına yönelmelerine neden olacak birçok risk faktörü mevcuttur. Birtakım nedenlerle yaşantısının büyük kısmı sokaklarda geçen çocuklar “sokak çocukları” olarak bilinmektedir. Bu çocuklar, sokaktaki tüm olumsuz durum ve tehlikelerle karşılaşır, zamanla suçluluğa eğilimli hale gelirler. Genellikle zararlı alışkanlıklar edinen ve grup hâlinde yaşayan bu çocuklarda uyuşturucu madde kullanma ve satma, başkalarını taciz ederek rahatsız etme, dilencilik yapma, hırsızlık, gasp ve cinayet, psikolojik sorunlar sıkça görülmektedir (Ünal, 2005:2-7)

2.6.3 Göç

Göç, daha iyi yaşam koşullarını elde etmek amacıyla bireylerin veya toplulukların bulundukları yerleşim yerlerini terk edip, alternatif bir yerleşim yerine gitmeleri olarak açıklanır (Erçiçek, 2023). Göç, artan nüfus sonucu şehirlerde işsizliğe ve yoksulluğa neden olmakla birlikte sosyal ve kültürel uyum problemlerine yol açarak çocukların olumsuz davranışları üzerinde pekiştirici olabilmektedir. Suça sürüklenen çocuklar hakkında yapılan araştırmalarda, göç ve gecekondulaşmanın olduğu bölgelerde sosyal gerilimlerin yaşandığı ve sonuç olarak özellikle hırsızlık olmak üzere çocuk suçluluğunda artış olduğu belirtilmektedir (Ovacık, 2008). Sosyal düzeni tehdit ettiği öne sürülen olgular arasında, göç ilk sırada yer almaktadır. Bu nedenle göç, kültür çatışmalarından kaynaklanan bazı suçların kökeni olarak görülmektedir (Erdentuğ, 1977: 75). Çocukların gerek saldırgan davranışlar göstermesinde, gerekse suça yönelmesinde en temel nedenin ailelerin kırsal kesimden kente göç etmiş olmasıdır. Kente göç ile birlikte ailenin çocuklar üzerindeki denetimi azalmaktadır. Buna karşın kentlerde çocukların sosyalizasyonunu sağlayan aile dışındaki kurumların yetersiz kaldığı yada bu yönde olumlu politikaların geliştirilmediği bilinmektedir (Erkan ve Erdoğan, 2006).

Göç, çocuklar üzerinde kültür farklılıklarının yaratmış olduğu etki nedeniyle sosyalleşme ortamlarında farklı deneyimler edinmelerine neden olmaktadır. Bu ikilem çoğunlukla karşıtlık içermesi sebebiyle çocukların içinde yaşadıkları kültürü

tüketme ve kente adaptasyon sürecinde yetersiz kalmaktadır (Gaziantep Üniversitesi, 2023).

2.6.4 Toplumsal ve Sosyoekonomik Durum

Sosyoekonomik düzeyin düşük olması, çocuğun kendisini yaşadığı çevreye ait hissedememesine, zararlı madde ve tehlikeli silahları kolay temin edebileceği, suçun fazla olduğu bir çevreye sahip olmasına neden olabilmektedir. Bu durum, çocukta suç, şiddet ve saldırganlığa alt yapı oluşturmaktadır. Bireyin tutum ve davranışlarının gelişiminde, olaylara verdiği tepkilerin şekillenmesinde içinde yaşadığı çevre oldukça önemli olmakla birlikte sosyoekonomik düzeyin düşüklüğü ile birlikte sahip olunan sosyal ortam çocuğun saldırganlık eğilimi göstermesine neden olabilmektedir (Tarhan, 2012:11).

2.7. Çocuklarda Görülen Suç Türleri

Ülkemizde 1937-1947 yıllarında suça sürüklenen çocukların en sık “şahsa karşı suçları” işlediği, bu grup suçların içinde ise en sık adam öldürme suçlarının olduğu, daha sonra sırası ile “cinsel suçlar” ve “mala karşı suçların” işlendiği bildirilmektedir. Şahsa karşı işlenen suçlar ve cinsel suçların ilerleyen dönemlerde azaldığı hırsızlık suçunun ise arttığı görülmüştür (Ovacık, 2008).Dünyada ve ülkemizde yaşanan sosyoekonomik değişimler sonucu kentleşmenin artışı ile orantılı olarak çocukların karıştıkları suç türleri de değişmiştir. 1946 yılında mala yönelik suçlar nedeniyle hakkında ceza hükmü verilen çocukların oranı %19 iken bu oran 1996 yılında %56’ya yükselmiştir. Şahsa karşı suçlar nedeni ile hüküm giyen çocukların oranı ise tüm hükümlüler arasında %54’den %19’a düşmüştür (Aslan, 2002:29-32).

Son yıllarda yapılan çalışmalar, suça sürüklenen çocukların en sık mal varlığına karşı işlenen suçlara karıştığını, bu suçlardan da en sık hırsızlık suçunun işlendiği bildirilmektedir Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre, 2016’da güvenlik birimlerine suç işlediği iddiası ile getirilen çocukların karıştıkları suçlar; %36,1’inde yaralama, %23,1’inde hırsızlık, %10’unda 5682 Sayılı Pasaport Kanunu’na muhalefet, %5,5’inde uyarıcı ve uyuşturucu madde ile ilgili suçlar, %3,5’inde cinsel suçlar, %3,4’ünde mala zarar verme, %3,3’ünde ise tehdit suçları

olduğu bildirilmektedir (Ovacık, 2008).TÜİK verilerine göre 2017 yılında suça karışan çocukların suç oranları ise; %34,4 yaralama, %24,7 hırsızlık, %7,2 tehdit ve hakaret, %6,2 uyarıcı ve uyuşturucu madde ile ilgili suçlar, %3,5 cinsel suçlar, %1,4 yağma, %0,4 adam öldürme şeklinde belirtilmiştir (Ocakçı, 2021:30).

Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı 2018 yılı verilerine göre, suça karışan çocuklar hakkında açılan davalarda işlenen suçların; birinci sırada %42.6 ile “Mal varlığına karşı işlenen suçlar” olduğu, bu suçları sırasıyla “Hürriyete karşı suçlar” (%18.2), “Vücut dokunulmazlığına karşı suçlar” (%13.6) takip etmektedir (Ovacık, 2008). TÜİK verilerine göre 2019 yılında suça sürüklenen çocukların %31,7'sinin yaralama, %25,6'sının hırsızlık, %8,1'inin Pasaport Kanunu'na muhalefet, %6,9'unun göçmen kaçakçılığı, %4,6'sının ise uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak, satmak veya satın almak suçlarına karıştığı bildirilmektedir (Kamer, 2013:219-238).

Günümüzde İzmir, İstanbul, Kocaeli, Trabzon, Ankara ve Diyarbakır şehirleri ve Üsküdar, Kartal, Bakırköy ve Beyoğlu ilçelerinde toplam on dokuz çocuk mahkemesi bulunmakta ve bunlardan on altısı suça sürüklenen ve suç mağduru çocuklara hizmet etmektedir (Gökpınar, 2007: 206-211).

Çocuk mahkemeleri, çocukların işledikleri suçlardan dolayı cezalandırılmasından ziyade çocuklar ve ailelerine yeterli desteğin verilerek çocuğun yeniden suç işlemesinin önlenmesini sağlamayı amaçlamaktadır. Bu amaçla çocuk mahkemeleri, suça karışan veya suç mağduru çocuklar hakkında koruyucu ve destekleyici tedbirleri belirler ve bu tedbirlerin uygulanmasını sağlar. Bu açıdan diğer mahkemelerden farklı bir usule sahip olan çocuk mahkemelerinin işleyişinin temelini çocuğun üstün yararını koruma ilkesi oluşturur (Ünal, 2005:2-7).

Çocuk Koruma Kanunu'nun 25 ve 26. maddelerine göre; çocuk mahkemeleri, tek hakimden oluşmakta olup, çocuk ağır ceza mahkemeleri ise bir başkan ve belli sayıda üyeden oluşmaktadır. İlgili maddelerde bu mahkemelerin görevleri; “Çocuk mahkemesi, asliye ceza mahkemesi ile sulh ceza mahkemesinin görev alanına giren suçlar bakımından, suça sürüklenen çocuklar hakkında açılacak davalara bakar”, “Çocuk ağır ceza mahkemesi, çocuklar tarafından işlenen ve ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren suçlarla ilgili davalara bakar” şeklinde belirtilmektedir (Özsan, 1990:37).

Çocuk mahkemelerinin tabi olduğu kanunlardan “5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu” en önemlilerinden olup bunun dışında “4721 sayılı Türk Medeni Kanunu”, “5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK)”, “5271 sayılı Ceza Muhakemeleri Kanunu” ve “5402 sayılı Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Kanunu” mahkemelerin işleyişini şekillendiren kanunlardır (Polat, 2017:19).

2.7.1. Çocuklarda Görülen Suç Türleri ve İstatistikler

SSÇ’ler üzerine yapılan araştırmalarda 1937-1947 yılları arasında çocukların en sık şahsa karşı suçlara karıştığı, bu suçlar arasında ise en sık adam öldürme suçlarının bulunduğu, sonrasında ise cinsel suçlar ve mala karşı işlenen suçların bulunduğu bildirilmektedir. Şahsa karşı işlenen suçlar ve cinsel suçların zaman içerisinde azaldığı mala karşı işlenen suçların ise arttığı görülmüştür (Akbaba, 2011).

Kentleşme ile doğru orantılı olarak gençlerin işledikleri suç türleri de değişime uğramıştır. Mala yönelik işledikleri suçlar sebebiyle cezalandırılan çocukların oranı 1946 yılında %19 iken, aynı oran 1996 yılında %56’ya ulaşmıştır. Buna karşın, şahsa karşı suçlar tam tersi bir seyir izlemiş ve bu nedenle hüküm giyen çocukların payı toplam hüküm giyenler arasında %54’ten %19’a gerilemiştir. Cinsel suç işleyip, hüküm giyenlerin oranı ise hemen hemen aynı kaldığı görülmektedir (Coşar, 2005).

Yapılan araştırmalarda, SSÇ’lerin son yıllarda en sık mala karşı işlenen suçlara karıştığı, bu suçlardan da en sık hırsızlık suçunun işlendiği bildirilmektedir. TÜİK verilerine göre, 2018 yılında güvenlik birimlerine suç işlediği iddiasıyla getirilen çocukların karışıkları suçlar; %33,8 yaralama, %3,4 cinsel suçlar, %3,6 tehdit, %28,7 hırsızlık, %5,5 uyuşturucu ile ilgili suçlar işledikleri bildirilmektedir (TÜİK, 2022).

TÜİK verilerine göre 2019 yılında SSÇ’lerin suç oranları ise; %31,7 yaralama, %3,6 cinsel suçlar, %3,2 tehdit, %25,6 hırsızlık, %4,6 uyuşturucu ile ilgili suçlar şeklinde ifade edilmiştir (TÜİK, 2020). Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü tarafından 2018 yılında yayımlanan Adli İstatistikler incelendiğinde SSÇ’ler hakkında açılan davalarda işlenen suçlardan; malvarlığına karşı işlenen suçların oranının %42,6 olduğu, hürriyete karşı işlenen suçların %18,2’lik oranla ikinci sırada yer aldığı, en yüksek üçüncü orana sahip

vücut dokunulmazlığına karşı işlenen suçların ise %13,6'lık oranla işlendiği görülmektedir (Adli İstatistikler, 2018). 2019 yılı Adli İstatistikleri'ne bakıldığında; mal varlığına karşı işlenen suçların %42,8 oranda olduğu, hürriyete karşı işlenen suçların %18,7'lik oranının bulunduğu, en yüksek oranlı üçüncü suçun işe %14,2 oranı ile vücut dokunulmazlığına karşı işlenen suçların yer aldığı bilgisi edinilmiştir (Adli İstatistikler, 2019).

2.8. Çocukların Cezai Sorumluluğu

Çocuk suçluluğuyla mücadelede, çocukların cezai sorumluluklarının belirlenmesi de önem taşır. Ancak, çocukların psiko-sosyal gelişimlerinin değerlendirilmesi ve çocuk ceza adaleti sistemi içerisinde genel kuralların belirlenmesi tartışmalı konulardır. Uluslararası mevzuata göre, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Dair Sözleşme (BMÇHDS)'de ceza sorumluluğunun belirlenmesi açısından asgari bir yaş sınırı belirleme zorunluluğu bulunmaktadır. Ancak, yaş sınırı her ülke için farklılık göstermektedir. BM Asgari Standart Kuralları'nda ise ceza sorumluluğunun alt sınırının, çocuğun duygusal, zihinsel ve entelektüel açılarından olgunluğa eriştiği yaştan altında olmaması gerektiği belirtilmektedir. Bu nedenle, çocukların ceza sorumluluğunun belirlenmesinde çocukların psiko-sosyal gelişimlerinin dikkate alınması gerekmektedir (UNICEF, 2023).

Cezai ehliyetin tam olması, işlenen suç ile ilgili olarak kişinin sorumlu tutulabilmesi için gerekli niteliklerin yani failin işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılaması veya bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirmesi ile ilişkili olan kusur yeteneğinin tam olduğu anlamına gelmektedir (Centel, 2020:6).

Kişinin kusur yeteneği varlığı veya yokluğu hususunda karar verme görevi hâkime aittir. CMK'nın 62 ve devamı maddelerine göre, hâkim bu kararı verirken bilirkişilik kurumuna başvurabilmekte, konunun uzmanı bilirkişilerden görüş alabilmektedir (Köknel, 2001)

Osmanlı İmparatorluğu döneminde küçüklerin cezai sorumluluğu temelini İslam dininin esasları oluşturmuştur. Bu bağlamda baliğ olmayan küçüğün ceza sorumluluğu olmadığı düşüncesi benimsenmiş ve 1858 tarihli Ceza Kanunname-i Hümayunu'nun kabulüne kadar aynı şekilde uygulanmıştır (Demirbaş, 2001:152).

1926 yılında yürürlüğe giren 765 sayılı Türk Ceza Kanunu ile on bir yaşından küçük çocukların cezai sorumluluklarının olmadığı, on bir ve on beş yaş aralığındaki

çocuklar ile on beş ve on sekiz yaş aralığındaki çocuklar hakkında cezalarında indirimle gidileceği kabul edilmiştir. Bu uygulama, 01.06.2015 tarihinde yürürlüğe giren ve günümüzde hala kabul gören 5237 sayılı TCK ile son bulmuştur (Sözür, vd., 2017; 163)

Suçta karışan çocukların ceza ehliyeti, çocuğun yaşına, duyma ve konuşma yetisine, sağır ve dilsiz olması ya da farik ve mümeyyiz olup olmamasına göre değişmektedir. Burada farik olma; doğru olanı, suç özelliğinde olmayanı ayırabilme ve uygulayabilme yeteneği, mümeyyiz olma ise; akli başında olma hali şeklinde tanımlanmaktadır. Farik ve mümeyyizlik kavramları Yeni Türk Ceza Kanunu ile terk edilmiş olup, bu kavram "işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama ya da davranışlarını yönlendirme yeteneği" olarak belirtilmektedir (Sokullu, Akıncı, 2016:38).

Çocuklar için ceza sorumluluk yaşı belirlenirken “Çocuk Mahkemeleri Yönetimi Hakkında Birleşmiş Milletler Asgari Standartlar Kuralları (Beijing/Pekin Kuralları)” 4.1. maddesi göz önünde bulundurulmaktadır. Buna göre cezai sorumluluğun alt sınırının, 24 çocuğun ruhsal, zihinsel ve kültürel bakımdan olgunluğa ulaştığı yaşı altında tutulmaması gerektiği belirtilmiştir. Bu bağlamda her ülkenin kanunlarına göre ceza sorumluluğu açısından belirlediği bir yaş sınırı mevcuttur. Çocuk suçluluğunun yetişkin suçluluğundan ayrılmasında önemli bir kriter olan yaş sınırı tüm dünyada 7-18 yaşları arasında değişmektedir (Sokullu, Akıncı, 2016:38).

Bireylerde fiziksel gelişimle birlikte; toplumun değer yargıları, bunların anlamı ve ne ifade ettiğini algılama yeteneğinin de geliştiği kabul edilmektedir. Ayrıca bu gelişim sürecinde algılama becerilerinin yanı sıra toplumdaki ölçü davranış kurallarının gereklerine göre hareketlerini yönlendirebilme (irade) yeteneği de gelişmektedir. Bu doğrultuda cezai sorumluluğun tam olması, işlendiği belirtilen suçla ilgili olarak kişinin sorumlu tutulabilmesi için failin işlediği eylemin hukuki anlam ve sonuçlarını algılaması ve bu eylemle ilgili olarak davranışlarını yönlendirebilme becerisinin tam olduğu anlamına gelmektedir. Kişilerin kusur yeteneğinin varlığı veya yokluğu konusunda karar verme görevi kanunlar tarafından hâkime verilmiştir. Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 62. ve devamındaki maddelerine

göre, hâkim bu kararı alırken bilirkişilik kurumuna başvurabilmekte, konunun uzmanlarından görüş alabilmektedir (Turabi, 2012).

2.8.1 Yaş Küçüklüğü

Türkiye’de ceza sorumluluğu yaşlara göre üç farklı kategoride incelemektedir. a. TCK’nın 31. maddesinin 1. fıkrasında 12 yaşını doldurmamış suça sürüklenen çocuklar hakkında; “Fiili işlediği sırada on iki yaşını doldurmamış olan çocukların ceza sorumluluğu yoktur. Bu kişiler hakkında, ceza kovuşturması yapılamaz; ancak, çocuklara özgü güvenlik tedbirleri uygulanabilir” (TCK, 2004).

TCK’nın 31. maddesinin 2. fıkrasında suça karışan 12-15 yaş aralığındaki çocuklar hakkında; “Fiili işlediği sırada 12 yaşını doldurmuş olup da 15 yaşını doldurmamış olanların işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılayamaması veya davranışlarını yönlendirme yeteneğinin yeterince gelişmemiş olması hâlinde ceza sorumluluğu yoktur. Ancak bu kişiler hakkında çocuklara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur. İşlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin varlığı hâlinde, bu kişiler hakkında suç, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde on iki yıldan on beş yıla; müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde dokuz yıldan on bir yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Diğer cezaların yarısı indirilir ve bu hâlde her fiil için verilecek hapis cezası yedi yıldan fazla olamaz” (TCK, 2004).

TCK 31. maddesinin 3. fıkrasında suça karışan 15-18 yaş aralığındaki çocuklar hakkında; “Fiili işlediği sırada 15 yaşını doldurmuş olup da 18 yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında suç, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde on sekiz yıldan yirmi dört yıla; müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde on iki yıldan on beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Diğer cezaların üçte biri indirilir ve bu hâlde her fiil için verilecek hapis cezası on iki yıldan fazla olamaz” (TCK, 2004).

2.8.2. Sağırılık ve Dilsizlik

Çocuklarda ceza sorumluluğunu ilgilendiren diğer bir unsur olan “sağır ve dilsiz olma” hali TCK’nın 33. maddesinde şöyle geçmektedir: “Bu Kanunun (TCK

31.), fiili işlediği sırada on iki yaşını doldurmamış olan çocuklara ilişkin hükümleri, on beş yaşını doldurmamış olan sağır ve dilsizler hakkında; 26 iki yaşını doldurmuş olup da on beş yaşını doldurmamış olanlara ilişkin hükümleri, on beş yaşını doldurmuş olup da on sekiz yaşını doldurmamış olan sağır ve dilsizler hakkında; on beş yaşını doldurmuş olup da on sekiz yaşını doldurmamış olanlara ilişkin hükümleri...uygulanır.” (TCK, 2004).

2.8.3. Akıl Hastalığı

Çocuklarda ceza sorumluluğu değerlendirilirken karşılaşılan bir diğer durum akıl sağlığının tam olup olmamasıdır. 15 yaşını doldurmuş ancak 18 yaşını doldurmamış çocukların veya 18 yaşını doldurmuş ancak 21 yaşını doldurmamış sağır ve dilsizlerin akıl hastalığı nedeniyle ceza ehliyetinin bulunmadığı düşünülüyor ise kişide böyle bir durumun varlığının veya yokluğunun araştırılması gerekmektedir. (TCK, 2004).

Akıl sağlığının ceza sorumluluğuna etkisi hususunda açıklama TCK nun 32. maddesinde şu şekilde yapılmıştır:

1. TCK’nın 32. maddesinin 1. fıkrasında: “Akıl hastalığı nedeniyle, işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılayamayan veya bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneği önemli derecede azalmış olan kişiye ceza verilmez. Ancak, bu kişiler hakkında güvenlik tedbirine hükmolunur” olarak belirtilmektedir (TCK, 2004).

2. TCK’nın 32. maddesinin 2. fıkrasında: ”Birinci fıkrada yazılı derecede olmamakla birlikte işlediği fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneği azalmış olan kişiye, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine yirmi beş yıl, müebbet hapis cezası yerine yirmi yıl hapis cezası verilir. Diğer hâllerde verilecek ceza, altıda birden fazla olmamak üzere indirilebilir. Mahkûm olunan ceza, süresi aynı olmak koşuluyla, kısmen veya tamamen, akıl hastalarına özgü güvenlik tedbiri olarak da uygulanabilir” olarak belirtilmektedir (TCK, 2004).

Özetle kanunlarımıza göre; Türkiye’de 12 yaşından küçükler ile 15 yaşından küçük sağır ve dilsiz çocukların ceza sorumluluğunun olmadığı, bu çocukların yargılanma sürecine tabi tutulamayacağı belirtilmektedir. 12 yaşını doldurmuş ancak

15 yaşını doldurmamış olan çocukların ve 15 yaşını doldurmuş ancak 18 yaşını doldurmamış sağır ve dilsizlerin cezai ehliyetinin oluşabilmesi, işlenen fiilin hukuki anlam ve sonuçlarının algılanamaması koşuluna bağlanılmıştır. 15 yaşını doldurmuş ancak 18 yaşını doldurmamış olan çocukların ceza ehliyetinin tam olduğu, ancak bir çocuğun bir yetişkin ile eşit olamayacağı düşünülerek bu çocuklara indirimli ceza verilmesi benimsenmiştir. Bu nedenle bu çocukların ceza sorumluluğu olup olmadığı konusunda TCK'nın 31 ve 33. maddeleri kapsamında değerlendirilmelerinin uygun olamayacağı, akıl hastalığı durumu söz konusu ise TCK 32 kapsamında değerlendirilmesinin uygun olacağı belirtilmiştir. (TCK, 2004).

2.9. Çocuk Mahkemeleri

1899'da Amerika'nın Illinois eyaletinde kurulan ilk çocuk mahkemesi ve daha sonra diğer eyaletlerde de kurulan çocuk mahkemelerinin işleyişi ceza odaklı olmayıp daha çok çocuk için iyi olana karar vermek üzerine olmuştur. Bu mahkemelerde, davalar çocukları etiketlemekten korumak amacıyla kapalı salonlarda görülmekte ve suçluluğa eğilimi olan çocuklar hakkında önleyici tedbirler alınmaktaydı. 1924 yılından sonra çocuk mahkemeleri, ABD'nin çok büyük bir kısmına yayılmıştır. Ancak 1980'lerden itibaren birçok eyalette, çocuk suçluluğunu kontrol altında tutabilmek amacıyla, ağır suçlara karışan 16 yaşın altındaki çocuklar, yetişkinlerle eşit tutularak yargılanmaktadır, ilk çocuk mahkemesi, 1904'de İngiltere'de kurulmuş olup 1947 tarihinde kabul edilen "Küçük Suçlular Kanunu" ile çocuk suçlular ile yetişkin suçlular arasındaki eşitlik kaldırılmıştır. 1908 tarihli Çocuk Kanunu ile İngiltere ve Galler'de, 8-15 yaş aralığındaki çocuklar için çocuk mahkemeleri kurulmuş ve bu kanuna göre; 16 yaşını doldurmamış çocukların özel bir şekilde yargılanması, duruşmaların ayrı bir binada, mümkün değilse ayrı odada ve duruşmaların gizli olması sağlanmıştır (Aktepe, Özden, 2017).

Çocuk mahkemeleri ABD'den sonra İngiltere'de ve daha sonraki yıllarda; Almanya, Belçika, İtalya, Hollanda ve Fransa gibi ülkelerde de benimsenmiş ve 20. yy. başlarında bu ülkelerde, çocuk adalet sisteminde en önemli kurumlardan olmuştur. Türkiye'de, çocuk mahkemelerini kurmaya yönelik çalışmalar 1945'de başlamış olmasına rağmen, ancak 1979 yılında "Türkiye'de Çocuk Mahkemeleri Yasası" kabul edilebilmiştir. Ankara ilinde 1987 yılında ilk çocuk mahkemesi kurulmuştur. (Uluğtekin, 1991).

2.9.1 Ceza Sorumluluğu Olmadığı Belirlenen Çocuklara Yönelik Tedbirler

Yaş küçüklüğü nedeniyle ceza sorumluluğu olmayan ve yapılan araştırmalar sonucunda ceza sorumluluğu olmadığı kabul edilen çocuklar hakkında ceza hukuku yaptırımları uygulanmamaktadır. Ancak bu çocuklar hakkında ÇKK kapsamında koruyucu ve destekleyici tedbir kararları verilebilmektedir. 5395 sayılı ÇKK nun 11. maddesine göre “Bu kanunda düzenlenen koruyucu ve destekleyici tedbirler, suça sürüklenen ve ceza sorumluluğu olmayan çocuklar bakımından, çocuklara özgü güvenlik tedbiri olarak anlaşılır”. Korunması gereken çocuklar bakımından uygulanacak koruyucu ve destekleyici tedbirler ile suça sürüklenen çocuklara uygulanacak güvenlik tedbirleri arasında bir ayrım yapılmamıştır (ÇKK, 2005)

Bu tedbirler ÇKK’nın 5. maddesinde;

a) Danışmanlık tedbiri; “Çocuğun bakımından sorumlu olan kimselere çocuk yetiştirme konusunda; çocuklara da eğitim ve gelişimleri ile ilgili sorunlarının çözümünde yol göstermeye yönelik tedbir”,

b) Eğitim tedbiri; “Çocuğun bir eğitim kurumuna gündüzlü veya yatılı olarak devamına; iş ve meslek edinmesi amacıyla bir meslek veya sanat edinme kursuna gitmesine veya meslek sahibi bir ustanın yanına yahut kamuya ya da özel sektöre ait iş yerlerine yerleştirilmesine yönelik tedbir”,

c) Bakım tedbiri; “Çocuğun bakımından sorumlu olan kimsenin herhangi bir nedenle görevini yerine getirememesi hâlinde, çocuğun resmî veya özel bakım yurdu ya da koruyucu aile hizmetlerinden yararlandırılması veya bu kurumlara yerleştirilmesine yönelik tedbir”,

d) Sağlık tedbiri; “Çocuğun fiziksel ve ruhsal sağlığının korunması ve tedavisi için gerekli geçici veya sürekli tıbbî bakım ve rehabilitasyonuna, bağımlılık yapan maddeleri kullananların tedavilerinin yapılmasına yönelik tedbir”,

e) Barınma tedbiri; “Barınma yeri olmayan çocuklu kimselere veya hayatı tehlikede olan hamile kadınlara uygun barınma yeri sağlamaya yönelik tedbir”,

f) “Tehlike altında bulunmadığının tespiti ya da tehlike altında bulunmakla birlikte veli veya vasisinin ya da bakım ve gözetiminden sorumlu kimsenin

desteklenmesi suretiyle tehlikenin bertaraf edileceği anlaşılan çocuklara ve bunların sorumlusu durumundaki kişilere yönelik tedbir” şeklinde belirtilmiştir

ÇKK nun 7/6 maddesi gereği eğitim tedbiri çocuğun isteğine bırakılmak suretle diğer tedbirlerin tamamı çocuk on sekiz yaşını doldurduğunda sona ermektedir (Erbay ve ark. , 2015).

1.9.2. Ceza Sorumluluğu Bulunan Çocuklara Yönelik Yaptırımlar

TCK’da yaptırımlar, cezalar ve güvenlik tedbirleri olarak iki başlık altında toplanmıştır. Cezalar, hapis cezaları ve adli para cezaları olarak, hapis cezaları ise kısa süreli (1 yıl ve daha kısa süreli) hapis cezaları ve kısa süreli olmayan (1 yıldan fazla süreli) hapis cezaları olarak iki grupta ele alınmıştır (TCK,2004)

TCK’nın 50. maddesinde verilen kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar öngörülmüş ve ceza sorumluluğu var kabul edilen çocuklar için hükmedilen kısa süreli hapis cezasının seçenek yaptırımlara çevrilmesi zorunlu kılınmıştır. Ancak bu şekilde belirlenen seçenek cezalar ertelenememektedir (TCK 50-3)

Bunun yanı sıra işlediği suçtan dolayı 3 yıl veya daha az süreli hapis cezasına hükmedilen çocuk hakkında verilen ceza ertelenebilmekte, ancak verilen para cezası ertelenememektedir (TCK 51. maddesi)

Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı 2018 yılı verilerine göre; 2018 yılında ceza mahkemelerinde suça sürüklenen çocuklar hakkında verilen karar oranları yıllar itibarıyla incelendiğinde; mahkumiyet kararlarının 2011 yılındaki toplam kararlar içerisindeki oranı %23 iken 2018 yılında %37’ye kadar yükseldiği görülmüştür. 2018 yılında ceza mahkemelerinde suça sürüklenen çocuklar hakkında toplam 83 bin 840 mahkûmiyet kararı verilmiştir. Bu kararlar niteliklerine göre incelendiğinde; %39,7’si adli ve idari para cezası, %33,8’i hapis cezası ve %9,4’ünü hapis cezasının ertelenmesi kararlarının oluşturduğu görülmüştür. TÜİK verilerine göre; Ceza infaz kurumuna hükümlü olarak getirilen bireylerden ceza infaz kurumuna girdiği andaki yaşa göre 12-17 yaş grubunda olanların sayısı, 2016 senesinde 982, 2017 senesinde 2.095 , 2018 senesinde 2.056 olarak bildirilmektedir (TÜİK,2023)

2.9.2.1 Adli Psikiyatrik Değerlendirme

Kişinin ceza ehliyetinin varlığı ya da yokluğu konusunda karar verme yetkisi hakime aittir. Hakim bu kararı verirken sosyal inceleme raporu ile birlikte çocuğun işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin belirlenebilmesi amacıyla adli tıp uzmanı, psikiyatrist ya da zorunluluk hâlinde uzman hekimden görüş alabilmektedir. Bilirkişiler, hakime kişinin ceza ehliyetinin varlığını veya yokluğunu etkileyebilecek durumlar hakkında bilgi verir, suçlunun ceza ehliyetinin varlığı veya yokluğu konusundaki kararı hakime bırakır (ÇKK, 2005).

Suçta sürüklenen çocukların ceza sorumluluğu araştırılırken; ruh sağlığı problemlerinin olup olmadığı, bilişsel, psikososyal ve ahlaki gelişimi ile yargılama ve karar verme yetisinin olgunlaşp olgunlaşmadığının değerlendirilmesi ve belirlenen özelliklerin ergenin algılama ve yönlendirme yeteneğine etkisinin olup olmadığının belirlenmesi beklenmektedir. Adli psikiyatrik incelemede çocuk tıbbi ve suç öyküsü ile birlikte değerlendirilmeli ve inceleme, işlediği iddia olunan her bir suç için ayrı ayrı yapılmalıdır. Çocuğun anne babası, diğer ilgili kişiler ve kurumlardan bilgi alınmalı, çocuk hakkında daha önceden yapılan uzman değerlendirmeleri, sosyal inceleme raporu ve adli dosyasındaki açıklamalar ile olaya ilişkin çocuğun ve diğer tanıkların özgün anlatımları gözden geçirilmelidir (ÇKK, 2005).

Ceza sorumluluğu tespitine yönelik değerlendirmede ulaşılabiliirse çocuğun ebeveyni ya da birincil bakım vereninden okul, arkadaş çevresi, sağlık durumu ile ilgili bilgi alınması oldukça önemlidir. Çocuğun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bireysel faktörlerin, algılamasındaki eksikliklere veya davranışlarını yönlendirmesinin gelişmemesine neden olup olmadığına bakılmalıdır. Adli değerlendirmede; çocuğun olay sırasındaki yaşı belirlenmeli, olay ayrıntılı olarak tanımlanmalı, gerçekleşme zamanı ve şekli, olayın gerçekleşmesine giden süreç ve koşullar incelenmelidir. Değerlendirme esnasında; çocuğun suç öncesi, suç esnası ve suç sonrası tutum ve davranışı, kendisini savunma biçimi, çocuğun daha önce suça karışıp karışmadığı, karıştı ise suçun türü, ne amaçla ve nasıl işlendiği, çocuğun olayı nasıl algıladığı veya yorumladığını değerlendirmek amacıyla olayla ilgili açıklama ve değerlendirmeleri, farklı dönemlerdeki açıklama ve değerlendirmelerinin karşılaştırması yapılmalıdır (ÇKK, 2005).

2.9.2. İnfaz Süreci

İnfaz Kanunu'nun 3. Maddesinde cezai işlem uygulaması ve güvenlik tedbiri ile amaçlanan ve ulaşılmak istenen temel hedefin toplumun asayışı açısından özel ve genel önlemeyi sağlamak, toplumu olası suçlara karşı korumak, bu amaçla hükümlünün tekrardan suça bulaşmasını ve suç işlemesine engel olmak, suça bulaşmış ve hüküm giymiş kişide tekrardan sosyalleşme isteği uyandırmak, hükümlünün toplumsal kurallara ve kanuna saygılı bir birey olmasını ve toplumsal uyumunu kolaylaştırmak ve üretken bir birey olmasını sağlamak olarak belirtilmiştir. İnfazın uygulanması ve tüm süreçleri hakkında yaralanacak kaynaklar Anayasa, kanunlar ve uluslararası antlaşmalar sayılabilir. İnfaz hukukunda temel kaynaklarının başında ise İnfaz Kanunu yer almaktadır, bu kanun ceza ve güvenlik tedbirlerinin uygulanmasına dair usuller ile infaza ilişkin temel düzenlemeleri içermektedir. Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına dair esaslar ve hüküm uygulanırken hükümlünün dili, dini, ırkı, mezhebi, cinsiyeti, milliyeti, rengi, yaşı, memleketi, felsefî düşünce ve inancı, ekonomik durumu, siyasi görüş ve düşüncesi yönünden hiçbir ayırım yapılamaz. Ayrıca bu hususta kimse başkalarından üstün ve ayrı tutulamaz (Korkusuz, 2010:11-15).

Anayasa'nın 10. Maddesine göre herkes dil, din, ırk, cinsiyet, felsefî inanç, siyasî düşünce, mezhep gibi nedenlere herhangi bir ayırım yapılmaksızın kanunlar nezdinde eşittir. Kadın veya erkek olsun kanunda eşit haklara sahiptir. Devletin görevi bu eşit hakların uygulanması ve yaşama geçmesini sağlamaktır. Hatta devletin bu amaçla uygulayacağı tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz. Bu nedenle çocuklar, engelliler, yaşlılar, şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırılık teşkil etmez. Bunlar dışında hiçbir kimseye, soya, topluluğa veya sınıfa konumları, ekonomik durumları ve her türlü farklılıkları nedeniyle ayrıcalık tanınmaz. Bu nedenle Devlet hiçbir organı ve idare makamı eşitlik ilkesine aykırı hareket edemez ve işlem yapamaz. Hapis cezasının infazında gözetilecek ilkeler İnfaz Kanunun 6. Maddesinde düzenlenmiştir. Madde kapsamında hapis cezalarının infaz rejimi, aşağıda gösterilen temel ilkelere dayalı olarak düzenlenir:

a) Ceza infaz kurumları, hükümlülerin kaçmalarını önleyecek şekilde, güvenli, disiplinli ve düzenli olacak şekilde düzenlenmiştir. İnfazın amacı

doğrultusunda kanun, tüzük ve yönetmelikte düzenlenen kurallara hükümlünün uyması zorunludur.

b) Hükümlülerin düzenli bir yaşam sürmelerine olanak sağlanacak şekilde ceza infaz kurumları düzenlenmiştir. Hükümlü hürriyeti bağlayıcı ceza aldıysa bu zorunlu durumdan kaynaklı hürriyetten yoksunluk, insan onuru ve saygınlığına aykırı olmayacak şekilde bu değerler korunarak, uygun koşullar çerçevesinde hükümlüye cezası çektirilir.

c) Adalet esaslarına uygun olarak cezanın infazı hükümleri uygulanır. Bu amaçla ceza infaz kurumları kanunların kendilerine tanıdığı yetkiler çerçevesinde nitelikli elemanlar tarafından denetlenir.

d) İnfaz aşamasında cezaevi imkânları dâhilinde hükümlünün iyileştirilmesi noktasında tüm şartlar ve olanaklar sağlanır. Bu iyileştirme sürecinde kanuna ve hukuka uygun olarak hareket edilmesi esastır.

e) Ceza infaz kurumlarında hükümlünün akıl ve ruh sağlığının korunması, yaşam ve bedensel bütünlüğünün gözetilmesi amacıyla her türlü önlemin alınması zorunludur.

f) Bir hükümlünün iyileştirmeye gereksinimleri olmadığı saptanması halinde, bu hükümlülerin infaz rejiminde, kişilikleriyle orantılı bireyselleştirilmiş programlara yer verilmesine infaz kurumunca özen gösterilmelidir.

g) Kanunlarda gösterilen hal, hareket, davranış, tutum ve eylemlerde bulunmayarak kurum içi düzeni bozan hükümlüler hakkında Kanunda belirtilmiş olan mercilerce süresi zarfında disiplin cezaları uygulanır. Hükümlüler tarafında bu mercilere verilen cezalar için itiraz veya savunma da yapılır.

h) Kişinin kendisine yüklenen suçu işlediğinin sabit olması halinde, belli bir cezaya mahkûmiyet vermek yerine güvenlik tedbirine hüküm verilir veya mahkûmiyetin yanı sıra da güvenlik tedbirine hükmolunur. İnfazın koşulu, mahkûmiyet hükmünün kesinleşmesidir.

2.9.3. Ceza

Suçların ağırlığı ve kapsamı neticesinde bu suçlara uygulanacak cezanın türü ve ağırlığı da birbirinden farklı olmaktadır. Türk Ceza Hukukunda iki tür ceza vardır bunlar hürriyeti bağlayıcı ceza olan hapis cezası ve adli para cezasıdır. Bunun yanı sıra modern ceza hukukumuzda önceleri uygulanan kırbaçlama cezası, İdam cezası gibi beden bütünlüğüne zarar verecek her türlü cezalar yasaklanmıştır (Sevük, 1998).

2.9.3.1. Hapis cezası

Hapis cezaları uygulama itibariyle infaz kurumu bünyesinde çektirilen, özgürlüğü kısıtlayıcı cezalardır. Suçun ağırlığına göre hüküm süresince bu suçlara uygulanacak süreli hapis cezası, müebbet hapis cezası, ağırlaştırılmış müebbet hapis şeklinde üç türlü olabilir (Korkusuz, 2010:11-15). Hükümlünün hangi kuruma veya bölüme yerleştirileceğine dair ölçütler amaca uygun iyileştirme gerekçelerine göre belirlenir. Bu ölçütler hapis cezasının süresi, suçluluk nedenleri, suç sicili, hükümlünün geçmişi, kişisel doğası, arz edebileceği tehlike hâlleri, fizik yeteneği ve ruhsal yapısı, salıverildikten sonraki beklentisi şeklindedir. Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'unun 74. Maddesinin "Hükümlülerin sayısı ve uygulanacak güvenlik tedbirleri" başlığında hüküm giyenlerin yerleştirecekleri kurum ya da bölümlerde olabildiğince bireyselleşmeyi sağlayacak şekil ve sayıda bulundurulmalarına özen gösterilir. (TCK:21)

2.9.4. İnfaz Sonrası Cezaevi Koşulları

İnfaz kurumları hakkında 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanunun 8. Maddesinde; "kapalı, yüksek güvenlikli kapalı, kadın kapalı, çocuk kapalı, gençlik kapalı, gözlem ve sınıflandırma merkezleri ile açık ceza infaz kurumları ve çocuk eğitim evleridir" şeklinde tanım yapılmıştır. Yine aynı kanunun 11. Maddesinde ise çocuk tutuklu ve hükümlülerin bulundukları kurum veya bölümler iç ve dış güvenliği sağlandığı, eğitim ve öğretime dayalı yerler olarak belirtilmiştir. Çocuğun tutulduğu cezaevi koşullarından önce cezaevinde tutma amacı üzerinde duracak olursak, burada amaç çocuğu cezalandırmak, yani işlediği fiilin cezasını vermek için özgürlüğünü uzun süre kısıtlamak olmamalı, amaç çocuğu

yeniden topluma kazandırmak olmalıdır. Çocuğun özgürlüğünden uzun süre mahrum edilmemesi adına Çocuk Mahkemeleri ve soruşturma mercileri mümkün olduğunca sürenin kısa tutmasına ve uygulanacak yaptırım yahut işlemlerin hızlıca yapılmasına öncelik vermelidir (Havana Kuralları, mad. 17). Buna neden olarak çocuğun toplumdan uzaklaşmaması ve cezai yaptırım sonrası topluma kolaylıkla uyum sağlaması adına kurumda uzun süre tutulmaması gerekçe olarak gösterilebilir (Sevük, 1998).

Ayrıca mahkûmiyet süresi ile kurumda sorun yaşama olasılığının ilişkili olduğu, böylelikle mahkûmiyet süresinin uzun tutulması sonucu çocuğun olumsuz etkilenebileceği ve içinde bulunduğu sorunların artacağı sonucuna varılmıştır (Uluğtekin, 1991).

Tutukluluk sürecinin en önemli problemlerinden biri daha önce de bahsettiğimiz gibi çocuğa zarar verecek derecede yargılamanın ve akabinde tutukluluk sürecinin uzun sürmesidir. Çocuk açısından hiç de adil olmayan bu durumun yanı sıra hüküm veya tutukluluk süresince çocuklara uygun kurumların bulunmaması veya kullanılmamasından kaynaklı yetişkin kurumlarının kullanılması, tutuklamanın ceza gibi kullanılması da bir diğer önemli problemdir (Siegel-Senna, 1981; aktaran Oral, 2004).

Tutuklama sürecinin, çocuk açısından hem psikolojik ve fiziksel tahribata yol açmaması amacıyla bazı istisnai durumlarla sınırlı kalacak şekilde, öncelikle mahkeme tarafından ivedilikle tutuklanmaya karar verilmesi gerektiği ve akabinde tutuklama yerine seçenek olarak birtakım tedbirlere başvurulmalıdır. Bu durum Özgürlüğünden Yoksun Bırakılmış Çocukların Korunmasına İlişkin Birleşmiş Milletler Kurallarında da ifade edilmiştir. Ülkemizde çocukların suça sürüklenmesi her geçen gün artmaktadır. Zira Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) bilgilerine göre herhangi bir nedenle emniyet kurumlarına gelen veya getirilen suça sürüklenmiş çocuk sayısı, 2016 yılında 107 bin 984 olup 2016 yılı ve verileri baz alındığında rakamlar 2017 yılında binde 5 artış göstererek 335 bin 242'ye ulaşmıştır. Hal böyle iken cezaevi sisteminin psikolojik olarak zedelediği ve şartların yarattığı maddi kısıtlanmalar göz önünde bulundurulduğunda çocukların bu durum karşısında tutuklu ve hükümlü olarak bir hali ağır travmaya uğrayacakları ve uzun bir psikolojik tedavi sürecine ihtiyaç duyacakları aşîkârdır. İnfaz sisteminin amacı cezadan çok kişinin

topluma kazandırılması olmalıdır bu özellikle çocuk cezalarının infazında önemli bir noktadır. Çocuğun durumundan dolayı sadece gözaltına alınma, yargılanmada değil infazda da çocuklara özgü yöntemler, mevzuatlar, fiziki koşullar vb. durumlar olması gerekir. (Fraizer, 1986; aktaran Oral, 2004).

Suçta sürüklenen çocuk açısından cezaevi koşullarının bir sakıncalı yanı ise çocukların uygulamada çocuklara özgü ceza infaz kurumlarına yerleştirilmemesi ve hükümlü ya da tutuklu olsun çocuğun yetişkinlerle aynı ortamda aynı işlemlere tabi tutulmasıdır. Çocuğun ilk kez suç işlediğini varsayarsak, hem içinde bulunduğu korku ve korunma ihtiyacı hem de psikolojik ve fizik ortam her türlü etkileşime açık olan çocuk açısından başka suçlularla temas etmesi ile infazdan sonraki süreçte de çocuğu yeniden suça sürükleyebilecektir. Bu durum çocuklar bakımından önemli tehlikeler içermektedir. Çocuklar açısından suçun tekrarlanmaması, çocuğun tekrar suça sürüklenmesinin önlenmesi, yaş itibarıyla küçük olan ve gelişim çağını tamamlamayan çocuğun bu süreci sağlıklı geçirerek iyileşmesi ve topluma kazandırılması için bir takım önleyici mekanizmaların kurulması gerekmektedir. Gerekli sosyal tedbirler alınmadığı ve önleyici mekanizma kurulmadığı zaman çocuğun yeniden suça bulaşma ihtimali artacak ve buna bağlı olarak hem çocuk suçlu sayılarında düşüş olmayacak hem de çocuk için suç işleme ve ceza yaptırımı kısır döngü haline gelecektir (Çocuk ve Gençlik Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu, 2009).

Yukarda açıklanan hususlar doğrultusunda çocuk eğitim evlerinin hükümlü çocuk açısından önemi bir kez daha gözler önüne sermektedir. Eğitim evlerinde çocuğun yaşına göre devam ettiği eğitim öğretim süreci devam ettirilir yani; ilkokul, ortaokul, lisans vb hangi dönemde ise oradan okula devam etmekte, okuldaki etkinliklere ve sosyal aktivitelere katılmaktadır. Tabi bu faaliyetler yalnızca hükümlü olan çocukları kapsamaktadır tutuklu olan çocuklar bu ayrıcalıklardan yararlanamamaktadır. Ceza evlerinde hükümlü veya tutuklu çocuklar gün içerisinde kitap okumak ya da televizyon seyretmek gibi birtakım etkinliklere katılsalar da birkaç dersin dışında, kapalı infaz kurumu ortamında sıkı güvenlik tedbirleri altında yaşayan çocukla ilgili özellikle çocuğun yeniden sosyal hayata karışması, iyileşmesi için herhangi bir rehabilitasyon programı uygulanmamaktadır (Fraizer, 1986; akt. Oral, 2004).

Bu kurumlardaki çocukların genel sorunlarını sıralarken çocuğun ruhsal ve bedensel gelişimlerini olumlu etkileyecek sanatsal veya sportif etkinliklerin kısıtlı olması, bu etkinlikleri gerçekleştirmek için yeterli donanımına sahip eğitmen sayısının bulunmaması, büyüme ve gelişime evresinde olan çocukların yaşına uygun beslenmemesi konuları sayılabilir. Bunların eksikliği ve çevresinde suçlu çocuk ya da yetişkinlerin bulunması çocuk açısından yeni suçlar için ortam hazırlamakta, ailesi ve çevresiyle ilişkileri bozmakta, çocuğun topluma düşmanlık duygusu duyması ve kendine olan saygısını yitirmesine neden olmaktadır. İşlediği ilk suçta ceza olarak infaz kurumuna giren çocuk için gerekli eğitim ve rehabilitasyon yapılmadığından, bu süre iyileşme ve topluma kazandırılmadan ziyade suça daha da meyilli bir birey haline gelebilmektedir. Kendisi için tasarladığı bir gelecek veya beklentisi olmayan çocuk hem kendisi hem de toplum için ileriye yönelik tehlike arz etmektedir. Bu sorunu çözebilmek için çocuğa geleceğe dair umut aşılanmalı ve onu bu belirsizlikten kurtarmak gerekmektedir. Temel hedefi çocuğu topluma kazandırmak ve yeniden suç işlenmesinin önüne geçilmek olan çocuk adaleti sistemi kapsamında bakıldığında, aksi uygulamalar çocuğu suçtan dolayı cezalandırmaktan başka bir şey değildir (Çocuk ve Gençlik Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu, 2009).

Cezaevleri ve eğitim evlerinde bulunan başta idareciler olmak üzere tüm personelin çocuklar hakkında gerekli eğitim ve niteliğe olması, kurumun çocuğun sosyal, ruhsal ve bedensel gelişimi açısından faaliyetlere açık olması, kurum başarısını arttıracak gibi çocuk açısından da önemlidir. Burada muhatap çocuk olması bilhassa önem ve hassasiyet teşkil etmektedir. Bu bakımdan görev alacak tüm personelin yeterli eğitime sahip olması, işini severek bilinçli bir şekilde yerine getirmesi gerekmektedir. Yetişkinlere nazaran psikolojik, bedensel ve zihinsel gelişimleri konusunda daha hassas olan çocukların bu hassasiyetin etkisiyle yalnız ceza infaz kurumunda değil tahliye sonrasında da ilgili kurum ve kişilerce takibin yapılması çocuğun kazılması açısından oldukça önemlidir (Fraizer, 1986 ,akt. Oral, 2004).).

Tutuklu veya hükümlü olarak cezaevinde bulunan suça itilmiş çocuklar eğitim evleri dışında infaz kurumunda tutuluyorsa burada çocuğun cinsel veya fiziksel baskıya maruz kalmaması adına özellikle ortak kullanım alanları açısından gerekli fiziki koşullar sağlanmalı ve tedbirler alınmalıdır. Yine aynı sebeplerden çocuklar muhakkak tek kişilik odalarda kalmalı ve eğitim evlerindeki çocukların

sahip olduğu yasal haklara (telefon, ziyaret vs.) sahip olmalılar. Bu düzenlemeler ile mevcut şartlardaki olumsuzluklarda azalma olacaktır. Eğitim evlerinde bulunan çocukların yaşı dolduktan sonra kapalı infaz kurumlarına geri gönderilmeleri eğitim evlerinde bulundukları sürede aldıkları eğitimin boşa gitmesine sebep olmaktadır. Burada çocuk için kapalı infaz evine geçtikten sonra psikolojik sorunlar oluşacağı gibi çocuğun eğitim evinde edindiği ıslah edicilik işlevi de ortadan kalkabilir. Bu olumsuz durumun önleyebilmek adına, Açık Ceza İnfaz Kurumuna Ayrılma Yönetmeliğinde bir takım yenilikler yapılarak, yaşı dolması nedeniyle eğitim evlerinden ayrılacak olan çocukların kapalı ceza infaz kurumlarına alınması yerine açık ceza infaz kurumuna geçmeleri sağlanmalıdır (Uluğtekin, 1991).

Çocukların eğitim-öğretimleri hakkında; okul çağında bulunan çocukların müfredata göre iki yıl art arada sınıfta kalması yahut okulda devamsızlık yaparak okula devam etmemeleri durumunda çocukların örgün eğitimde bulunan kayıtları silinerek açık öğretime kayıt olmaları zorunludur. Ancak cezaevinde bulunan küçüklerin bu durumu göz önünde bulundurularak tutuklu kaldıkları sürenin yasal gerekçe kabul edilip, eğitim evinde bulunan çocuğun örgün eğitim hakkı elinden alınmamalıdır. Hatta buna ek olarak eğitim çağı geçmiş olan çocukların normal eğitim veya mesleki eğitim alabilmeleri için onlara özgü eğitim programları oluşturulmalıdır (Fraizer, 1986 ,akt. Oral, 2004).

Ayrıca eğitim giderleri sınav ücretleri gibi masrafları karşılayacak maddi gücü olmayan çocuklar için sivil toplum örgütleriyle irtibat kurulmalı ve çocukların ihtiyaçları giderilerek eğitimlerine devam etmeleri sağlanmalıdır. Normal eğitim dışında mesleki eğitim gören ve çıraklık eğitimi alan çocuklar bulunmaktadır ancak bu çocukların eğitime katılması için sadece eylül ve ocak aylarında kayıt yapmaları gerekmektedir. Bu dönemlerde kayıt yaptıramayan çocukların eğitimden yararlanmaları mümkün olmamaktadır. Bu hususta mevzuatta değişiklik yapılarak, eğitim evlerinde bulunan küçüklerin eğitim hakları gözetilerek süre bakımından herhangi bir sınırlandırma yapılmaksızın çocuklara kayıt imkânı verilmelidir (Çocuk ve Gençlik Ceza İnfaz Kurumları İnceleme Raporu, 2009).

2.9.5. Ceza Sonrası Yaşam Koşulları

Çocuk Hakları Sözleşmesi çocuk gelişimi, sağlıklı yaşam, çocuğun korunması bakımından topluma yeni gaye, yaklaşım, ilke ve ölçüler sunmaktadır. Çocuk Hakları Sözleşmesinin meydana getirdiği yasal çerçevede sözleşmeye taraf devletler, çocuklarla ilgili ihtiyaç ve beklentilerin politik boyutuyla ele alınması zorundadır (Cılga, 1999: 306).

Çocuk Hakları Sözleşmesi, küçüğün; ailesi, arkadaşları, öğretmenleri, sağlık çalışanları, sosyal hizmet uzmanlarıyla düzen içinde bir bütün olarak ele alınmasını öngörmektedir. Çocuğun sokakta çalışması ve yaşaması; suça yönelmesini, suça bulaşmasını, suç işlemesini beraberinde getirdiği için, bu sistem içinde başka kişiler ve kurumlara da sorumluluk yüklemektedir. Bu nedenle çağdaş toplumlar içinde mahkeme, ıslahevi, cezaevi, polis gibi sistemler yer almaktadır. İnsan Hakları Anayasası Çocuk Hakları Sözleşmesi suça sürüklenen çocuklar için çocuk adalet düzen kurma, onların haklarını koruma altına alma gibi bir anlayış geliştirmeyi zorunlu kılmaktadır (Fraizer, 1986 ,akt. Oral, 2004).

Suçun cezası olarak tutuklamaya gidilmeden önce bir takım alternatif seçeneklerin sunulmasını daha sonra son çare olarak tutuklamaya başvurulmasını önermektedir (Beijing Kuralları'nın 13. Maddesi). Gözaltına alınan küçüğün ivedikle gözaltına alınır alınmaz veli ya da vasisine bildirilmesi hükmü yer almaktadır. Bu hüküm ile küçüğün hürriyetinin temel olduğu vurgulanmaktadır. Aynı kuralın ikinci fıkrasında gözaltına alınan küçüğün yetkili makamlarca serbest bırakılması için derhal çözüm ve serbest bırakma çaresini düşünmelidir şeklinde yer verilmiştir önermektedir (Beijing Kuralları'nın 10. Maddesi). Çocuğun suça bulaşması ve işlediği suçlar bakımından polisin davranışlarına ilişkin usul hükümlerinin bazı yönleri hakkında; suç işlemiş olan küçüğün yasal süreci ile ilgili yasayı uygulamakla olan görevli makamlar her zaman çocuğun yasal durumunu korumacı tavırlar sergilemeli ve küçüğün salahlı, olaydan zarar görmemesi esaslarını gözetmelidir önermektedir (Türkiye Barolar Birliği, 2023).

Tutukevinden tahliye edilen eski hükümlülerin sosyal hayata ve yaşama alışması, insan içine karışması aşamasında bu kişiler çeşitli sorunlarla karşılaşabilmektedir. Tahliye sonrası eski hükümlüyü en çok korkutan şeylerin başında temel ihtiyaçları olan yeme, barınma, giyecek gibi kaynaklara ulaşamama,

toplumdan dışlanma veya damgalanma, ekonomik sıkıntılar olup kişi bunların sonucunda psikolojik bunalıma girmektedir (Lund,, 2002). Tahliye olan eski hükümlüler toplum tarafında işlemiş oldukları suç nedeniyle damgalama veya dışlanma ile karşı karşıya gelebilmekte ve bu etiketlenme beraberinde psikolojik rahatsızlıkları, stres ve depresyonu getirebilmektedir bu da onun sağlık sorunları ile karşı karşıya kalmasına yol açmaktadır (Dudley, 2001).

Toplumda özellikle suç nedeniyle damgalanmış eski hükümlülerin önemli bir kısmı çevresinde yaşadığı bu sorunlardan dolayı tekrar suça bulaşmakta ve cezaevine dönüş bir döngü halini almaktadır (Wormith ve ark., 2007).

Suç ve Suçluya Toplumsal Damga: Niğde İli Örneği adlı çalışmada yapılan bir araştırma sonucu göstermektedir ki, toplum tarafından damganmış kişilerin tekrardan suça bulaşma ihtimali yüksektir. Bu araştırma kapsamında ankete katılan kişilere herhangi bir suçtan dolayı daha önce hüküm alıp almadıkları sorulduğunda 20 kişiden 9' u daha önce hüküm giydiklerini belirtmiştir. Tekrardan suça buluşan bu kişilerin suça bulaşmasında çevresel etki, damgalanma ve toplumdan dışlanmanın etkisi sorulduğunda ise, bu davranışları umursamadıklarını haliyle suç işlemeye daha çok meylettikleri görülmektedir. Ayrıca araştırma kapsamında bu kişilerin temel ihtiyaçlarının ve toplumsal destek olarak beklentisinin karşılanmadığı, buna bağlı olarak ruhsal bunalım ve hayal kırıklığı nedeniyle tekrar suç işleme olasılığının yüksek olduğu gözlemlenmiştir (İnan, 2020).

Tahliye sonrası eski hükümlünün topluma tekrar kazandırılmasını engelleyen temel nedenler arasında barınma, ekonomik sıkıntı, aile uyumu, çevresel etkisi, toplumdan dışlanma, destek bulamama ve yalnızlık yer almaktadır. Tutukluluk sürecinden sonra yapılan anketlerde; tahliye sonrasında sosyal çevrede nasıl karşılandığı sorulduğunda, damgalanma ve dışlanma cevapları verilmiştir. Tahliyeden sonra kendilerinin ne gibi ekonomik sıkıntılar yaşadığı sorulduğunda ise cevap olarak iş bulamadıklarını ve birçok maddi sıkıntı çektiklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca bu suçların işlenme sebepleri olarak da psikolojik bunalım, umutsuzluk, ruhsal çöküntü cevapları verilmiştir (Karakartal, 2018: 73-81).

2.10. Suç Davranışlarını Açıklayan Kuramlar

2.10.1. Biyolojik Kuramlar

Biyolojik yaklaşımlar genel olarak, suçlu bireylerin kalıtsal, biyolojik ve yapısal bozuklukları sonucu suç davranışına daha yatkın olduklarını savunmaktadır

Bu kuramın ilk savunucularından olan İtalyan antropolog Lombrosso (1895), suça yatkınlığın genetik olduğunu ve suça eğilimli bu kişilerin biyolojik ve fizyolojik açıdan daha ilkel yapıda olduklarını savunmuştur. Lombrosso'ya göre doğuştan suçlu olarak doğan bu insanların belli vücut özellikleri vardır (Farrington, 2003b: 53-54).

Lombroso, çoğunlukla İtalyan askeri hapishanelerinde yaptığı araştırmalarda, birçok insanı gözlemleyerek mizaç ve hareketlerini, fikirlerini, yaşam şekillerini incelemiş bunun yanında ölen bu bireylere yaptığı otopsilerle organlarının ölçülerini almış ve değişik organlar arasındaki oranları ölçmüştür. Tüm bu çalışmalarının sonucunda, vücutları tüylü olan, uzun küt çeneye, kıvrık burna, kuvvetli köpek dişlerine, çıkıntılı elmacık kemiklerine, uzun kollara, girinti çıkıntıları belirsiz kulaklara ve farklı renklerdeki gözlere sahip olan bireylerin suça yatkınlıklarının çok daha fazla olduğunu ileri sürmüştür (Farrington & Welsh, 2005: 10).

Antropolog Ernst Hooton da yaptığı araştırmalarda, suçlu bireylerin dar, eğimli alın, ince dudak, zayıf yanaklar, düşük omuz ve kepçe kulaklara sahip olduğu sonucuna varmıştır. Hooton, bu kişilerin vücut özellikleri nedeniyle çevrelerinden baskı görmelerinin onları daha kötü bir birey haline getirdiğini ve suçluluğa bunun yol açtığını iddia etmiştir (Loeber & Le Blanc, 1990:423).

Psikolog ve tıp doktoru William Sheldon (1942) ise, endomorfik, mezomorfik, ektomorfik olarak gruplandığı vücut tiplerine uygun mizaçları belirlemeye çalışmıştır. Buna göre, yuvarlak vücut hatlarına sahip, şişman olan endomorfik tiplerin, dışa dönük neşeli ve sosyal bireyler olduğunu, kalın kemikli, kasları gelişmiş, atletik yapılı mezomorfik tiplerin, fiziksel olarak aktif, öz güveni fazla, saldırgan ve cüretkar tipler olduğunu, zayıf ve uzun boylu olan ektomorfik tiplerin, içe dönük, hassas ve utangaç bireyler olduğunu saptamıştır. Sheldon yaptığı araştırmada mezomorfik tipin saldırganlığının ve kendini kontrol etme yeteneğinin zayıf olmasının kişiyi suçluluğa en uygun aday haline getirdiğini, yaptığı

araştırmalarda suçluların çoğunun mezomorfik vücut yapısına sahip olduğunu iddia etmiştir (Maxfield & Babbie, 2009:145- 166).

Mednick, Gabriell ve Hutchings'in 1924-1947 tarihlerinde Danimarka'da on dört bin evlat edinilmiş birey üzerinde yaptıkları araştırmada, bu kişilerden suçlu olanların, öz anne ve babalarının suçluluk oranlarının üvey anne ve babalarına göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Aynı zamanda biyolojik babaları mahkum olan bireylerin suçluluk ihtimallerinin daha fazla olduğunu savunmuşlar ve yaptıkları araştırmada öz ve üvey babaları suçsuz olan çocukların %10.4'ünün suça karıştığını, sadece üvey babası suçlu olanların %11.5'inin suç işlediği, sadece biyolojik babası suçlu olanlarda ise bu oranın %22'ye yükseldiğini ve her iki babanın da suçlu olduğu durumda çocukların %36.2'sinin suç işlediğini tespit etmişlerdir. Yapılan çalışmalarda, çift yumurta ikizlerine göre tek yumurta ikizlerinin suçluluk oranlarının çok daha fazla uygunluk gösterdiği bildirilmiştir (Loeber & Le Blanc, 1990:423).

2.11.Psikolojik Kuramlar

Psikolojik yaklaşımlar, bireylerin zeka, kişilik özellikleri, bilişsel yapılar ve davranışsal özellikler gibi faktörlerin suç davranışı ile ilişkisini açıklamaktadırlar. Psikolojik kuramlar; ruhsal gelişimi temel alan psikanalitik yaklaşım, kişilik özelliklerine dayalı yaklaşım, davranışçı ve bilişsel yaklaşımlar gibi suç davranışının açıklanmasında kendi aralarında farklılık gösteren pek çok yaklaşımdan faydalanarak suçluluğun nedenlerine ilişkin tespitlerde bulunmuştur (Topçuoğlu, 2021).

Schmallegger ve Koppel (2007), suç davranışını inceleyen psikolojik kuramların temelini bireyin kendisinin oluşturduğunu, bu bağlamda psikolojik özelliklerin toplumsal faktörlerden daha önemli bir yer kapladığını savunmaktadır. Bu kurama göre, insanın davranışlarını gerçekleştirirken sahip olduğu motivasyonu anlamak için bireyin kişilik özellikleri incelenmelidir. Suç davranışlarının ortaya çıkmasında temel olan patolojik zihinsel süreçler, genellikle çocukluğun erken dönemlerinde uygun olmayan öğrenme ve koşullanma sonucunda meydana gelmektedir.

2.11.1.Psikanalitik Yaklaşım

Psikanalitik yaklaşımın kurucusu olan Sigmund Freud, suçun psikolojik anlamda tanımlanmasına öncülük etmiş ilk isimdir. Psikolojik kuramların temelini oluşturan psikanalitik yaklaşım, suç davranışını, kişilik öğelerinin birbirine olan etkileri üzerinden açıklamaktadır. Bu öğelerden; id (altbenlik), saldırganlık, ani tepkisel arzular ve cinsellik gibi doğuştan gelen içgüdüler olarak, süpereo (üstbenlik), insanlarla etkileşim sonucu geliştirilmiş ahlaki değerlere dayalı vicdan olarak tanımlanırken, id ve süpereo arasında denge sağlayan öge ise ego (benlik) olarak tanımlanmıştır (Maxfield & Babbie, 2009:145- 166).

Buna göre psikanalitik yaklaşımlar suçluluğu, çocukluk döneminde ego ve süperegonun aşırı gelişmesi ya da az gelişmesi ile açıklamaktadır. Süpereo aşırı derecede geliştiğinde, idin taleplerinin karşılanmasına karşı çıkılır ve bu kişilerde kaygı, duygu ve davranış bozuklukları ile giden nevrotik kişilik bozukluğu ortaya çıkar. Süpereo yetersiz geliştiğinde ise çocukta saldırgan davranışlar ortaya çıkabilmektedir. Ego gelişimindeki bozukluklar antisosyal kişilik gelişimine neden olabilmektedir. Psikanalitik yaklaşım, ebeveyn davranışlarının ve aile ortamının çocuğun kişilik gelişiminde ve sapkın davranışlar sergilemesinde önemli bir yere sahip olduğunu vurgulamıştır (Topçuoğlu, 2014:368-369).

2.11.2.Bilişsel Yaklaşım

Bilişsel kuram, bireylerin ahlaki muhakeme gelişiminin, olgulara yüklediği anlamların, davranış ve hareketlerini sergilerken akıl yürütme ve meşrulaştırma biçimlerinin onları yönlendirdiğini savunmaktadır. Buna göre bir davranış ya da eylemin kişiler tarafından suç olarak algılanması ve bu bireylerin suça yöneliminin olup olmaması suç hakkındaki düşünceleri ve ahlaki muhakemelerine bağlıdır. Suç işleyen bireylerin bir kısmı, kendi ahlaki düşüncelerine göre bu davranışlarının meşru olduğu kanısındadırlar. Bilişsel gelişim kuramlarının önde gelen isimlerinden olan Kohlberg, ahlak gelişimini “Gelenek Öncesi (Ön ahlak dönemi), Geleneksel, Gelenek Ötesi (Özerklik dönemi)” olarak üç düzeyde incelemiş ve ön ahlaksal döneme ulaşamamanın yani düşük ahlak gelişim düzeyinin çocuk suçluluğunun temel nedeni olduğunu iddia etmiştir (Maxfield & Babbie, 2009:66).

2.11.3 Kişilik Özelliklerine Dayalı Yaklaşımlar

Kişilik özelliklerine dayalı yaklaşımlar, suç ile kişilik yapısı arasında bir ilişki olduğunu, belirli kişilik özelliklerinin bireyin suça yönelmesini kolaylaştırdığını savunmaktadır. Bu yaklaşımlardan beş faktörlü kişilik modeline göre, bireylerin kişilik özelliklerini belirleyen “açıklık, sorumluluk, dışadönüklük, uyumluluk ve duygusal denge” olmak üzere 5 ana etmen vardır. Duygusal açıdan stabil olmayan kişiler karşılaştıkları olumsuz durumları tolere edemezler ve bu durumlara diğer bireylerden daha farklı tepkiler gösterebilir, suç davranışına yönelebilirler [Benzer biçimde uyumsuz kişilerde olumsuz durumlara şiddet ile tepki verebilirler. Suçlu bireylerin düşmanca, bencil, kindar, kıskanç ve başkalarını umursamayan kişiler olduğu, dürtülerini yönetmekte zayıf oldukları, sadece kendilerine özgü değer ve inançları olabileceği bildirilmektedir (Farrington, 1995:942).

Eysenck’e göre suç davranışı ile bağlantılı üç ana kişilik özelliği vardır. Buna göre; kaygılı, huzursuz, aşırı duyarlı kişilik özelliklerine sahip kişiler “nevrotik”, duyarsız, empati ve vicdan yoksunu kişiler “psikotik” ve aktif, saldırgan, riske girmekten zevk alan kişiler “dışadönük” olarak nitelendirilmiştir. Psikotik bireylerde, sosyalleşmede sorunlar yaşama, başkalarının haklarını yok sayma, dürtüsel hareket etme, bencil hareket ve davranışlar sıklıkla görülmektedir. Antisosyal kişilik bozukluğu, temelinde yer alan sinirlilik ve saldırganlık özellikleri nedeniyle suç ve şiddet için artan bir risk oluşturmaktadır. Bu bireyler, heyecan verici olaylara, suça daha fazla yönelebilmektedirler. Antisosyal kişiliğe sebep olan en önemli unsurun aile faktörü olduğu, ebeveyn istismarına maruz kalan ve 10 ebeveyn sevgisinden yoksun kalan çocuklarda antisosyal davranışların daha sık görüldüğü bildirilmektedir. Buss ve Warren, soğuk, mesafeli ebeveynlerin ve tutarsız ebeveynlerin antisosyal kişiliğe, psikopatlığa neden olduğunu savunmuşlardır (Maxfield & Babbie, 2009:86).

2.12. Sosyolojik Kuramlar

2.12.1. Sosyal yapı teorileri

Alt kültür kuramı Alt kültür kuramı, suçu alt sınıftan olan ve çoğunluğunu çocuk veya ergenlerin oluşturduğu çetelerin meydana getirdikleri bir grup davranışı olarak görmekte ve bu insanların suçluluk potansiyelleri üzerine odaklanmaktadır.

Bu kuramının öncülerinden olan Albert Cohen, suçlu davranışın alt sınıf erkekler arasında yaygın olduğu ve büyük oranda çete biçiminde ortaya çıktığını, suçluluğun sonradan öğrenilen ve edinilen bir özellik olduğunu savunmuştur. Cohen'e göre insanların sosyal statülerini, işsizlik, yoksulluk ve olanakların sınırlı olması gibi faktörler belirlemektedir. Bu bağlamda, toplumda düşük sosyal statüye sahip olan yoksul gençler, aşağılık duygusuna kapılabilmekte ve içinde bulunduğu topluma kin duyabilmektedir. Kendilerini toplumda reddedilmiş bir konumda gören bu gençler, çetelere ve suçlu alt kültürlere doğru sürüklenirler. Bu gruplar intikamlarını almak için yasal olmayan eylemlerde bulunurlar ve bu hareketlerinin sonucunda toplumun onlara saygı duyduğunu düşünürler (Farrington, 1995:942)

İşlevselci kuram (Fonksiyonalist teori) Fonksiyonalist teorilerin öncü isimlerinden Durkheim, sosyal düzen içerisinde suçun normal ve kaçınılmaz olduğunu, suçun ve suçluluğun olmadığı hiçbir toplumun olmadığını savunmaktadır. Suç, toplumsal evrim için zorunlu ve işlevsel olmakla birlikte suç, değişiklikleri de beraberinde getirmekte ve bu değişiklikleri doğrudan doğruya hazırlamaktadır. Gerilim kuramı Gerilim teorisinin kurucusu olan Merton, suçu düşük toplumsal düzeyin veya fırsatların bloke edilmesinin bir sonucu olarak görmektedir. Bu bağlamda, alt sınıftan olan bireylerin, ekonomik açıdan iyi veya yüksek statülü sınıftan bireylerle eşit imkanlara sahip olamadıkları ve bu durumu değiştirmeleri çok zor olduğu için, üst sınıftan bu bireylerin sahip oldukları olanaklara erişebilmek adına meşru olmayan yolları denedikleri düşünülmektedir (Maxfield & Babbie, 2009: 68-70)

Düşük sosyal statüye sahip ailelerin çocuklarının üst düzey sosyal statüye erişmelerini sağlayacak imkanlarının olmaması, aynı zamanda sosyal kurumlar ile yaşadıkları iletişim sorunları onları suça itmektedir. Bununla ilişkili olarak Merton, suç davranışının sebeplerinin sosyal yapıda aranması gerektiğini düşünmektedir. Bir diğer önemli teori de Merton'un gerilim kuramından esinlenilerek ortaya atılan Fırsat Kuramı teorisidir. Cloward ve Ohlin'in öncülüğünü yaptığı bu teoriye göre, suç bireylerin statülerini yükseltme girişimlerinin engellenmesi sonucu ortaya çıkar. Bu bağlamda sosyal engellenme nefret duygusuna ve suçluluğa neden olmaktadır (Farrington, 1995)

Sosyal ekolojik kuram (Chicago Okulu, Kültürel Aktarım Kuramı) Sosyolojik kuramlardan bir diğeri olan sosyal ekolojik kuram, Park ve Burgess'in 1860- 1910 yılları arasında göç ve endüstrileşmenin artması ile sosyoekonomik, kültürel ve demografik sorunların ortaya çıktığı Chicago kentinde yaptıkları çalışmalardan etkilenilerek geliştirilmiştir. Kuramın öncülerinden Shaw ve McKay (1969) insanın doğasında suçluluğun olmadığını, sorunun ikamet edilen yerde olduğunu belirtmektedirler. Bununla birlikte şehir yaşamını şekillendiren yoksulluk, heterojen yapı ve kentleşme gibi değişikliklerin toplumsal çözümlere yol açtığını ve bu etkenlerin “toplumsal değerlere” bağlılığı azaltarak, bireyleri suça yönelttiğini ileri sürmektedirler. Yüksek suç oranının var olmasının coğrafi bölgede yaşayan insanlardan kaynaklanmadığını, suçun o coğrafyada yaşamış nesillerin sapma geçmişlerinden olan kalıntılar olduğunu ileri sürmektedirler (Maxfield & Babbie, 2009: 68-70)

2.12.2.Sosyal Süreç Teorileri

Davranışçı kuram ve sosyal öğrenme teorileri davranışçı yaklaşım, bir davranışın oluşması için ödül ya da cezalandırma gibi eylemin gerçekleştirilmesine ya da gerçekleştirilmemesine neden olan etkenlerden bahsetmektedir. Bu bağlamda birey davranışı karşılığında kendisini memnun eden bir şey elde ediyorsa o davranışı benimser ve sürekli olarak sergiler ancak o davranışa karşılık istemediği bir durum meydana geliyorsa o davranıştan uzaklaşır. Bu yaklaşıma göre, kişilerin hareketleri sonucunda çevrelerinden aldıkları tepkilerin de davranışları üzerinde etkili olduğu ileri sürülmektedir. Davranışçı yaklaşım, suç davranışının koşullanmalar sonucu ortaya çıktığını vurgulamaktadır Sosyal Öğrenme teorisi davranışçı yaklaşımın kriminoloji alanını ilgilendiren bir dalıdır. Bu teorinin kurucusu Bandura'dır. Bu yaklaşıma göre, suç belirli şartlanmalar ile ortaya çıkan ve öğrenme sürecinde şekillenen bir davranıştır (Bryman, 2012:68).

Bu kuramın temeli Tarde'nin ortaya attığı, “taklit yasaları” ile ilişkilidir. Tarde, aslında normal bireyler olan suçlu kişilerin, suçu diğer yasal davranışları öğrendikleri şekilde öğrendiklerini, bireylerin yakın temas içinde bulundukları insanları daha fazla taklit ettiklerini ve alt statüden bireylerin üst statüdekileri taklit etmeye eğilimli olduklarını savunmuştur. Tarde'ye göre suçluluğun fazla olduğu

yerlerde suç bir gelenek gibi öğrenilmektedir. Bu kurama göre, aile yapısı, çevresel etkiler ve kitle iletişim araçları suçluluk üzerinde etkili faktörler olup, suçlu arkadaş grubu ve sosyalleşme tarzı da suç davranışında etkili faktörlerdir. Damgalama kuramı (Toplumsal reaksiyon teorisi) Etiketleme teorisi, bireylerin damgalandıklarında suç işleme olasılıklarının arttığını ileri sürmektedir. Bununla birlikte, suçlu olarak etiketlenen bireyler, kendilerini toplumdan dışlanmış olarak düşünür ve bu düşünce suçlu gruplarla ilişki kurmasına neden olur (Maxfield & Babbie, 2009:146).

Bu kuramın öncülerinden olan Becker'e göre suç, bazı toplumsal grupların, suçlu davranışları belirledikleri ve bireylerin belirtilen suçlara olan eğilimlerine göre, onları sapkın veya uyumlu kişiler şeklinde etiketlemektedirler. Görüldüğü üzere suçu açıklayan diğer kuramların yaklaşımları ile damgalama kuramının suç ile ilgili yaklaşımı farklılık göstermektedir. Diğer teoriler; bireyin neden suç işlediğine cevap ararken, damgalama kuramı, belirli davranışların neden suç olarak tanımlandığının cevabını bulmayı amaçlamaktadır. Sosyal kontrol teorisi Sosyal Bağ teorisini ortaya koyan Hirschi, bu teori ile bireylerin toplumsal değerlere olan bağlılıkları ile suç davranışı arasındaki ilişkiyi vurgulamıştır. Buna göre sosyal bağ dört temel faktörden oluşmaktadır. Bunlar; yakın çevreye, aileye, okul ve dini inanışa olan bağlılıklardır. Bu bağlılıkların yüksek olduğu durumlarda suçlu davranışlardan uzak kalındığı, düşük olduğu durumlarda ise suça yönelimin arttığı gözlenmiştir (Bryman, 2012:68).

Hirschi'nin bu teorisinin temelinde çocuğu suç ve sapkın davranışlardan korumanın faktörleri üzerinde durulmakta olup teoride yasaları ve düzeni sağlayan unsurun ahlaki normlar değil sosyal kontrol olduğu görüşü esastır. Hirschi'ye göre eğer bir kişinin bağlılıkları, inançları zayıfsa çocuğun suça sürüklenme riski fazla olacaktır. Yani, sosyal bağdaki bireysel ilişkiler düşükse kişinin suç davranışına yönelimi artacaktır. Sosyal çatışma teorisi, bu kuramın önde gelen isimlerinden Karl Marx; çatışmayı, kapitalist sistem sonucu meydana gelen sosyal sınıf farkı ve sınıflar arasındaki ekonomik olanakların farklılığı üzerinden açıklamaktadır. Marx, tarihsel eşitsizliklerden dolayı meydana gelen kaynak azlığının toplumda güçlü sınıfı belirlediğini ve bu durumun güçlü olan burjuva sınıfı ile güçsüz işçi, proletarya sınıfı arasında çatışma yaratacağını savunmuştur. Marksist kriminolog Bonger'e göre ise kapitalizm insanların doyumsuz ve bencil olmalarına yol açmaktadır. Adalet sistemi, zenginleri isteklerini elde edebilmeleri için onlara yasal olanaklar sunmaktadır. Bu

nedenle suç alt sınıflarda yoğunlaşmaktadır (Maxfield & Babbie, 2009:134).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

3.1. Materyal ve Metot

Bu çalışmanın temel amacı, göç ve cinsiyet açısından çocuk suçluluğunu incelemektir. Bu bağlamda, ilgili literatür ve istatistiksel veriler incelenmiş ve cinsiyet bağlamında çocuk suçluluğuyla ilgili ikincil verilere ulaşılmıştır. Ancak, göç bağlamında çocuk suçluluğuna ilişkin herhangi bir ikincil veriye ulaşılamamıştır. Bu nedenle, bu konuda üç sosyal çalışma görevlisi ile derinlemesine görüşmeler yapılarak veriler toplanmıştır. Ayrıca suça sürüklenen on beş çocukla derinlemesine bilgiler elde edebilmek için yarı yapılandırılmış sorular kullanılmıştır. Bu yarı yapılandırılmış sorularda çocuklara; çocukları suça iten sebepler, suça kimlerin iştirak ettiği, çocukların suç sonrası hissettiği duygular ve çocukların suça yönelik farkındalığının tespitine yönelik sorular sorulmuştur. Ayrıca bu görüşme formunda çocukların yaşları, cinsiyetleri, göç etme durumları, aile yapıları ve işledikleri suçlar gibi tanımlayıcı bilgilerde bulunmaktadır. Dolayısıyla araştırma kapsamında ikincil verilerden faydalanarak içerik analizi yapılmasının yanı sıra araştırmacı tarafından birincil veriler toplanarak fenomenolojik analiz yapılması sonucunda karma araştırma yöntemi benimsenmiştir.

Fenomenoloji, bireylerin deneyimlerini ve anlamlarını anlamaya odaklanan bir araştırma yaklaşımıdır (Creswell, J.W.,2015:81). Bu yöntem, katılımcıların bakış açılarını ve deneyimlerini derinlemesine anlamak için doğrudan onlarla etkileşim kurmayı amaçlar (Hallet, 1995). Fenomenolojik analizde katılımcılarla görüşmeler yapılarak, derinlemesine bilgilerin elde edilmesi sağlanmaktadır. Araştırmanın evreni, Gaziantep ilindeki suça sürüklenmiş çocukları içermektedir. Çalışmada suça karışmış on beş çocukla ve üç sosyal hizmet görevlisi ile bireysel görüşmeler

yapılmıştır. Araştırmada seçkisiz örneklem yöntemleri arasında yer alan amaçlı örneklem yöntemlerinden tipik örneklem yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örneklem çalışmasının amacını yansıtacak şekilde derinleme araştırma yapabilmek için bilgi açısından zengin durumların seçileceği örneklem biçimidir. Bir amaçlı örneklem türü olan tipik örneklem yönteminde ise örneklemin araştırma problemi ile ilgili olarak evrende yer alan çok sayıdaki durumdan tipik olanlardan belirlenmesidir (Büyüktürk, vd., 2008). Çalışmada suça sürüklenen çocukların en tipik (en yüksek frekansa sahip) işledikleri suçlar belirlenerek bu suçlara sürüklenen on beş çocuk örnekleme dahil edilmiştir.

Görüşmeler, araştırmacı tarafından yüz yüze gerçekleştirilmiş ve katılımcıların rahat ve güvenli bir ortamda açıklamalarını yapabilecekleri bir atmosfer sağlanmıştır.

Fenomenolojik analiz için veriler, temalar ve kodlar şeklinde analiz edilmektedir (Işıkoğlu, vd., 2021). İlk aşamada, araştırmacı görüşmeler üzerinden detaylı bir okuma yaparak temalar belirlemiştir. Ardından, belirlenen temaları daha ayrıntılı bir şekilde analiz etmek için kodlama işlemi gerçekleştirilmiştir. Kodlar, verilerin içerdiği anlamları ve bağlamları yakalamak için kullanılmıştır.

Elde edilen temalar ve kodlar, araştırmacı tarafından dikkatlice incelenmiş ve anlamlı ilişkiler ve desenler ortaya çıkarılmıştır. Bu analiz süreci, verilerin derinlemesine anlaşılmasını sağlamış ve çocuk suçluluğunun göç ve cinsiyet bağlamında nasıl şekillendiği konusunda kapsamlı bir anlayış sağlamıştır.

Araştırmanın yöntemi, fenomenolojik bir yaklaşımın benimsenmesiyle katılımcıların deneyimlerine odaklanmayı hedeflemektedir (Creswell, J.W.,2015:81). Bu yaklaşım, çocuk suçluluğunun göç ve cinsiyet bağlamında nasıl anlaşılacağı konusunda derinlemesine bilgi sağlamış ve çocuk suçluluğunu etkileyen faktörlerin anlaşılmasına katkıda bulunmuştur. Fenomenolojik analiz yöntemi, katılımcıların deneyimlerini doğrudan ve detaylı bir şekilde anlamak için verileri sistematik bir şekilde inceleme imkânı sağlamıştır.

Bu çalışmanın sonuçları, çocuk suçluluğunu anlamak ve bu alanda politika ve uygulama geliştirmek isteyen araştırmacılar, sosyal hizmet uzmanları ve ilgili paydaşlar için önemli bir kaynak olacaktır.

Bu araştırmada, fenomenolojik desenin yanı sıra ikincil veriler incelenerek içerik analizi de yapılmıştır. Bu bağlamda TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu), Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü ve Ceza İnfaz Kurumu İstatistikleri gibi kaynaklardan elde edilen ikincil veriler araştırmada kullanılmıştır. Bu veriler, cinsiyete göre ocuk suçluluğu bağlamında istatistiksel bilgileri içermektedir. İkincil verilerden, araştırmanın değişkenlerinden olan cinsiyet faktörünün ocuk suçluluğu bağlamında çerçevesini çizmek için yararlanılmıştır. Göç değişkenine yönelik alanyazın ve ikincil verilerin sistematik bir şekilde taranması sonucunda ocuk suçluluğuna ilişkin herhangi bir veriye rastlanmadığından bu hususta üç sosyal hizmet uzmanı ile görüşme yapılarak veriler elde edilmiştir. Bu veriler de fenomenolojik araştırma deseni kullanılarak analiz edilmiştir.

Bu yöntemler, araştırmanın kapsamlı bir şekilde yapılmasına ve çok yönlü bir analiz gerçekleştirilmesine imkân sağlamıştır. İkincil veriler, fenomenolojik analiz ile elde edilen bulguların güçlendirilmesine katkıda bulunmuştur. Bu çeşitlendirilmiş yöntemler araştırmanın bütüncül bir yaklaşımla ele alınmasını sağlamakta ve sonuçların daha sağlam temellere dayanmasını desteklemektedir.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Bu araştırmanın evrenini suça sürüklenen çocuklar oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi ise Gaziantep Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü tarafından sağlanan izinle belirlenen suça karışan çocuklarla yapılan görüşmelerle sınırlanmıştır.

Örneklem, ocukların suça karışma durumlarına göre yapılmıştır. Araştırma için suça karışan çocukların yaş, cinsiyet, göç etme durumu, aile yapısı, işlediği suç, suça iten sebepler ve suçun altında yatan ocuk psikolojisi gibi değişkenler dikkate alınarak seçilmiştir. Örnekleme sürecinde çeşitlilik ve temsiliyet ilkesi gözetilmiş, farklı yaş ve cinsiyet gruplarından suça karışan çocuklar arasından seçim yapılmıştır.

Bu şekilde belirlenen örneklem, araştırmanın amacına yönelik olarak derinlemesine ve ayrıntılı bir analiz yapmayı mümkün kılmaktadır. Örneklemde yer alan çocukların görüşleri, deneyimleri ve düşünceleri üzerinden fenomenolojik analiz gerçekleştirilerek, göç ve cinsiyet bağlamında ocuk suçluluğunu anlamak ve bu konuda yeni bir perspektif sunmak amaçlanmaktadır.

3.3. Araştırma Soruları

Bu araştırmanın temelinde yer alan araştırma soruları aşağıdaki şekildedir:

A.S.₁- Cinsiyet çocuk suçluluğu bağlamında etkili bir unsur mudur?

A.S.₂- Göç çocuk suçluluğu bağlamında etkili bir unsur mudur?

Bu sorular, araştırmanın odak noktasını oluşturmakta ve çocuk suçluluğu fenomeninin farklı boyutlarını anlamak için yönlendirici bir rol oynamaktadır. Araştırmanın amacına ulaşmak için bu sorulara cevap aranacak ve elde edilen bulgular aracılığıyla çocuk suçluluğu konusunda daha kapsamlı bir bakış sunulacaktır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ANALİZ VE BULGULAR

Bu tez, çocuk suçluluğunun anlaşılmasına yönelik derinlemesine bir inceleme sunmaktadır. Özellikle göç ve cinsiyet gibi faktörlerin, çocukların suça sürüklenme süreçleri üzerindeki etkilerini anlamak amacıyla gerçekleştirilen bu araştırma, fenomenolojik bir yaklaşımla yapılan görüşmelerin analizine dayanmaktadır. Çocuk suçluluğunun karmaşıklığı ve çok yönlülüğü göz önüne alındığında, bu çalışmanın amacı, suça sürüklenen çocukların deneyimlerini derinlemesine anlamak ve suçla ilişkilendiren faktörlerin ötesindeki içgörülere ulaşmaktır. Bu bölümde, görüşmelerden elde edilen verilerin çözümlenmesi ve çocukların deneyimlerindeki ortak temaları ortaya çıkarılmıştır. Bulgular, çocuk suçluluğunu anlamak ve gelecekteki müdahale stratejilerini geliştirmek için önemli içgörüler sunmayı amaçlamaktadır. Bu tez, çocuk suçluluğunu anlamak ve azaltmak için yapılan çalışmalara yeni bir perspektif sunarken, göç ve cinsiyet gibi önemli faktörlerin etkilerini anlamak açısından önem taşımaktadır.

4.1. Cinsiyet Bağlamında Çocuk Suçluluğuna İlişkin İkincil Verilerin Analizi

Bu bölümde, cinsiyet bağlamında çocuk suçluluğu üzerine mevcut ikincil verilerin analizi gerçekleştirilmiştir. Bu analiz, literatür taraması ve istatistiksel veri incelemesi yoluyla elde edilen verilerin çözümlenmesini içermektedir. Bu bölümde, ikincil verilerin analizi, çocuk suçluluğunun genel resmini çizmek ve daha sonraki bölümlerde fenomenolojik analiz için temel oluşturmak amacıyla gerçekleştirilmiştir. İkincil verilerin analizi, çocuk suçluluğunun farklı yönlerini anlamamıza ve daha derinlemesine incelememize olanak sağlamaktadır. Aşağıda Tablo 1’de 2017- 2021 yılları arasında geliş nedeni ve cinsiyete göre güvenlik birimine gelen veya getirilen çocukların karıştığı olay sayılarına yönelik istatistiki bilgiler verilmiştir.

Tablo 1. Geliş nedeni ve cinsiyete göre güvenlik birimine gelen veya getirilen çocukların karıştığı olay sayısı, 2017-2021

Geliş Nedeni	2017			2018			2019			2020			2021		
	Toplam	Erkek	Kız	Toplam	Erkek	Kız	Toplam	Erkek	Kız	Toplam	Erkek	Kız	Toplam	Erkek	Kız
Toplam	448 772	296 765	152 007	483 184	313 674	169 510	511 247	334 158	177 089	450 803	309 660	141 143	499 319	334 752	164 567
Suçta Sürüklenme	140 692	119 519	21 173	152 011	127 752	24 259	168 250	137 780	30 470	114 038	95 496	18 542	132 943	110 796	22 147
Kabahat İşleme	4 310	3 546	764	8 908	7 894	1 014	11 711	10 155	1 556	83 611	73 244	10 367	67 518	58 590	8 928
Kayıp (Bulunan)	15 319	8 103	7 216	15 374	7 790	7 584	17 339	9 704	7 635	22 380	11 103	11 277	19 277	9 313	9 964
Mağdur	219 062	121 113	97 949	232 851	123 339	109 512	235 931	127 550	108 381	170 961	93 130	77 831	207 999	112 609	95 390
Bilgisine Başvurma	68 754	44 162	24 592	73 231	46 469	26 762	76 997	48 383	28 614	58 744	36 060	22 684	70 905	43 029	27 876
Diğer	635	322	313	809	430	379	1 019	586	433	1 069	627	442	677	415	262

TÜİK, Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuk İstatistikleri, 2021 Kaynak: İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı

Tablo 1’de, 2017-2021 yılları arasında güvenlik birimine gelen veya getirilen çocukların geliş nedenleri ve cinsiyetlerine yönelik bilgiler yer almaktadır. Bu bilgiler çocuk suçluluğu üzerinde cinsiyetin etkisini belirlemek amacıyla, TÜİK veri tabanında bulunan ikincil verilerin derlenmesi sonucunda elde edilmiştir.

Tablo incelendiğinde toplam olay sayısının yıllara göre değişkenlik gösterdiği tespit edilmiştir. 2017 yılında 448.772 olay kaydedilirken, bu sayı 2019 yılında 511.247’ye yükselmiştir. 2021 yılında ise 499.319 olay gerçekleşmiştir. Bu artış, çocuk suçluluğunun zaman içinde dalgalı bir seyir halinde artış gösterdiğini ifade etmektedir.

Suçta sürüklenme nedeniyle güvenlik birimine getirilen çocuk sayısı da yıllar itibariyle dalgalı bir seyir izlemiştir. Bu bağlamda 2017 yılında 140.692 olan bu sayı 2019 yılında 168.250, 2021 yılında ise 114.038 olarak tespit edilmiştir.

Öte yandan, kabahat işleme nedeniyle güvenlik birimine getirilen çocukların sayısı 2017 yılında 4.310 iken, bu sayı dramatik bir biçimde 2020 yılında 83.611’e yükselmiştir. Bu durum, çocukların suça karışma eğilimlerinde artış olduğunu düşündürmektedir. Aynı şekilde, kayıp (bulunan) durumlarına ilişkin olay sayısında nispeten artış olduğu görülmektedir.

Mağduriyet durumlarına ilişkin verilere bakıldığında, 2017 yılında 219.062 olan olay sayısı, 2019 yılında 235.931’e yükselmiştir. 2021 yılında ise bu sayının 207.999 olduğu tespit edilmiştir. Bu veri, çocukların mağdur olarak karıştığı olayların arttığını göstermektedir.

Çocukların bilgisine başvurma durumlarına ilişkin verilere göre, 2017 yılında 68.754 olan olay sayısı, 2021 yılında 70.905’e yükselmiştir. Bu veri, çocukların tanıklık yapma veya suç mahallinde bulunma durumunda olduğunu göstermektedir.

Tablodaki veriler cinsiyete göre incelendiğinde erkek çocukların suça sürüklenme, suç mahallinde yer alma ve mağduriyet yaşama durumlarına kız çocuklarına oranla tüm yıllarda daha fazla karıştığı gözlemlenmektedir.

Bu durumda, erkek çocukların suça karışma sebepleri arasında ağırlıklı olarak sosyo-ekonomik faktörlerin ve toplumun biçmiş olduğu cinsiyet rollerinin önemli olduğu düşünülmektedir. Örneğin, erkek çocukların küçük yaşta çalışmak zorunda kalması, daha zor ve acımasız hayat şartlarına maruz kalması ve erkek çocuklarını korumaya

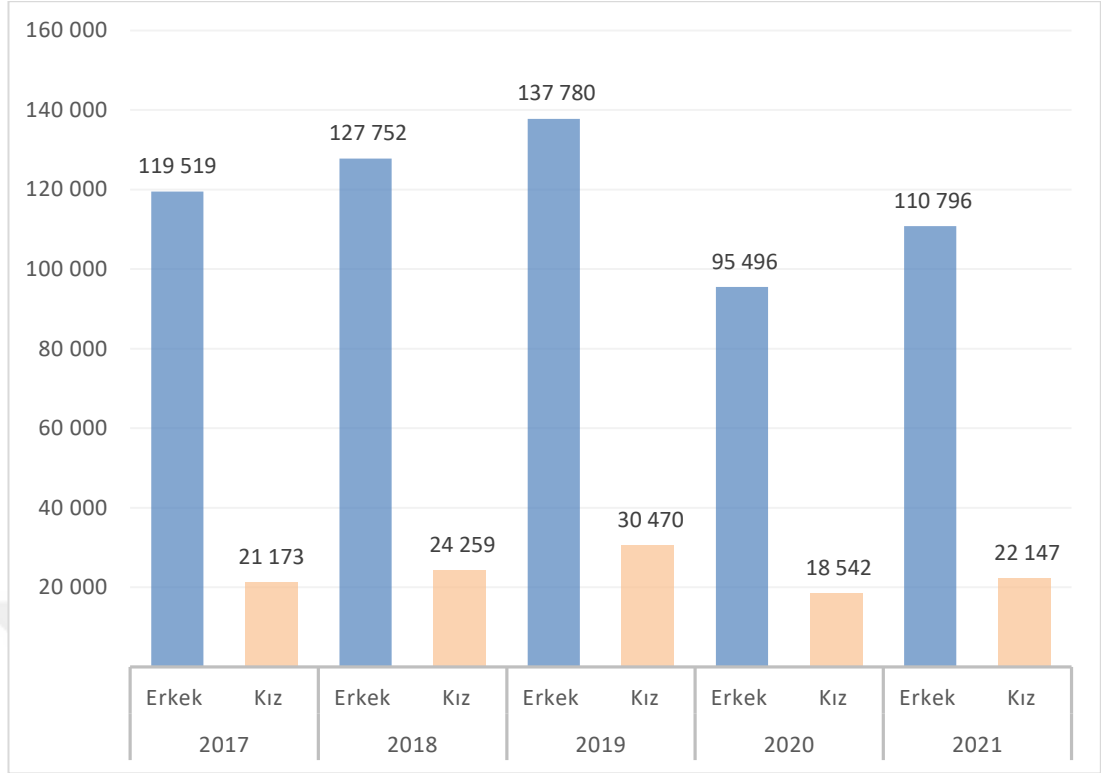
yönelik tedbirlerin yetersiz kalması bu çocukların suça sürüklenmelerine yol açabileceğini düşündürmektedir.

Ekonomik zorluklar da ailelerin maddi ihtiyaçları karşılamak için çocuklarını suça yönlendirmelerine veya çocukların suç faaliyetlerine katılmaya teşvik etmelerine neden olabilir. Bu durumda da düşük gelirli ailelerdeki maddi sıkıntılar, erkek çocukların suça sürüklenmesinde bir etken olabilir.

Ayrıca, erkek çocukların sosyal çevrelerinin, kız çocuklarına göre sokağa daha fazla maruz kalmaları, daha düşük konforla yaşamak durumunda kalmaları ve mekan sosyolojisi açısından da suça iç içe olan mekanlara daha çok maruz kalmaları da erkek çocuklarının suça karışma oranlarını etkileyebilir. Sosyal çevredeki olumsuz etkileşimler, erkek çocukları suç faaliyetlerine yönlendirebilir. Özellikle, suça sürüklenme nedeniyle güvenlik birimine getirilen erkek çocukların yoğunlukla uyuşturucu madde kullanımı, bıçak taşıma ve kasten yaralama gibi suçlara karıştığı görülmektedir. ahalle, çocuğun büyüdüğü mekan olarak, çocuğun gelişimini doğrudan ve dolaylı olarak etkiler (Kızıltepe, 2023). Bu suçlar, erkek çocukların mahallelerindeki suç örgütleri veya arkadaş gruplarıyla ilişkili olabilir.

Bununla birlikte, erkek çocukların yardım alması ve desteklenmesi konusu da önemlidir. Bazı durumlarda, erkek çocuklar, duygusal veya sosyal destek eksikliği nedeniyle suça yönelebilir. Toplumda erkeklik algısının, yardım talep etmeyi zayıflık olarak görme gibi etkileri olabilir, bu da erkek çocukların yardım alma konusunda daha çekingen olmalarına neden olabilir.

Sonuç olarak, erkek çocukların suça karışma oranlarının daha yüksek olması çeşitli faktörlerle ilişkilendirilebilir. Sosyo-ekonomik zorluklar, olumsuz sosyal çevre etkileri, devlet ve STK'lar tarafından kız çocukları kadar desteklenmemesi ve yardım alma konusundaki engeller erkek çocukları suç faaliyetlerine yönelttiği düşünülmektedir.

(TÜİK (2021) verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Şekil 1. 2017-2021 arası cinsiyete göre suça sürüklenen çocuklar

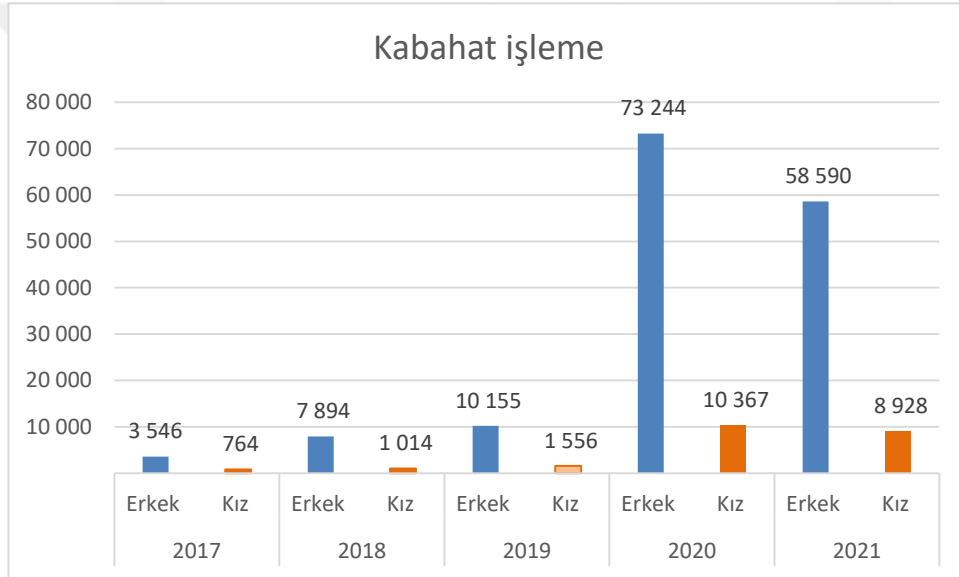
Şekil 1’de 2017-2021 yılları arasında cinsiyete göre suça sürüklenen çocuk dağılımlarına yönelik grafik TÜİK (2021) verilerine göre oluşturulmuştur. Tablo incelendiğinde 2017 yılında, suça sürüklenme nedeniyle kaydedilen olaylarda 119.519 erkek çocuk ve 21.173 kız çocuk yer almaktadır. 2018 yılında, erkek çocukların suça sürüklenme sayısı 127.752’ye yükselirken, kız çocukların sayısı 24.259 olarak kaydedilmiştir. Yine bu durumda da erkek çocukların suça karışma eğiliminin daha yüksek olduğu görülmektedir.

2019 yılında ise, suça sürüklenme durumunda olan erkek çocuk sayısı 137.780’e yükselirken, kız çocuk sayısı 30.470 olarak kaydedilmiştir. 2020 ve 2021 yıllarında da benzer bir eğilim gözlenmektedir. Erkek çocukların suça sürüklenme sayısı her iki yılda da kız çocukların sayısından daha fazladır.

Bu veriler tüm yıllarda erkek çocukların suça sürüklenme konusunda kız çocuklardan daha yüksek risk altında olduğunu göstermektedir. Bu farklılığın nedenleri çeşitli faktörlere bağlı olabilir. Toplumsal cinsiyet normları, erkek çocukların riskli davranışlara daha fazla eğilim göstermesine ve suça sürüklenme konusunda daha yüksek bir risk taşımasına yol açabilir. Ayrıca, ekonomik ve sosyal faktörler, erkek

çocukların daha zorlu yaşam koşullarıyla mücadele etmelerine ve suçun cazibesine kapılmalarına neden olabilir.

Bu veriler, suça sürüklenme konusunda erkek çocuklara yönelik önleyici ve destekleyici programların önemini vurgulamaktadır. Erken yaşta müdahale, eğitim fırsatları ve sosyal destek ağlarının sağlanması, erkek çocukların suça karışma riskini azaltmada etkili olabilir. Ayrıca, toplumsal cinsiyet eşitliği ve bu konuda handikaplı grup olan erkek çocuklarına pozitif ayrımcılık normlarının teşvik edilmesi de önemlidir. Yine kız çocukları özelinde de suça sürüklenme konusunda handikaplı durumların tespit edilerek bu durumların minimize edilmesi gerekmektedir.

(TÜİK (2021) verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Şekil 2. 2017-2021 yılları arasında çocukların kabahat işleme oranlarına ilişkin grafik

Şekil 2’de 2017-2021 yılları arasında cinsiyete göre çocukların kabahat işleme oranlarına yönelik grafik TÜİK (2021) verilerine göre oluşturulmuştur. Veriler incelendiğinde 2017 yılında, kabahat işleme nedeniyle kaydedilen olaylarda 3.546 erkek çocuk ve 764 kız çocuk yer almaktadır. Erkek çocukların kabahat işleme durumunda daha yüksek bir sayıya sahip olduğu görülmektedir.

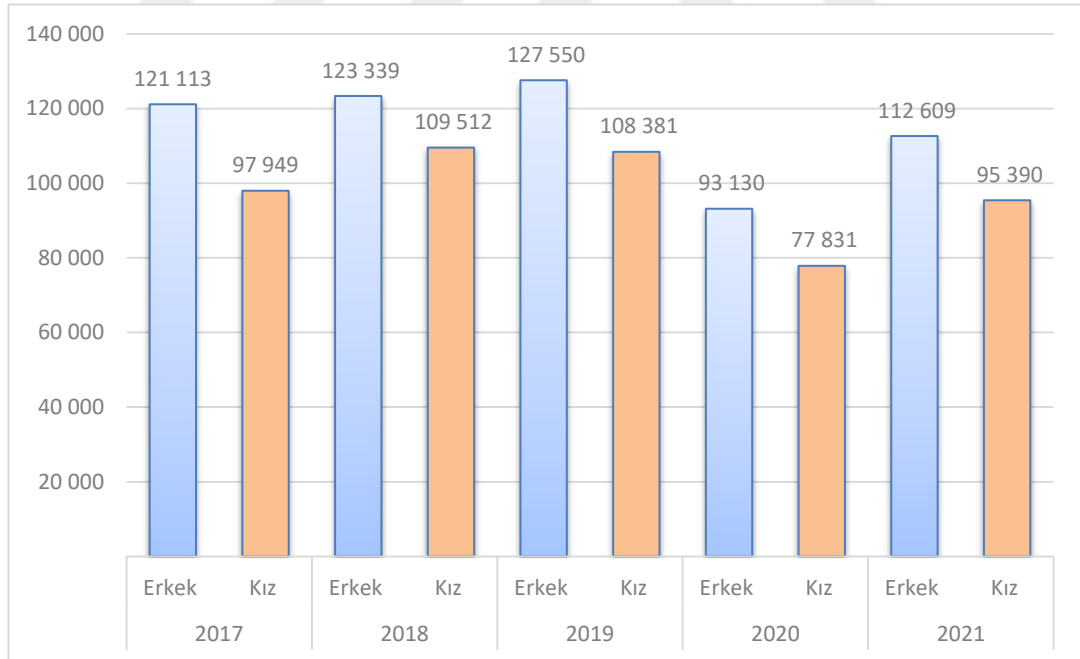
2018 yılında, erkek çocukların kabahat işleme sayısı 7.894’e yükselirken, kız çocukların sayısı 1.014 olarak kaydedilmiştir. Bu durumda da erkek çocukların kabahat işleme eğiliminin daha yüksek olduğu görülmektedir.

2019 yılında, erkek çocukların kabahat işleme sayısı 10.155'e yükselirken, kız çocukların sayısı 1.556 olarak kaydedilmiştir.

2020 ve 2021 yıllarında da benzer bir eğilim gözlenmektedir. Erkek çocukların kabahat işleme sayısı her iki yılda da kız çocukların sayısından daha fazladır.

Bu veriler, erkek çocukların kabahat işleme konusunda kız çocuklardan daha yüksek bir risk altında olduğunu göstermektedir. Bu farklılığın nedenleri çeşitli faktörlere bağlı olabilir. Toplumsal cinsiyet normları, erkek çocukların riskli davranışlara daha fazla eğilim göstermesine ve kabahat işleme konusunda daha yüksek bir risk taşımaya yol açabilir.

Bu veriler, kabahat işleme konusunda erkek çocuklara yönelik önleyici tedbirlerin alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Erken yaşta müdahale, eğitim fırsatları ve sosyal destek ağlarının sağlanması, erkek çocukların kabahat işleme riskini azaltmada etkili olabilir. Ayrıca, erkek çocukların yeteneklerinin ve ilgi alanlarının desteklenmesi, olumlu bir toplumsal çevre ve rol modellerin teşvik edilmesi de önemlidir.

Şekil 3. 2017-2021 yılları arası cinsiyete göre çocukların mağdur olma durumuna ilişkin

2017 yılında, erkek çocukların mağdur durumunda olduğu olay sayısı 121,113 iken, kız çocuklarının sayısı 97,949 olarak kaydedilmiştir. Erkek çocukların mağdur olma durumunda daha yüksek bir sayıya sahip olduğu görülmektedir.

2018 yılında, erkek çocukların mağdur olma durumunda olduğu olay sayısı 123,339'a yükselirken, kız çocuklarının sayısı 109,512 olarak kaydedilmiştir. Bu durumda da erkek çocukların mağdur olma durumunda daha yüksek bir sayıya sahip olduğu gözlenmektedir.

2019 yılında, erkek çocukların mağdur olma durumunda olduğu olay sayısı 127,550'ye yükselirken, kız çocuklarının sayısı 108,381 olarak kaydedilmiştir. Yine erkek çocukların mağdur olma durumunda daha yüksek bir sayıya sahip olduğu görülmektedir.

2020 ve 2021 yıllarında da benzer bir eğilim gözlenmektedir. Erkek çocukların mağdur olma durumunda olduğu olay sayısı her iki yılda da kız çocukların sayısından daha fazladır.

Bu veriler, erkek çocukların mağdur olma durumunda daha yüksek bir risk altında olduğunu göstermektedir. Bu veriler, erkek çocuklara yönelik koruyucu önlemlerin alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Eğitim sistemi ve toplumun farkındalığının artırılması, erkek çocuklara yönelik handikapların önlenmesinde önemli bir adım olabilir. Ayrıca, erkek çocuklara duygusal ve sosyal destek sağlayan güvenli bir ortamın oluşturulması ve bu konularda pozitif ayımcılık yapılması uygun olabilir.

Sonuç olarak, erkek çocukların mağdur olma durumunda daha yüksek bir risk altında olduğu ve bu alanda önleyici tedbirlerin alınması gerektiği söylenebilir. Toplumun bilinçlendirilmesi, eğitim kurumları ve yetişkinlerin daha duyarlı olması, erkek çocukların korunması ve haklarının savunulması için önemlidir.

Tablo 2. Katılımcıların tanımlayıcı verilerine ilişkin bulgular

	YAŞ GRUPLARI			- 11			12 - 14			15 - 17		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam Total	Erkek	Kadın	Toplam Total	Erkek	Kadın	Toplam Total	Erkek	Kadın
Geliş Nedeni												
Toplam - Total	499.319	334.752	164.567	97.086	56.689	40.397	111.006	67.149	43.857	290.554	210.511	80.043
Suç sürüklenme	132.943	110.796	22.147	3.173	2.036	1.137	35.496	28.152	7.344	93.628	80.223	13.405
Kabahat işleme	67.518	58.590	8.928	14	9	5	192	157	35	67.305	58.417	8.888
Kayıp (Bulunan)	19.277	9.313	9.964	1.538	949	589	5.359	2.410	2.949	12.380	5.954	6.426
Mağdur	207.999	112.609	95.390	83.587	48.930	34.657	48.056	24.202	23.854	76.356	39.477	36.879
Bilgisine başvurma	70.905	43.029	27.876	8.588	4.642	3.946	21.794	12.164	9.630	40.503	26.212	14.291
Diğer	677	415	262	186	123	63	109	64	45	382	228	154

Tablo 2’de katılımcıların tanımlayıcı istatistikleri verilmiştir. Tabloda 2017-2021 yılları arasında suça sürüklenme, kabahat işleme, kayıp (bulunan), mağdur durumunda olma, bilgisine başvurma ve diğer nedenlerle güvenlik birimine gelen veya getirilen çocukların sayılarına bakıldığında farklı yaş grupları arasında belirgin farklar olduğu görülmektedir.

Suça sürüklenme durumunda, 12-14 yaş aralığındaki çocukların sayısı en yüksektir. Toplamda 132,943 olayın gerçekleştiği bu yaş grubunda, erkek çocukların sayısı 110,796 iken, kız çocukların sayısı 22,147 olarak kaydedilmiştir. Diğer yaş gruplarında da erkek çocukların suça sürüklenme olaylarına daha fazla karıştığı görülmektedir.

Kabahat işleme durumunda ise 15-17 yaş aralığındaki çocukların sayısı diğer yaş gruplarına kıyasla daha yüksektir. Toplamda 67,518 olayın gerçekleştiği bu yaş grubunda, erkek çocukların sayısı 58,590 iken, kız çocukların sayısı 8,928 olarak kaydedilmiştir. Diğer yaş gruplarında da erkek çocukların kabahat işleme olaylarına daha fazla karıştığı görülmektedir.

Kayıp (bulunan) durumunda ise en yüksek sayılar 15-17 yaş aralığındaki çocuklarda kaydedilmiştir. Toplamda 19,277 olayın gerçekleştiği bu yaş grubunda, erkek çocukların sayısı 9,313 iken, kız çocukların sayısı 9,964 olarak kaydedilmiştir. Diğer olayların aksine kayıp olma durumlarında kız çocuklarının erkek çocuklarına nispeten çok az bir farkla daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir.

Mağdur durumunda ise en yüksek sayılar 12-14 yaş aralığındaki çocuklarda kaydedilmiştir. Toplamda 207,999 olayın gerçekleştiği bu yaş grubunda, erkek çocukların sayısı 112,609 iken, kız çocukların sayısı 95,390 olarak kaydedilmiştir. Diğer yaş gruplarında da erkek çocukların mağdur durumlarına daha fazla karıştığı görülmektedir.

Bilgisine başvurma durumunda ise en yüksek sayılar 12-14 yaş aralığındaki çocuklarda kaydedilmiştir. Toplamda 70,905 olayın gerçekleştiği bu yaş grubunda, erkek çocukların sayısı 43,029 iken, kız çocukların sayısı 27,876 olarak kaydedilmiştir. Diğer yaş gruplarında da erkek çocukların bilgisine başvurma durumlarına daha fazla karıştığı görülmektedir.

Diğer nedenler kategorisinde yer alan olaylara bakıldığında ise en yüksek sayılar 12-14 yaş aralığındaki çocuklarda kaydedilmiştir. Toplamda 677 olayın gerçekleştiği bu yaş grubunda, erkek çocukların sayısı 415 iken, kız çocukların sayısı 262 olarak kaydedilmiştir. Diğer yaş gruplarında da erkek çocukların bu tür olaylara daha fazla karıştığı görülmektedir.

Genel olarak, yaş gruplarına göre değerlendirildiğinde suça sürüklenme, kabahat işleme, kayıp (bulunan), mağdur durumunda olma, bilgisine başvurma ve diğer nedenlerle güvenlik birimine gelen veya getirilen çocuklar arasında farklılıklar görülmektedir. Özellikle 12-14 yaş aralığındaki çocukların suça sürüklenme, kabahat işleme, mağdur durumunda olma ve bilgisine başvurma olaylarına daha fazla karıştığı gözlenmektedir. Bu yaş grubunun dikkatli bir şekilde desteklenmesi, eğitim ve bilinçlendirme çalışmalarının yapılması önemlidir.

Ayrıca, verilere dayanarak erkek çocukların genel olarak suça sürüklenme, kabahat işleme ve diğer olaylara daha fazla karıştığı görülmektedir. Bu durum, erkek çocukların küçük yaşta çalışmak zorunda kalmaları, daha zor hayat şartlarına maruz kalmaları ve daha az destek ve yardım alabilmeleri gibi faktörlerle ilişkilendirilebilir. Bu noktada, erkek çocukların eğitim, destek ve fırsatlara erişimlerinin artırılması, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin azaltılması ve risk altında olan çocuklara yönelik koruyucu tedbirlerin güçlendirilmesi önemlidir.

Tabloya göre yaş gruplarına göre değerlendirildiğinde, çocukların güvenlik birimine geliş nedenleri arasında bazı farklılıklar görülmektedir.

12-14 yaş aralığındaki çocukların toplamda en yüksek sayıda suça sürüklendiği görülmektedir. Bu yaş grubunda 132.943 olay kaydedilmiştir. Diğer yaş gruplarında ise sırasıyla 0-11 yaş aralığında 97.086, 15-17 yaş aralığında 93.628 çocuğun suça sürüklendiği belirlenmiştir.

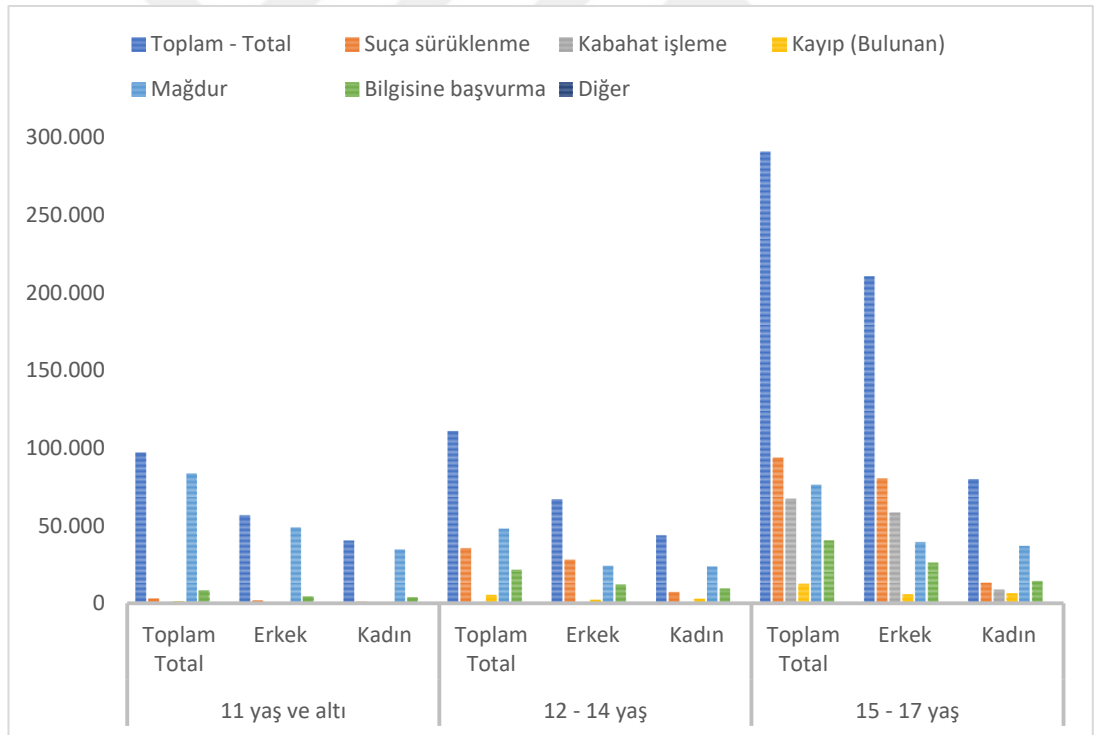
Kabahat işleme durumunda ise en yüksek sayı 12-14 yaş aralığındaki çocuklarda kaydedilmiştir. Bu yaş grubunda 67.518 olay gerçekleşirken, diğer yaş gruplarında daha düşük sayılara rastlanmaktadır.

Kayıp (bulunan) durumu incelendiğinde ise en yüksek sayı yine 12-14 yaş aralığındaki çocuklarda görülmektedir. Bu yaş grubunda 19.277 kayıp olayı kaydedilmiştir. Diğer yaş gruplarında ise daha düşük sayılara rastlanmaktadır.

Mağdur durumunda ise en yüksek sayı yine 12-14 yaş aralığındaki çocuklarda görülmektedir. Bu yaş grubunda 207.999 mağdur olayı kaydedilmiştir. Diğer yaş gruplarında ise daha düşük sayılara rastlanmaktadır.

Bilgisine başvurma durumunda da en yüksek sayı yine 12-14 yaş aralığındaki çocuklarda kaydedilmiştir. Bu yaş grubunda 70.905 olay gerçekleşirken, diğer yaş gruplarında daha düşük sayılara rastlanmaktadır.

Aşağıda Şekil 4'te de görüldüğü gibi, 12-14 yaş aralığındaki çocukların genel olarak suça sürüklenme, kabahat işleme, kayıp (bulunan), mağdur durumda olma ve bilgisine başvurma olaylarına daha fazla karıştığı görülmektedir. Bu yaş grubundaki çocukların ihtiyaçlarına öncelik verilmesi, koruyucu tedbirlerin güçlendirilmesi ve erken müdahalenin sağlanması önemlidir. Bu şekilde çocukların korunması, desteklenmesi ve gelecekte suçla ilişkili risklerin azaltılması hedeflenmelidir.

Şekil 4. Katılımcıların tanımlayıcı verilerine ilişkin grafik

Tablo 3, farklı yıllarda güvenlik birimine gelen veya getirilen çocukların isnat edilen suç türlerine ve cinsiyetlerine göre karıştığı olay sayılarını içermektedir. Bu tablo, çocuk suçluluğunun yıllara ve cinsiyetlere göre dağılımını göstererek, suç türlerinin

ve cinsiyet faktörünün çocukların suça sürüklenme dinamikleri üzerindeki olası etkilerini göstermektedir

Tablo 3. İsnat edilen suç türü ve cinsiyete göre güvenlik birimine gelen veya getirilen çocukların karıştığı olay sayısı, 2020, 2021

İsnat edilen suç türü	2020			2021		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Toplam	114.038	95.496	18.542	132.943	110.796	22.147
Öldürme	579	514	65	646	605	41
Yaralama	35.808	29.066	6.742	48.621	39.433	9.188
Cinsel suçlar	3.208	2.935	273	4.998	4.571	427
Tehdit	5.029	3.888	1.141	5.693	4.333	1.360
Kişiyi hürriyetinden yoksun kılma	1.810	1.295	515	2.296	1.672	624
Konut dokunulmazlığının ihlali	735	583	152	937	701	236
Hakaret	1.867	1.291	576	1.964	1.325	639
Hırsızlık	34.809	31.085	3.724	36.134	31.761	4.373
Yağma (Gasp)	2.184	2.088	96	2.418	2.318	100
Mala zarar verme	3.830	3.396	434	4.318	3.833	485
Genel ahlaka karşı suçlar	175	137	38	249	186	63
Çevreye karşı suçlar	114	109	5	80	75	5
Görevli memura mukavemet	911	804	107	844	727	117
Adliyeye karşı suçlar	416	246	170	475	271	204
Sahtecilik	1.746	1.597	149	1.963	1.820	143
Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak, satmak, satın almak	5.718	4.560	1.158	6.748	5.390	1.358
Toplumsal olaylar	499	427	72	683	592	91
Pasaport kanununa muhalefet	3.897	2.595	1.302	3.697	2.542	1.155
Aile düzenine karşı suçlar	1.187	851	336	1.442	1.028	414
Bilişim suçları	202	173	29	333	291	42
Dolandırıcılık	580	447	133	552	394	158
Malvarlığına karşı diğer suçlar	1.725	1.526	199	1.891	1.674	217
Kamu sağlığına karşı suçlar	1.027	815	212	709	530	179
Genel tehlike yaratan suçlar	2.984	2.858	126	3.514	3.399	115
Göçmen kaçakçılığı	2.031	1.412	619	1.181	870	311
Diğer	967	798	169	557	455	102

Tablo 3'teki verilere dayanarak yapılan analiz, 2020 ve 2021 yıllarında güvenlik birimine gelen veya getirilen çocukların suçla ilişkilendirilme durumunu

yansıtmaktadır. Çocuklarda toplam suça sürüklenme sayısının artış gösterdiği gözlemlenmektedir. Bu durum, çocukların suça maruz kalma riskinin yüksek olduğunu göstermektedir.

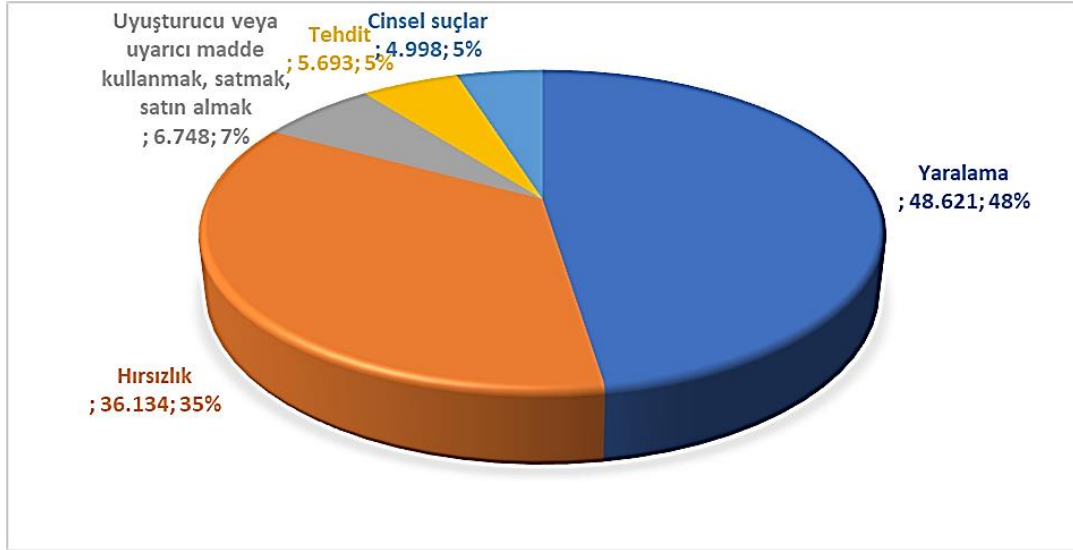
Özellikle erkek çocuklarının suça sürüklenme sayısının kız çocuklarına kıyasla daha fazla olduğu belirlenmiştir. Bu durum, erkek çocuklarının suça ilişkilendirilme eğilimlerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, cinsiyet faktörünün suça sürüklenme üzerinde etkili olabileceğini düşündürmektedir.

Çocuklarda suç türlerine odaklandığımızda, hırsızlık, yaralama ve uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak, satmak, satın almak gibi suçların en yaygın olduğu görülmektedir. Bu suçlar, çocukların suça ilişkilendirilme eğilimlerinde önemli bir rol oynadığını göstermektedir.

Analiz edilen verilere dayanarak, çocukların suça sürüklenme riskini azaltmaya yönelik önlemler alınması gerekliliği vurgulanmaktadır. Erken yaşlarda suça eğilimli olan çocuklara yönelik önleyici programlar ve rehabilitasyon hizmetleri sağlanması, toplumun genel güvenliği ve çocukların geleceği açısından önemlidir. Ayrıca, cinsiyet temelli analizlerin, suça sürüklenme eğilimlerini anlamak ve cinsiyet eşitsizliklerini gidermek için kullanılması da önemlidir.

Bu veriler, çocuk suçluluğunun karmaşık bir konu olduğunu ve birden çok etkenin suça sürüklenme üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, suça mücadelede ve çocukların suça sürüklenmesinin önlenmesinde çoklu boyutlu yaklaşımların benimsenmesi gerekmektedir. Sosyal hizmetler, eğitim, aile desteği ve toplumun katılımını içeren bütüncül bir yaklaşım, çocukların suça sürüklenme riskini azaltmada etkili olabilir.

Aşağıda şekil 5'te çocukların toplamda en çok işlediği suç türlerini göstermektedir. Bu grafik, çeşitli suç kategorileri arasında çocukların suç işleme eğilimlerini görsel olarak sunarak, suça sürüklenme süreçlerindeki öncelikli alanları belirlememize yardımcı olmaktadır.

Şekil 5. Cinsiyet gözetmeksizin çocukların işlediği suç türleri

Şekil 5'te cinsiyet gözetmeksizin çocuklar arasında en sık işlenen suç türlerine baktığımızda, yaralama suçlarının %37'lik bir oranla başı çektiğini görülmektedir. Yaralama suçları, çocuklar arasındaki çatışma ve saldırganlık eylemlerinin yaygın bir yansıması olarak değerlendirilebilir. İkinci sırada ise %27'lik bir oranla hırsızlık suçları yer almaktadır. Bu, çocukların mülkiyet hırsızlığına karışma eğilimlerini yansıtan önemli bir bulgu olarak değerlendirilmektedir.

Öte yandan, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak, satmak veya satın almak suçları %5'lik bir oranla dikkat çekmektedir. Bu durum, gençlerin uyuşturucu bağımlılığı veya uyuşturucu ticaretiyle ilişkilendirilen riskli davranışlara yönelim gösterdiğine işaret etmektedir. Tehdit suçları ise %4'lük bir oranla dördüncü sırada yer almaktadır. Çocukların birbirlerine veya başkalarına yönelik tehdit içeren davranışlarda bulunmaları, sosyal ve psikolojik faktörlerin etkisiyle açıklanabilir.

Son olarak, cinsel suçlar %4'lük bir oranla çocuklar arasında yaygın olarak görülen bir suç türüdür. Cinsel saldırı, istismar veya taciz gibi eylemler, çocukların cinsel sağlığının ihlal edildiği ciddi suçlardır. Bu durum, toplumda cinsel eğitim eksikliği ve farkındalık düzeyinin önemli bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

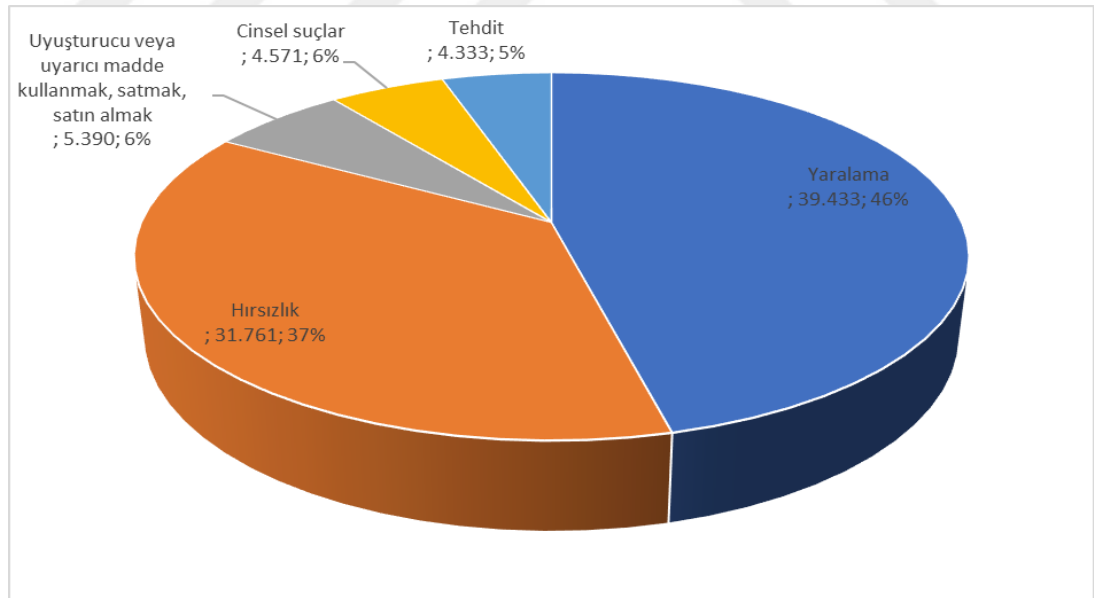
Bu bulgular, çocukların suça sürüklenme eğilimlerini anlama ve önleme konusunda toplumsal önlemlerin alınması gerektiğini göstermektedir. Erken müdahale, eğitim, rehabilitasyon programları ve sosyal destek mekanizmaları, çocukların suça karışma riskini azaltmada etkili olabilir. Aynı zamanda, suça mücadelede tüm toplum

kesimlerinin işbirliği içinde çalışması ve çocukların korunması için kapsayıcı önleyici tedbirlerin uygulanması büyük önem taşımaktadır.

Cinsel suçlar ise endişe verici bir durumu yansıtmaktadır. Çocukların cinsel saldırıya uğrama veya cinsel istismara karışma olasılığı, toplumun genelinde cinsel eğitim ve bilinçlendirme konularında daha fazla çalışma yapılması gerektiğini göstermektedir.

Bu veriler, çocukların suça sürüklenme eğilimlerini anlamak ve önlemek için daha fazla kaynak, eğitim ve önleyici tedbirlerin gerekliliğini vurgulamaktadır. Suçla mücadelede, çocukların risk faktörlerine erken müdahale, eğitim ve rehabilitasyon programları gibi stratejilerin benimsenmesi önemlidir. Ayrıca, ailelerin, okulların, toplum kuruluşlarının ve yetkililerin çocukların güvenliği konusunda işbirliği yapması ve koruyucu önlemler alması gerekmektedir.

Şekil 6, erkek çocukların en fazla işlediği suç türlerini gösteren bir grafikdir. Bu görsel, erkek çocukların suça sürüklenme eğilimlerini belirlememizde yardımcı olurken, suç türlerinin ve erkek çocuk suçluluğunun yoğunlaştığı alanları anlamamıza katkı sağlayabilir.

Şekil 6. Erkek çocukların en çok işlediği suç türleri

Şekil 6 incelendiğinde; isnat edilen suç türlerine cinsiyet bazında baktığımızda, erkek çocuklarının en çok işlediği suçlar arasında yaralama suçları %36'lık bir oranla ilk

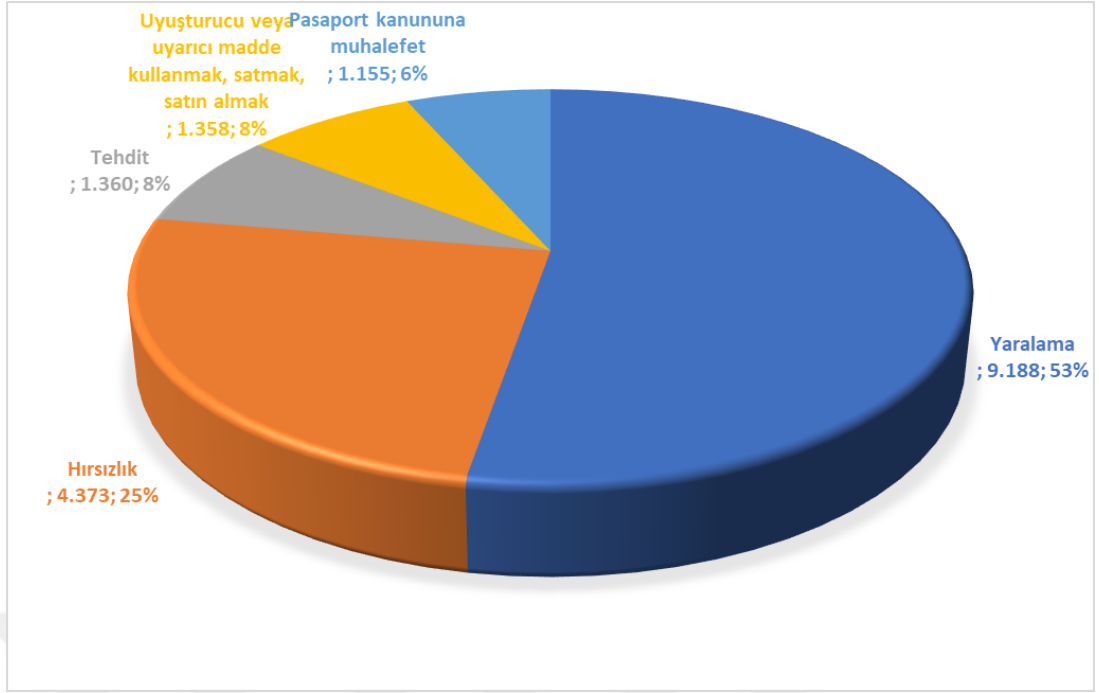
sırada yer almaktadır. Bu, erkek çocukların fiziksel şiddet eylemlerine daha fazla eğilimli olduğunu göstermektedir. İkinci sırada ise %29'luk bir oranla hırsızlık suçları gelmektedir. Erkek çocuklar arasında mülkiyet hırsızlığına karışma eğilimi yaygın bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak, satmak veya satın almak suçları %5'lik bir oranla erkek çocuklar arasında önemli bir yer tutmaktadır. Bu durum, erkek çocukların uyuşturucu bağımlılığına veya uyuşturucu ticaretine daha fazla dahil olma eğiliminde olduğunu göstermektedir. Tehdit suçları ise %4'lük bir oranla erkek çocuklar arasında yaygın olarak görülen suçlardandır. Erkek çocukların diğer insanlara karşı tehdit içeren davranışlarda bulunma eğilimleri dikkat çekicidir.

Cinsel suçlar da %4'lük bir oranla erkek çocuklar arasında önemli bir suç türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu suçlar, cinsel istismar veya taciz gibi ciddi ihlalleri içermektedir. Bu bulgular, erkek çocuklar arasında suçluluğun ve saldırganlık eğiliminin varlığını ve önlenmesi gereken cinsel suçların da dikkate alınması gerektiğini göstermektedir.

Bu veriler, erkek çocuklar arasında suç eğilimlerini anlama, erken müdahale ve önleme çabalarının önemini vurgulamaktadır. Toplumun erkek çocuklarının suça karışma riskini azaltmaya yönelik çeşitli stratejiler geliştirmesi ve uygulaması gerekmektedir. Eğitim, rehabilitasyon, erken tespit mekanizmaları ve sosyal destek programları, erkek çocukların sağlıklı bir şekilde gelişmelerini desteklemek ve suça yönelimlerini azaltmak için hayati öneme sahiptir.

Şekil 7, kız çocukların en fazla işlediği suç türlerini gösteren bir grafikdir. Bu görsel, erkek çocukların suça sürüklenme eğilimlerini belirlememizde yardımcı olurken, suç türlerinin ve erkek çocuk suçluluğunun yoğunlaştığı alanları anlamamıza katkı sağlayabilir.

Şekil 6. Kız Çocukların En Çok İşlediği Suç Türleri

Şekil 6'da kız çocukların işlediği suçlara baktığımızda, en yüksek yüzdeye sahip suç türü yaralamadır. Tüm suçlar içerisinde yaralama suçlarında, kız çocukların suça karışma oranının %36 olduğu görülmektedir. Bu, suça sürüklenen kız çocukların fiziksel saldırıya veya şiddet içeren eylemlere eğilimli olabileceğini gösteren önemli bir bulgudur.

Hırsızlık suçları da kız çocuklar arasında dikkat çekmektedir. Bu suç türüne karışan kız çocukların oranı tüm suçlar arasında %29'dur. Bu da kız çocukların mülkiyet hırsızlığına karışma eğiliminde olduğunu göstermektedir.

Tüm suçlar arasında tehdit suçlarına karışan kız çocukların oranı ise % 4'tür. Bu suç türüne karışan kız çocuklar, başkalarına karşı tehdit içeren davranışlarda bulunabilmektedir.

"Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak, satmak, satın almak" suçları da kız çocuklar arasında yaygın olarak görülmektedir. Tüm suçlar arasında bu suç türüne karışan kız çocukların oranı yüzde 5'tir. Bu da kız çocukların uyuşturucu madde kullanımı veya ticaretiyle ilişkilendirilebileceğini göstermektedir.

Son olarak, kız çocukların tüm suçlar arasında pasaport kanununa muhalefet suçlarına karışma oranı %4'tür. Bu suç türüne karışan kız çocuklar, pasaport düzenlemelerine aykırı davranışlarda bulunabilmektedir.

Tablo 4, farklı cinsiyetlere sahip çocukların mağduriyet türlerine göre güvenlik birimine gelen veya getirilen olay sayılarını içermektedir. Bu tablo, çocukların mağduriyet türlerine ve cinsiyetlerine göre karıştığı olayların dağılımını göstererek, mağduriyet türlerinin ve cinsiyet faktörünün çocukların suçlarla ilişkilendirilme biçimi üzerindeki olası etkilerini çikarmamıza olanak tanımaktadır.

Tablo 4. Mağduriyet türü ve cinsiyete göre güvenlik birimine gelen veya getirilen çocukların karıştığı olay sayısı

Mağduriyet türü	2020			2021		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Mağdur	170.961	93.130	77.831	207.999	112.609	95.390
Suç mağduru	150.615	81.311	69.304	186.014	99.597	86.417
Yaralama	83.281	52.962	30.319	1.187	741	446
Aile düzenine karşı suçlar	21.886	11.657	10.229	106.742	68.149	38.593
Takibi gereken olay mağduru	20.073	11.607	8.466	24.432	3.109	21.323
Cinsel suçlar	18.450	2.681	15.769	8.387	3.596	4.791
Tehdit	6.790	2.930	3.860	5.512	1.125	4.387

Tablo 4 incelendiğinde; 2020 ve 2021 yıllarında güvenlik birimlerine gelen veya getirilen çocukların mağduriyet türüne ve cinsiyete göre dağılımını incelediğimizde, bazı önemli bulgular ortaya çıkmaktadır.

Toplamda, 2020 yılında 170,961 ve 2021 yılında 207,999 çocuk mağdur olarak kaydedilmiştir. Bu mağdurların cinsiyete göre dağılımına baktığımızda, her iki yılda da erkek çocukların sayısal olarak daha fazla olduğu görülmektedir. 2020 yılında 93,130 erkek çocuk mağdurken, 77,831 kız çocuk mağdur olmuştur. 2021 yılında ise 112,609 erkek çocuk ve 95,390 kız çocuk mağdur olarak kaydedilmiştir.

Yaralama, mağduriyet türleri arasında en yüksek olay sayısına sahiptir. 2020 yılında toplamda 83,281 olayın 52,962'si erkek çocuklara yönelik gerçekleşirken, 30,319'u kız çocuklara yönelik gerçekleşmiştir. 2021 yılında ise yaralama olaylarının sayısı belirgin şekilde azalmıştır. Yine de 1,187 olayın 741'i erkek çocuklara, 446'sı ise kız çocuklara yönelik olarak kaydedilmiştir.

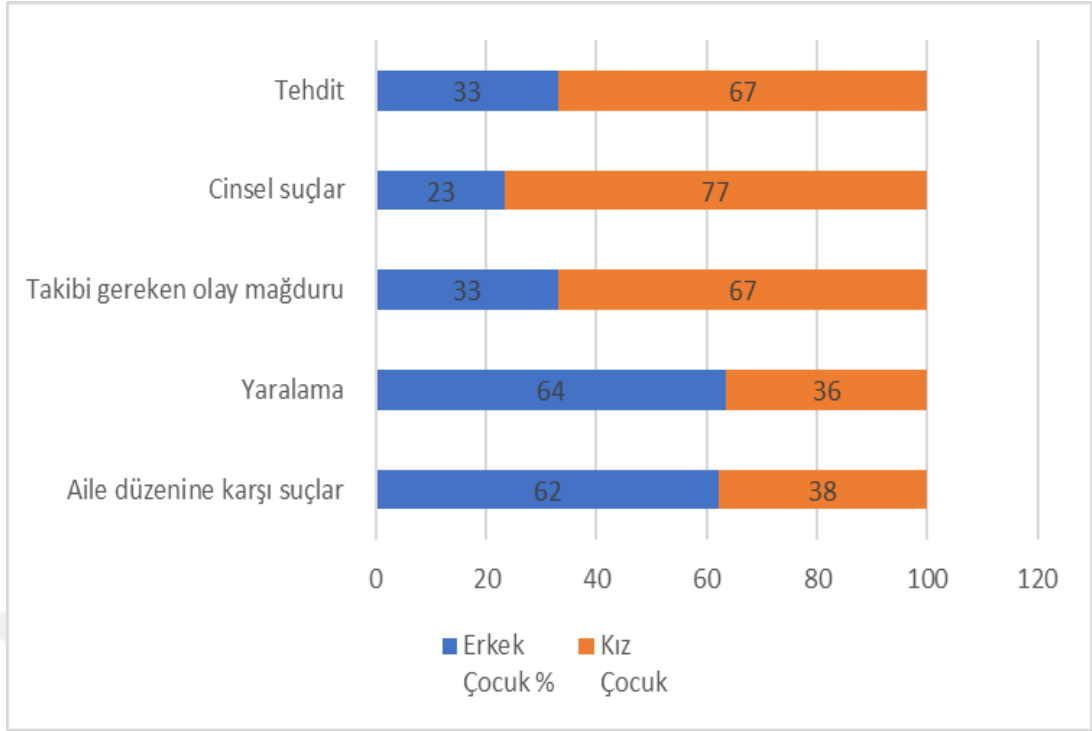
Aile düzenine karşı işlenen suçlar da dikkate değer bir durumdur. 2020 yılında 21,886 olayın 11,657'si erkek çocuklarla ilişkilendirilirken, 10,229'u kız çocukları etkilemiştir. 2021 yılında ise bu suç türündeki olayların sayısı büyük bir artış göstermiştir. 106,742 olayın 68,149'u erkek çocukları, 38,593'ü ise kız çocukları hedef almıştır.

Cinsel suçlar da mağduriyet türleri arasında önemli bir yer tutmaktadır. 2020 yılında 18,450 olayın 2,681'i erkek çocuklara, 15,769'u ise kız çocuklara yönelik gerçekleşmiştir. 2021 yılında ise bu olayların sayısı önemli ölçüde azalmış ve 8,387'si erkek çocuklara, 4,791'i ise kız çocuklara yönelik olarak kaydedilmiştir.

Tehdit suçları da dikkate değerdir. 2020 yılında 6,790 olayın 2,930'u erkek çocukları, 3,860'ı ise kız çocuklarını hedef almıştır. 2021 yılında ise tehdit suçlarının sayısı azalmış ve 2021 yılında 5,512 olayın 1,125'i erkek çocuklara, 4,387'si ise kız çocuklara yönelik olarak kaydedilmiştir.

Sonuç olarak, incelenen dönemde çocukların maruz kaldığı mağduriyet türleri ve cinsiyete göre dağılımı önemli bir konudur. Yaralama, aile düzenine karşı suçlar, cinsel suçlar ve tehdit suçları en sık karşılaşılan mağduriyet türleri arasında yer almaktadır. Erkek çocuklar genel olarak yaralama ve tehdit gibi şiddet içeren suçlara daha fazla maruz kalırken, kız çocukları ise aile düzenine karşı işlenen suçlar ve cinsel suçlar açısından daha yüksek risk altındadır.

Bu bulgular, çocukların korunması ve mağduriyetlerinin önlenmesi için önemli bir rehberlik sağlamaktadır. Toplumda cinsiyet eşitliği ve çocuk haklarına saygı temelinde yapılan çalışmalar, bu tür suçların azaltılmasında ve çocukların güvenliğinin sağlanmasında büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, cinsiyete duyarlı politikaların geliştirilmesi ve bu alanda bilinçlendirme çalışmalarının yapılması gerekmektedir. Bu şekilde, çocukların mağduriyetlerinin azaltılması ve onlara güvenli bir ortam sağlanması hedeflenmektedir.

Şekil 7. 2020 ve 2021 yıllarında cinsiyete göre çocukların en çok mağdur olduğu hususlara ilişkin veriler

Tablo incelendiğinde, 2020 ve 2021 yıllarında çocukların en çok mağdur olduğu hususlara ilişkin veriler incelendiğinde, aile düzenine karşı işlenen suçlar, yaralama, takibi gereken olay mağdurluğu, cinsel suçlar ve tehdit olayları öne çıkmaktadır.

Verilere göre, aile düzenine karşı suçlara maruz kalan çocukların %62'sini erkek çocukları ve %38'ini kız çocukları oluşturmaktadır.. Yaralama olayları mağdurlarında ise erkek çocuklar tüm mağdurların %64'ünü, kız çocuklar ise %36'sını oluşturmaktadır. Takibi gereken olay mağdurluğu vakalarında ise kız çocukların oranı %67 iken, erkek çocukların oranı %33 olarak belirlenmiştir. Cinsel suçlar kapsamında ise mağdurların %77'ini kız çocukları, %23'ünü erkek çocukları oluşturmaktadır. Tehdit olaylarına gelindiğinde ise tehdit edilen çocukların %67'si kız çocukları, %33'ü ise erkek çocukları oluşturmaktadır.

Bu veriler, cinsiyetler arasında mağduriyet türlerinde belirgin farklılıklar olduğunu göstermektedir. Aile içi şiddet ve cinsel suçlar gibi konular, özellikle kız çocukları için daha yüksek risk taşımaktadır. Yaralanma ve aile düzenine karşı suçlarda ise erkek çocukları daha fazla mağdur olmaktadır. Bu durum, çocukların korunması ve güvenliğinin sağlanması için cinsiyete duyarlı politikaların ve önlemlerin alınmasının önemini vurgulamaktadır. Ayrıca, eğitim, farkındalık çalışmaları ve toplumda

cinsiyet eşitliğini destekleyen çabalar, bu tür mağduriyetlerin azaltılması ve çocukların güvende olması için büyük önem taşımaktadır.

Aşağıda Tablo 5'te, belirli bir dönem içinde Ceza İnfaz Kurumuna (CİK) giren hükümlü çocuk sayısını içermektedir. Bu tablo, çocuk suçluluğunun ceza sistemine yansımalarını göstererek, hükümlü çocuk sayısındaki değişimleri ve trendleri izlememize olanak sağlamaktadır.

Tablo 5. Ceza infaz kurumuna (CİK) giren hükümlü çocuk sayısı

Yıl / Yaş	Erkek		Kadın	
	12-14	15-17	12-14	15-17
2011	217	1,405	6	37
2012	408	2,57	16	75
2013	1,102	4,865	35	130
2014	982	6,413	46	154
2015	1,208	7,533	48	204
2016	1,259	7,701	32	209
2017	1,632	9,864	61	248
2018	2,19	11,9	86	326
2019	1,997	10,647	71	300
2020	1,528	8,374	74	258

Tabloya göre, Ceza İnfaz Kurumuna (CİK) giren hükümlü çocuk sayısının yıllar geçtikçe arttığı görülmektedir. Tabloda yer alan verilere göre, erkek çocukların CİK'ye giriş sayısı kızlara göre oldukça yüksek olmuştur. Ayrıca, 15-17 yaş aralığındaki çocukların CİK'ye giriş sayıları, 12-14 yaş aralığındakilere göre daha fazla olmuştur.

2011 yılında, 12-14 yaş aralığındaki erkek çocuk sayısı 217 iken, 15-17 yaş aralığındaki erkek çocuk sayısı 1405 olarak kaydedilmiştir. Kız çocukların CİK'ye giriş sayısı ise 12-14 yaş aralığında 6, 15-17 yaş aralığında ise 37 olarak belirlenmiştir.

Yıllar ilerledikçe hükümlü çocuk sayısında bir artış görülmüştür. Özellikle 2013 yılından itibaren erkek ve kadın çocukların CİK'ye giriş sayılarında belirgin bir artış

yaşanmıştır. En yüksek hükümlü çocuk sayısı 2018 yılında görülmüştür, bu yılda 15-17 yaş aralığındaki erkek çocuk sayısı 11.900 olarak kaydedilmiştir.

Bu veriler, çocuk suçluluğunun bir sorun olduğunu ve hükümlü çocuk sayısının dikkate değer bir şekilde arttığını göstermektedir. Bu durum, suça sürüklenen çocukların rehabilitasyon ve destek hizmetlerine olan ihtiyacını vurgulamaktadır. Hükümetler, toplumlar ve ilgili kurumlar, çocuk suçluluğunu önlemek için daha etkili önlemler almayı ve çocukların suç işlemesini engellemek için erken müdahale ve rehabilitasyon programlarına yatırım yapmayı hedeflemelidir. Ayrıca, çocuk haklarının korunması ve çocukların topluma kazandırılması için eğitim, sosyal destek ve ailelerin güçlendirilmesi gibi önlemler de önemlidir.

Aşağıda tablo 6, yıllar boyunca gelen dosyalardaki suça sürüklenen çocuk şüpheli/sanık sayısının ve mahkûmiyet oranlarını içermektedir.

Tablo 6. Yıllar boyunca gelen dosyalardaki suça sürüklenen çocuk şüpheli/sanık sayısının ve mahkûmiyet oranlarının

Yıl	Yıl İçinde Gelen Dosyalardaki SSC Sayısı	Mahkûmiyet Kararı (%)
2011	141.412	23
2012	159.080	24
2013	182.308	27
2014	179.807	31
2015	173.297	33
2016	135.517	35
2017	120.578	35
2018	118.578	37
2019	130.983	36
2020	99.919	32
2021	110.606	35

Verilen tabloya göre, yıllar boyunca gelen dosyalardaki şüpheli/sanık sayısının ve mahkûmiyet oranlarının değiştiği görülmektedir. Aynı zamanda, beraat kararlarının oranının ise nispeten sabit kaldığı gözlemlenmektedir.

2011 yılında toplam 141.412 dosyanın mahkemeye geldiği belirtilmektedir. Bu dosyaların %23'ü mahkûmiyet kararıyla sonuçlanırken, dosyalardaki şüpheli/sanık sayısı 2012 yılında artış göstererek 159.080'e çıkmıştır. Bu yılda mahkûmiyet oranı %24'e çıkmıştır.

2013 ve 2014 yıllarında dosya sayısında bir artış daha görülmüştür. 2013 yılında 182.308 dosya, 2014 yılında ise 179.807 dosya mahkemeye gelmiştir. Her iki yılda da mahkûmiyet oranı %31 olarak kaydedilmiştir.

Dosya sayısında bir düşüş eğilimi 2015 yılında başlamıştır. 173.297 dosyanın mahkemeye geldiği bu yılda mahkûmiyet oranı %33'tür.

2016 yılında dosya sayısında daha belirgin bir düşüş yaşanmıştır. Toplam 135.517 dosya mahkemeye gelmiştir. Mahkûmiyet oranı %35'e yükselmiştir.

2017-2021 yılları arasında dosya sayısında dalgalanmalar görülmektedir. Bu yıllarda dosya sayısı 118.578 ile 130.983 arasında değişmektedir. Mahkûmiyet oranı %35-37 arasında değişmektedir.

Tablodan çıkan genel eğilim, dosya sayısının dalgalanmasına rağmen mahkûmiyet oranının genellikle yüksek seyrettiği ve beraat oranının nispeten sabit kaldığıdır. Bu veriler, adalet sistemindeki suçluların büyük çoğunluğunun mahkûm edildiğini göstermektedir. Ancak beraat oranının sabit kalması da hukuki sürecin adaletli ve doğru sonuçlandığını göstermektedir.

4.2. Çocuk Suçluluğuna İlişkin Görüşme Sorularının Analizi

Bu bölümde, çocuk suçluluğu bağlamında gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen verilerin analizi sunulmaktadır. Görüşmeler, çocukların suça sürüklenme süreçleri, deneyimleri ve motivasyonlarını anlamak amacıyla yapılmıştır. Bu analiz, görüşmelerde kullanılan soruların cevaplarının çözümlenmesini içermektedir.

Görüşme verilerinin analizi, fenomenolojik bir yaklaşımla gerçekleştirilmiştir. Verilerin içerik analizi, ortak temaların ve desenlerin belirlenmesine yönelik bir çerçeve sunmaktadır. Görüşmelerden elde edilen cevaplar, çocuk suçluluğunun çeşitli yönlerini, kişisel deneyimleri ve suça sürüklenme süreçlerini anlamamızı sağlamaktadır.

Bu bölümde, görüşmelerden elde edilen verilerin analizi, çocuk suçluluğunun daha derinlemesine anlaşılmasını ve fenomenolojik analizde kullanılacak temaların belirlenmesini amaçlamaktadır. Görüşme sorularının analizi, çocukların kendi perspektiflerinden suça sürüklenme deneyimlerini anlamamıza ve bu deneyimlerin çeşitliliğini yansıtmamıza yardımcı olacaktır.

Aşağıda tablo 7’da, araştırma kapsamında değerlendirilen suça sürüklenen çocuklara ilişkin demografik verileri içermektedir. Bu tablo, suça sürüklenen çocukların yaş, cinsiyet, etnik köken, sosyoekonomik durum gibi demografik özelliklerini görsel olarak sunarak, suçla ilişkilendirilme biçimleri üzerinde demografik faktörlerin olası etkilerini analiz etmemize olanak tanımaktadır.

Tablo 7. Araştırma kapsamında değerlendirilen suça sürüklenen çocuklara ilişkin demografik veriler

	Cinsiyet	Uyruk	Göç Ettiği İl	Yaş	Mahalle	İsnat Olunan Suç
K1	Erkek	Suriyeli	Halep	14	Vatan Mahallesi	Uyuşturucu Madde Kullanmak
K2	Erkek	Türk	Şanlıurfa	13	Vatan Mahallesi	Bıçak Taşıma
K3	Erkek	Türk	Şanlıurfa	15	Yukarıbayır	Açıktan Hırsızlık
K4	Erkek	Türk	Şanlıurfa	14	Ünaldı	Kasten Yaralama
K5	Erkek	Türk	Gaziantep	14	Düztepe	Mala Zarar Verme
K6	Kız	Suriyeli	Halep	15	Binevler	Kasten Yaralama, Tehdit, Hakaret
K7	Kız	Suriyeli	Halep	14	Yeşilevler	Kasten Yaralama
K8	Erkek	Türk	Gaziantep	14	Vatan	Uyuşturucu Madde Kullanmak
K9	Kız	Türk	Şanlıurfa	13	Beyazlar	Kasten Yaralama
K10	Erkek	Türk	Şanlıurfa	13	Güzelvadi	Açıktan hırsızlık
K11	Erkek	Türk	Şırnak	14	Güzelvadi	Kasten Yaralama
K12	Erkek	Türk	Gaziantep	12	Perilikaya	Bıçak Taşıma
K13	Erkek	Türk	Adıyaman	15	60.Yıl	Uyuşturucu Madde Kullanmak
K14	Erkek	Suriyeli	Halep	14	inönü	Kasten Yaralama
K15	Erkek	Türk	K.Maraş	14	Turan Emeksiz	Uyuşturucu Madde Kullanmak

Tablodaki verilere göre, araştırmanın kapsamında değerlendirilen suça sürüklenen çocuklar arasında on iki erkek ve üç kız çocuk bulunmaktadır. Cinsiyet dağılımı incelendiğinde, erkek çocukların suça sürüklendiği vakaların daha fazla olduğu görülmektedir.

Tabloya göre, dört Suriyeli ve on bir Türk çocuğun suça sürüklendiği tespit edilmektedir. Bu çocuklardan dördü Suriyedeki iç savaş nedeniyle Türkiye’de sığınmacı veya mülteci statüsünde bulunmaktadır. Bu çocuklardan sekizi ise çeşitli sebeplerden dolayı çevre illerden Gaziantep iline aileleriyle birlikte göç etmişlerdir. Sonuç olarak araştırmanın örnekleminde bulunan on beş çocukta on ikisinin

Gaziantep'e göç ettikleri tespit edilmiştir. Bu çocuklardan üç tanesinin de yerli olduğu görülmüştür.

Göç ettikleri iller incelendiğinde, katılımcıların Gaziantep'e komşu iller ve Suriye'den geldikleri bilgisine ulaşılmıştır. Dolayısıyla araştırmanın örneklemini Şanlıurfa'dan beş çocuk, Suriye'den (Halep) dört çocuk Gaziantep'ten üç çocuk, Adıyaman, Kahramanmaraş ve Şırnak'tan birer çocuk olmak üzere toplamda suça sürüklenen on beş çocuk oluşturmaktadır. Bu veri, göçün çocuk suçluluğu üzerindeki potansiyel etkisini değerlendirmek için ilgili bölgelerin incelenmesini sağlamaktadır.

Yaş dağılımı incelendiğinde, katılımcıların yaşlarının 12 ila 15 arasında değiştiği görülmektedir. Bu yaş grubundaki çocukların suça sürüklendiği vakaların değerlendirilmesi, bu yaş aralığındaki çocukların suç işleme eğilimleri ve davranışları hakkında bilgi sağlayabilir.

Mahalle bilgisi, suça sürüklenen çocukların yerel çevrelerini temsil etmektedir. Tablodaki verilere göre, farklı mahallelerdeki çocuklar arasında suç işleme vakaları bulunmaktadır. Bu mahallelerin Gaziantep ilinin alt sosyo-ekonomik düzeyde ailelerin yaşadığı bölgelerden oluştuğu görülmektedir. Bu, mahalli faktörlerin çocuk suçluluğu üzerindeki potansiyel etkisini araştırmak için önemli bir bilgi kaynağı olma potansiyeline sahiptir.

Son olarak, tabloda isnat edilen suçlar incelendiğinde, bu çocuklardan bir tanesinin birden fazla suça sürüklendiği, diğerlerinin ise bir tek suça sürüklendiği görülmektedir. İşlenen suçlar irdelendiğinde; kasten yaralama (N=6), uyuşturucu madde kullanmak (N=4), bıçak taşıma (N=2), hırsızlık (N=2), mala zarar verme (N=1), tehdit (N=1) ve hakaret (N=1) gibi çeşitli suçlamaların yer aldığı görülmektedir. Bu suçlar, çocukların suç işleme davranışları ve suç tipleri üzerindeki çeşitliliği yansıtmaktadır.

Yukarıdaki analizlere dayanarak, tablodaki verilere göre, araştırmanın göç ve cinsiyet bağlamında çocuk suçluluğunu anlamaya yönelik önemli bulgular ortaya koyabileceğini söylenebilir. Örneğin, erkek çocukların suçluluk oranının kız çocuklara göre daha yüksek olduğu gözlemlenmektedir. Bu, cinsiyetin çocuk suçluluğu üzerinde belirgin bir etkiye sahip olabileceğini düşündürülebilir. Bununla birlikte, cinsiyetin yanı sıra göç faktörünün de çocuk suçluluğu üzerinde etkisi olduğu görülmektedir. Göç sürecinin çocuklar üzerindeki psikososyal etkileri ve yeni

bir çevreye uyum sağlama zorlukları, suç işleme eğilimini artırabileceği düşünülebilir.

Ayrıca, farklı uyruklardan gelen çocukların suça sürüklendiği gözlemlenmektedir. Suriyeli ve Türk çocuklar arasında suç işleme eğilimi farklılıkları olabileceği düşünülebilir. Bu durum, çocuk suçluluğunu etkileyen sosyal ve kültürel dinamikleri anlamak için önemli bir ipucu sunmaktadır.

Tablo 8, araştırma kapsamında değerlendirilen suça sürüklenen çocuklara ilişkin tanımlayıcı bilgileri içermektedir. Bu tablo, suça sürüklenen çocukların suç işleme nedenleri, suç işleme süreçleri, suç türleri ve mağduriyet türleri gibi detaylı bilgilerini sunarak, suçla ilişkilendirilme biçimleri ve suça sürüklenme dinamiklerinin anlaşılmasına olanak tanıyabilir.

Tablo 8. Araştırma kapsamında değerlendirilen suça sürüklenen çocuklara ilişkin tanımlayıcı bilgiler

	Ebeveynler	Ailenin Ekonomik Durumu	Ailede Sabıka Durumu	Mağduriyet Türü	Eğitim Durumu	Kanun Maddesi
K1	Sağ-Birlikte	Düşük Gelirli	Yok	1	Orta Okul- Devam	TCK 191
K2	Sağ-Birlikte	Düşük Gelirli	Yok	1	Orta Okul- Devam	6136 Sayılı Kanun
K3	Sağ-Birlikte	Düşük Gelirli	Yok	1	Orta Okul- Devam	TCK 141
K4	Sağ-Birlikte	Düşük Gelirli	Var	1	Orta Okul- Devam	TCK 86/1
K5	Sağ-Birlikte	Düşük Gelirli	Yok	1	Orta Okul- Devam	TCK 151
K6	Sağ-Birlikte	Düşük Gelirli	Yok	1	Orta Okul- Devam	TCK 86/1, TCK106, TCK125
K7	Sağ-Birlikte	Düşük Gelirli	Yok	1	Orta Okul - Devam	TCK 86/1
K8	Sağ—Birlikte	Düşük Gelirli	Yok	1	Orta Okul- Devam	TCK 191
K9	Sağ-Birlikte	Düşük Gelirli	Yok	1	Orta Okul- Devam	TCK 86/1
K10	Sağ-	Düşük	Yok	1	Orta Okul - Devam	TCK 141

	Birlikte	Gelirli				
K11	Sağ- Birlikte	Düşük Gelirli	Yok	1	Orta Okul- Devam	TCK 86/1
K12	Sağ- Birlikte	Düşük Gelirli	Yok	1	Orta Okul- Devam	6136 Sayılı Knun
K13	Sağ- Birlikte	Düşük Gelirli	Yok	1	Orta Okul - Devam	TCK 191
K14	Sağ- Birlikte	Düşük Gelirli	Yok	1	Orta Okul- Devam	TCK 86/1
K15	Sağ- Birlikte	Düşük Gelirli	Yok	1	Orta Okul- Devam	TCK 191

Tablo 8’de yer alan katılımcılara ilişkin özel verilerin gizliliğine riayet edilerek katılımcılara K1... K15 şeklinde kod isimler verilmiştir. Tablodaki verilere göre, araştırma kapsamında değerlendirilen suça sürüklenen çocukların aile ve sosyoekonomik durumları incelendiğinde tüm katılımcıların sağ ve birlikte yaşayan ebeveynlere sahip olduğu görülmektedir. Aile desteği ve ebeveyn varlığı, çocukların sosyal destek ve rehberlik alabilme potansiyelini artırabilir.

Tablodaki verilere göre, katılımcıların ailelerinin düşük gelirli olduğu belirtilmektedir. Düşük ekonomik durum, çocukların sosyoekonomik dezavantajlarla karşı karşıya olduğunu ve bu durumun suç işleme riskini etkileyebileceğini göstermektedir. Ekonomik zorluklar, çocukların temel ihtiyaçlarını karşılamakta zorlanmalarına ve suça ilişkilendirilebilecek aktivitelere yönelmelerine neden olabilir.

Tablodaki verilere göre, katılımcıların sadece birinin ailesinde sabıka kaydı bulunmaktadır. Bu, suça sürüklenen çocukların aile geçmişinin suç işleme eğilimi üzerindeki etkisini değerlendirmek için önemli bir faktördür. Sabıka kaydı olan bir aile üyesinin varlığı, çocukların model aldığı davranışları etkileyebilir ve suça yatkınlıklarını artırabilir. Çocukların suça sürüklenmesinde mahalle kültürü ve akran gruplarının önemli bir payı olabileceği düşünülmektedir.

Tüm katılımcıların daha önce suç işlemediği belirtilmektedir. Bu, çocukların genellikle tek bir suça ilişkilendirildiğini ve araştırmanın bu belirli suçu değerlendirmeyi amaçladığını göstermektedir. Suç işleme davranışının tekrarlanma oranları ve farklı suç tipleriyle ilişkisi, çocuk suçluluğunun anlaşılması için önemli

bir konudur. Bu bilgilere göre suça sürüklenen çocuklara isnat edilen suçlar aşağıdaki gibidir:

Katılımcı K1, ""TCK 191- Uyuşturucu Madde Kullanmak" suçlamasıyla suça sürüklenen çocuk kapsamındadır.

Katılımcı K2, "6136 Sayılı Kanun - Bıçak Taşıma" suçlamasıyla suçlamasıyla suça sürüklenen çocuk kapsamındadır.

Katılımcı K3, " TCK 141 - Açıktan Hırsızlık" suçlamasıyla suçlamasıyla suça sürüklenen çocuk kapsamındadır.

Katılımcı K4, " TCK 86/1- Kasten Yaralama" suçlamasıyla suçlamasıyla suça sürüklenen çocuk kapsamındadır.

Katılımcı K5, " TCK 15 - Mala Zarar Verme" suçlamasıyla suçlamasıyla suça sürüklenen çocuk kapsamındadır.

Katılımcı K6, " TCK 86/1 - Kasten Yaralama, TCK 106 - Tehdit, TCK 125- Hakaret" suçlamasıyla suça sürüklenen çocuk kapsamındadır.

Katılımcı K7, " TCK 86/1- Kasten Yaralama" suçlamasıyla suçlamasıyla suça sürüklenen çocuk kapsamındadır.

Katılımcı K8, " TCK 191 - Uyuşturucu Madde Kullanmak" suçlamasıyla suçlamasıyla suça sürüklenen çocuk kapsamındadır.

Katılımcı K9, , " TCK 86/1 - Kasten Yaralama" suçlamasıyla suçlamasıyla suça sürüklenen çocuk kapsamındadır.

Katılımcı K10, "TCK 141 - Açıktan Hırsızlık" suçlamasıyla suçlamasıyla suça sürüklenen çocuk kapsamındadır.

Katılımcı K11, "Kasten Yaralama" suçlamasıyla karşı karşıyadır ve suç işlendiği kanun maddesi olarak "TCK 86/1" belirtilmiştir.

Katılımcı K12, "Bıçak Taşıma" suçlamasıyla karşı karşıyadır ve suç işlendiği kanun maddesi olarak "6136 SAYILI KANUN" belirtilmiştir.

Katılımcı K13, "Uyuşturucu Madde Kullanmak" suçlamasıyla karşı karşıyadır ve suç işlendiği kanun maddesi olarak "TCK 191" belirtilmiştir.

Katılımcı K14, "Kasten Yaralama" suçlamasıyla karşı karşıyadır ve suç işlendiği kanun maddesi olarak "TCK 86/1" belirtilmiştir.

Katılımcı K15, Uyuşturucu Madde Kullanmak" suçlamasıyla karşı karşıyadır ve suç işlendiği kanun maddesi olarak "TCK 191" belirtilmiştir.

Bu verilere göre, katılımcıların farklı suçlamalarla karşı karşıya olduğu ve suç işlendiği kanun maddelerinin çeşitlilik gösterdiği görülmektedir. Suçlamalar arasında uyuşturucu madde kullanmak, bıçak taşıma, hırsızlık, kasten yaralama, mala zarar verme, tehdit ve hakaret gibi çeşitli suç tipleri bulunmaktadır. Bu durum, çocuk suçluluğunu etkileyen farklı suç davranışlarının olduğunu ve suç işleme nedenlerinin çeşitlilik gösterebileceğini düşündürülebilir.

Tablo 8, çocukları suça iten temel sebepleri içermektedir. Bu tablo, çocuk suçluluğunu etkileyen faktörleri ve suça sürüklenme süreçlerini daha iyi anlamamıza yardımcı olmak amacıyla çeşitli sebep kategorilerini sunmaktadır.

Tablo 9. Çocukları suça iten temel sebepler

TEMALAR	KATILIMCILAR
Merak	K1, K2, K3, K13, K15
Mahalle Kültürü	K2, K8, K12, K13, K15
Kendini Koruma	K2, K4, K6, K7, K12
Arkadaş Etkisi	K1, K13, K15
Onur Meselesi Yapma	K4, K9
Oyun Sanma	K3, K5, K10
Dikkatsizlik	K5
Tartışma	K7, K11, K14
Karşılık Verme	K4, K6, K14
Birini örnek alma	K2
Heveslenme	K2, K8
Yoksunluk	K3
Bilinçsizlik	K5
İntikam Alma	K6, K14

Katılımcı çocuklara “*seni bu suça iten sebepler nelerdir?*” şeklinde soru sorulmuş ve alınan cevaplar içerik analizine tabi tutularak temalar belirlenmiştir. Tablo 8 incelendiğinde, çocukları suça iten temel sebeplerin çeşitlilik gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu sebepler arasında “*merak*” ve “*kendini koruma güdüsü*” faktörleri ön plana çıkmaktadır. Çocukların verdiği cevaplar incelendiğinde kendilerini suça iten sebeplerden bir tanesi “*merak*” teması olarak belirlenmiştir. Çocuklar, suç işlemeye yönlendiren davranışlara merak duyabilmektedirler. Yeni deneyimler yaşamak veya arkadaşlarıyla birlikte deneyimleri paylaşmak için suça yönelebilmektedirler.

Diğer bir tema ise “*Mahalle kültürü*”dır. Bazı çocuklar, bulundukları mahallede sıkça yaşanan şiddet veya kavgalar nedeniyle kendilerini korumak amacıyla suç işlemeye yönelebilirler. Özellikle silah veya bıçak taşıma gibi eylemlere başvurarak kendilerini tehditlere karşı savunma amacı güdebilirler.

Merak ve mahalle kültürünün suça sürüklenmesine yol açtığını beyan eden K(15) şu ifadelerde bulunmuştur: Bir katılımcı bu hususta şu cevabı vermiştir: “*K(15): Biz aslen Maraş’lıyız. Kahramanmaraş’ta neredeyse her markette maraş otu adı verilen ve uyuşturucu ve uyarıcı etkisi olduğu bilinen maddenin satışı yapılmaktadır. Çevreden duyduğum kadarıyla, bu maddenin sigaradan daha etkili ve insanda rahatlatan etkisinin olduğunu biliyorum. Arkadaş çevremde esrar kullanımında yaygındır. Esrarın da maraş otuna benzer olduğunu duydum ve bende kullanmaya karar vermiştim. Ancak esrarın kullanması ve satılması yasakmış onradan öğrendim. Ayrıca çokta zararlıymış. Bunları bilmiyordum, öğrendikten sonra kullanmadım ve çok pişmanım.*”

Bir başka katılımcı ise kendini koruma güdüsünün suçu işlemesine neden olduğunu şu ifadelerle belirtmiştir: K(12): “*Bizim mahallede çocuklar arasında neredeyse hergün kavga olur. Genelde argolu küfürlü sataşmadan sonra sopalarla taşlarla kavga ederler. Bazen iki grup arasındaki kavga daha ciddi boyuta ulaşarak bıçaklı, silahlı kavgaya dönüşebilir. Geçen yıl bizim sokakta yakın bir arkadaşım bıçaklı saldırıda yaralanmış ve günlerce hastanede kalmıştı. İyileştikten sonra yanında sürekli bıçak taşımaya başlamış ve bana da taşımam gerektiği hususunda telkinde*

bulunmuştı. Bende çoğu zamanlar yanımda bıçak taşıyordum taki polis tarafından yakalanana kadar. Meğer kendini korumak için dahi olsa bıçak taşımak suçmuş. Bilmiyordum, ancak başka türlü kendimi ve ailemi nasıl koruyabilirim ki? Madem bıçak taşımak suç! O halde polis herkesi kontrol etsin!"

“Arkadaş etkisi” teması da çocukları suça iten faktörler arasındadır. Arkadaşların olumsuz davranışları veya kötü alışkanlıkları, çocukları suça iten etkenlerden biri olabilir. Arkadaşlarının önerileri veya baskısıyla suça yönelen çocuklar, kabul edilme veya grubun bir parçası olma arzusuyla suç işleyebilirler.

Bu hususta bir diğer tema ise “Kendini savunma” temasıdır. Birçok çocuk, kendilerini fiziksel veya sözlü saldırılardan korumak amacıyla suç işlemeye yönelebilirler. Kendilerine zarar veren veya tehdit eden kişilere karşı karşılık verme veya intikam alma dürtüsüyle suça yönelebilirler.

“Onur” teması da çocukları suça sürükleyen faktörler arasındadır. Bazı çocuklar, hakaret veya aşağılama gibi davranışlara karşı onurlarını korumak amacıyla suç işleyebilirler. Gurur ve itibarlarının zedelenmemesi için kavga etme veya saldırma eğiliminde olabilirler.

Bu konuda belirlenen bir diğer tema ise “Oyun ve dikkatsizlik” temasıdır. Bazı çocuklar, suç işlemeye yönlendiren davranışları oyun veya şaka olarak algılayabilirler. Kontrolsüz bir şekilde oynarken veya dikkatsizlik sonucu mala zarar verme gibi suçlara sebep olabilirler.

“Aile tartışması” teması da çocukları suça sürükleyen faktörler arasında yer almaktadır. Aile içi sorunlar veya tartışmalar, bazı çocukları suça yönlendirebilir. Özellikle aile üyeleri arasında şiddet veya saldırganlık yaşanması, çocukların benzer davranışları tekrarlamasına neden olabilir.

Bir diğer tema ise “Karşılık verme” temasıdır. Bazı çocuklar, kendilerine yapılan saldırı, hakaret veya tehditlere karşı karşılık verme dürtüsüyle suç işleyebilirler. Kendilerini korumak veya saygınlıklarını savunmak amacıyla suça başvurabilirler.

Bu örneklerden de anlaşılacağı gibi, çocukları suça iten faktörler karmaşık bir şekilde birbirine bağlı olabilir. Arkadaş çevresi, aile, çevre şartları ve bireysel faktörler gibi

etkenler suça yönelimi etkileyebilir. Bu nedenle, çocukların suça iten sebepleri anlamak ve onları suç işlemekten uzak tutmak için erken müdahale ve uygun destek önemlidir. Ebeveynler, okullar ve toplum, çocukların sağlıklı bir şekilde gelişmelerini destekleyici ortamlar sağlamalı ve suç riskini azaltıcı önlemler almalıdır.

Aşağıda tabloda suç türüne göre çocukları suça iten sebeplere yer verilmiştir. Bu tabloda yer alan analiz sonuçları fenomenolojik analiz şeklinde yapılmıştır. Fenomenolojik analiz, incelemeye alınan vakaların görüşlerine dayanarak temaları ve kodları açıklamakta ve bu şekilde farklı suç fenomenlerinin nasıl ortaya çıktığını anlamamızı sağlamaktadır. Örnekler, vakaların düşüncelerini değiştirmeden gerçek ifadelerine sadık kalmaktadır, böylece vakaların gerçek deneyimlerini yansıtmaktadır.

Tablo 10. Suç türüne göre çocukları suça iten sebepler

TEMALAR	KODLAR	İNCELENEN VAKALAR
1. Uyuşturucu Madde Kullanımı:	Komşuların çocukları ve bazı arkadaşların uyuşturucu kullanması.	K1, K6, K8, K13
	Uyuşturucu kullanımının çevrede yaygın olması.	K1, K15
	Polis tarafından yakalanmış ve işlem görmüş kişilerin varlığı.	K3
2. Şiddet ve Tehdit:	Mahallede sık sık kavga olması.	K2, K9, K11
	Bıçak taşıma eyleminin kendini savunma amacıyla yapıldığı algısı.	K4, K12, K14
	Olumsuz rol modellerin olması	K1, K4, K10
3. Aile İlişkileri ve Suç:	Cezaevine girmiş tanıdıkların olması.	K2
	Ebeveynlerin geçmişte suç işlemiş olması.	K4

Tablo 10 da suç türüne göre çocukları suçu iten sebepler yer almaktadır. Uyuşturucu madde kullanımı teması altında, incelemeye alınan vakalarda ortaya çıkan fenomenler, farklı bir perspektif sunmaktadır. Örneğin, bir erkek çocuğunun ifadesiyle *"Meraktan bu suçu işledim. Arkadaşlarım önermişti, bir kere denememi söylediler. Sigara içiyordum, bu da sigaraya benziyordu. Rahatlatıcı etkisi olduğunu söylediler. Bu şekilde başladı."* (K1). Bu örnek, uyuşturucu kullanımının arkadaş çevresi ve merak faktörüyle ilişkili olduğunu göstermektedir.

Şiddet ve tehdit temasına odaklanıldığında, mahallede sık sık kavga olduğunu ifade eden bir erkek çocuğunun sözleri dikkat çekmektedir: *"Bizim mahallemizde*

neredeyse her gün kavga olur. Hem çocuklar hem de yetişkinler arasında. Cezaevinden çıkan bir abi vardı bizim sokakta. O da beni etkiledi. Bir gün biriyle kavga etmişlerdi ve adama bıçak çekmişti. Adam korkarak kaçmıştı. Adamın bıçağının değişik bir deseni vardı. Merak ederek bıçağına bakabilir miyim demiştim, o da göstermişti. Öyle meraktan bıçak kullanmaya başladım yani. Sonra bende mahallede birkaç çocukla kavga ettikten sonra kendimi korumak amacıyla bıçak taşımam gerektiğini düşündüm. Kavga esnasında bıçağı çıkarınca karşı taraf hemen geri çekilirdi. Demek ki kendimi korumak için ben de taşımalıyım dedim. Yanımda kendimi korumak için taşıyordum yani." (K2).

Bu örnekte, şiddetin çevrede yaygın olduğu, rol modellerin etkili olduğu ve bıçak taşımamanın kendini savunma amacıyla gerçekleştirildiği vurgulanmaktadır. Bu hususta bir diğer katılımcı ise kendisini suça süürkleyen sebebin olumsuz rol modeller olduğunu şu cümlelerle vurgulamıştır: *"Cami yanında top oynuyorduk, bir arkadaşım şakasına cami içersinde namaz kılanların ayakkabılarını alıp saklayalım dedi. İki çift ayakkabıyı aldık sakladık. Sonra camiden çıkanları izledik. Bi yarım saat sonra polis geldi bizde korkup kaçtık. Sonra bizi gören olmuş ve evimize polis geldi. Daha sonra karakola gidip durumu anlattık karşı taraf şikayetçi olmadı ve konu kapandı. Bu yaptığımız şakanın suç olduğunu bilmiyorduk. Pişmanım bir daha yapmayacağım."*(K10).

Aile ilişkileri ve suç temasında ise, cezaevine girmiş tanıdıkların varlığı ve ebeveynlerin geçmişte suç işlemiş olması ön plana çıkmaktadır. Bir erkek çocuğun ifadesiyle *"Yanımdaki arkadaşım söyledi. Sahipsiz olması ve birkaç tur bisiklet binmek istemekteki tek suçum. Binelim bir şey olmaz deyince biz de bisikleti aldık. Sonra zaten polis yakaladı bizi. Kardeşinin bisikleti olduğunu fakat kendisine verilmediğini belirten çocuk, 'Arada kardeşimle tartışırdık, bende kullanayım diye'. En çok kardeşim kullanırdı. Belki bana ait bir bisikletim olsaydı hiç o bisikleti izinsiz almazdım."* (K4) şeklinde ifade etmektedir. Bu örnek, aile ilişkileri ve suç arasındaki bağı göstermektedir. Aile üyelerinin suç işlemiş olması veya çevresinde suça maruz kalması, bir bireyin suça yönelmesinde etkili olabilmektedir.

Aşağıda tablo 11’da suça sürüklenen çocuklarım bu suçu işlerken kimlerin suç işlenmesine iştirak ettiğine yönelik bulgular yer almaktadır.

Tablo 11. Suça sürüklenen çocuklara suç esnasında kimlerin iştirak ettiğine yönelik bulgular

TEMALAR	KODLAR	N
SUÇU TEK BAŞIMA İŞLEDİM		5
SUÇA İŞTİRAK EDEN OLDU		10
	ARKADAŞLAR	7
	KOMŞU ÇOCUKLARI	2
	EBEVEYN (ANNE)	1

Tablo 11’da görüldüğü üzere, bir erkek çocuk, uyuşturucu kullanma suçuyla ilgili olarak *"Komşumuzun çocukları yakın arkadaşlarım önerdi. Kafa yapar dediler. Sigara gibiydi zaten. Sigara da içiyorum. Bunu da dene deyince meraktan içtik. Bu şekilde başladı."* (K1) şeklinde ifade etmektedir. Bu örnek, uyuşturucu kullanımının arkadaş çevresi ve merak tarafından teşvik edildiğini ve sigara içme alışkanlığına benzerlik gösterdiğini vurgulamaktadır.

İkinci erkek çocuk, silah veya bıçak kullanma suçuyla ilgili olarak *"Evet tek başıma işledim. Ailemin haberi yoktu. Zaten bıçak çok büyük bir şey değildi. Polis neden el koydu anlamıyorum. Mahallede neredeyse herkes taşıyor."* (K2) şeklinde ifade etmektedir. Bu durumda, çocuğun suçu tek başına işlediği ve mahalle kültüründe silah veya bıçak taşımanın yaygın olduğu düşüncesine sahip olduğu görülmektedir.

Üçüncü erkek çocuk, açıktan bisiklet çalmak hırsızlık suçuyla ilgili olarak *"Ben ve arkadaşım birlikte karar verdik. Eğlenmek ve birkaç tur atmak amaçlıydı."* (K3) şeklinde ifade etmektedir. Bu örnekte, suçun arkadaş grubuyla birlikte planlandığı ve eğlence amacıyla gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır.

Dördüncü erkek çocuk, kasten yaralama suçuyla ilgili olarak *"Tektim, ama arkadaşlarım da sonradan bana destek olmak için gelmişti. Onlar kalabalıktı çünkü."* (K4) şeklinde ifade etmektedir. Bu durumda, çocuğun suçu tek başına işlemiş olmasına rağmen arkadaşlarının desteğini aldığı ve kalabalık olmanın cesaret verici etkisi olduğu görülmektedir.

Beşinci erkek çocuk, mala zarar verme suçuyla ilgili olarak *"Arabaya sapanla taşı ben attım ama yanımda arkadaşlarım vardı. Camı ben kırdığım için suçlu ben oldum."* (K5) şeklinde ifade etmektedir. Bu örnekte, çocuğun mala zarar verme eylemini tek başına gerçekleştirdiği ancak arkadaşlarının da suçun içinde olduğu belirtilmektedir.

İki kız çocuğunun vakalarına baktığımızda, birinci kız çocuğu kasten yaralama, tehdit ve hakaret suçuyla ilgili olarak *"Kavga olayının tarafı benim. Tek başımaydım."* (K6) şeklinde ifade etmektedir. Bu durumda, kız çocuğunun suçu tek başına işlediği ve kavga olayının başlama noktasında yer aldığı anlaşılmaktadır.

İkinci kız çocuğu ise kasten yaralama suçuyla ilgili olarak *"Annemle birlikteydik. Kadın annemle kavga edince bende anneme destek oldum."* (K7) şeklinde ifade etmektedir. Bu örnekte, çocuğun annesine destek olmak amacıyla suça karıştığı ve annesinin kavgada taraf olduğu belirtilmektedir.

Elde edilen bulgulara göre, incelenen vakalarda suçu tek başına işleyen çocuklar olduğu gibi suça iştirak eden ve arkadaşlarının etkisiyle suça sürüklenen çocuklar da bulunmaktadır. Arkadaş çevresi, merak, eğlence amacı veya destek verme gibi faktörler, suç işlemeye yönlendirici etkenler olarak ortaya çıkmaktadır. Aynı zamanda, mahalle kültürü ve ebeveynlerin geçmişteki suç işleme durumları da çocukların suça eğilimlerini etkileyebilmektedir.

Aşağıda tablo 12'de çocukların suç işledikten sonra hissettikleri duygularına ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 12. Suça sürüklenen çocukların suç sonrasında hissettikleri duyguları ilişkin bulgular

TEMA	N
Pişmanlık	6
Korku	4
Öfke	2
Dışlanma	1
Suçluluk	1

Tablo incelendiğinde suç vakalarında çocukların suç işlerken ve sonrasında hissettikleri duygular (pişmanlık, korku, öfke, dışlanma ve suçluluk) çeşitlilik gösterdiği tespit edilmiştir.

Bir erkek çocuk, *‘‘uyuşturucu madde kullanmak/taşımak suçunu işlerken merak ettiği için uyuşturucu içtiğini’’* belirtmektedir. *‘‘Başlarda başının ağrıdığını ancak daha sonra alışkanlık yaptığını ve kafasını dağıttığını hissettiğini’’* ifade etmektedir. Dolayısıyla, başlangıçta merak ve heyecan hissi, sonrasında ise alışkanlık ve rahatlama duygusu yaşamıştır (K1).

Bir diğer erkek çocuk ise, silah veya bıçak kullanmak suçunu işlerken kendini daha güvende hissettiğini belirtmektedir. Mahallesinde sıkça kavga olduğunu ve bıçağı çıkardığında karşı tarafın hemen geri çekildiğini ifade etmektedir. Bu durumda, suç işlerken kendini koruma ve güvende hissetme amacı taşımaktadır (K2).

Bir başka erkek çocuk ise, açıktan hırsızlık suçunu işlerken suç olduğunu bilmediğini ve sadece birkaç tur bisiklet sürmek amacıyla hareket ettiğini belirtmektedir. Ancak daha sonra pişmanlık duygusuyla karşılaştığını ve hırsız damgası yediğini ifade etmektedir. Dolayısıyla, suçu işlerken kötü niyet taşımadığını ve sonrasında pişmanlık hissiyle karşılaştığını söylemektedir (K3).

Diğer bir erkek çocuk ise kasten yaralama suçunu işlerken karşı tarafın küfretmesi ve annesine hakaret etmesi üzerine kavga ettiğini ifade etmektedir. O anki ruh haliyle kavga etmekten başka bir şey düşünemediğini belirtmektedir. Ancak sonrasında konunun karakolda bitmesinin iyi olmadığını ifade ederek, suç işlerken öfke duygusuyla hareket ettiğini ve sonrasında pişmanlık yaşadığını göstermektedir (K4).

Bu hususta bir katılımcı yaptığı eylemin suç olduğunu bilmediğine dair şu ifadeleri kullanmıştır: *‘‘Ablamın erkek arkadaşı olduğunu babama söylediğim için ablam bana tokat atmıştı bende ona yumruk attım burnu kanadı. Kanaması geçmeyince hastaneye götürdüler, orada benim vurduğumu söyleyince hakkımda işlem yaptılar. Olayların bu noktaya varmasını istemezdim, pişmanlık ve suçluluk hissediyorum.’’* (K11)

Bu olayda çocuğun öfke, karşılık verme ve incitme arzusu gibi güdülerle suça sürüklendiğini söylemek mümkündür. Bu bulguların, Farrington (1998) tarafından yapılan çalışmada genç erkek çocukların öfke ve incitme arzusu ile karşılık verebildikleri yönünde elde ettiği bulgularla örtüştüğü görülmektedir.

Başka bir erkek çocuk ise, *‘‘mala zarar verme suçunu oyun ve eğlence maksadıyla işlediğini’’* belirtmektedir. *‘‘Asıl amacının birine ait mala zarar vermek olmadığını’’*

söyleyen çocuk, olaydan sonra ailesinin kendisine kızması ve zararı karşılaması üzerine pişmanlık duyduğunu” ifade etmektedir (K5).

Kız çocuklardan birisi, kasten yaralama, tehdit ve hakaret suçunu işlerken *“kendini koruma ve karşılık verme amacı taşıdığını”* belirtmektedir. *“Kavga olayının başlatanın karşı taraf olduğunu”* söyleyen çocuk, *“şu an için olayın yaşanmasını dilemediğini”* belirtmektedir. Katılımcı *“bu olay nedeniyle okuldan alındığını, arkadaşları tarafından dışlandığını ve sosyal çevresinin daraldığını”* ifade etmektedir. Dolayısıyla, suçu işlerken kendini koruma ve ders verme amacı taşıyan kız çocuk, sonrasında dışlanma ve pişmanlık duygusuyla karşılaşmıştır (K6).

Diğer bir kız çocuk ise, kasten yaralama suçunu işlerken *“annesini koruma amacıyla hareket ettiğini”* belirtmektedir. *“Alt kat komşularının haksız olmasına rağmen konunun bu noktalara gelmesinden üzüntü duyduğunu”* ifade etmektedir. *“Saygı ve görgü konularında eğitim verilmesi gerektiğini”* söyleyen çocuk, olayın yaşanmamasını temenni etmektedir (K7).

Bir başka kız çocuk ise suç işledikten şu ifadelerle belirtmiştir: *“Bahçeli bir evde oturuyorduk. Komşunun çocukları bahçemize zarar veriyorlardı. Birkaç kere uyardım ama rağmen zarar vermeye devam ettiler. Bende o kızgınlıkla çocuklardan birine tokat attım ve çocuk yere düştü yaralandı. Hastaneye kaldırdılar ve başına dikiş attılar. Bu olay nedeniyle hakkımda kasten yaralamadan işlem başlatmışlar. Böyle olsun istemezdim. Çok pişmanım. (K9)”*

Bu vakalarda suç işlerken çocukların hissettikleri farklılık göstermektedir. Bazı çocuklar merak, heyecan veya rahatlama hissiyle hareket ederken, bazıları kendini koruma veya güvende hissetme amacı taşımaktadır. Suçun işlenmesiyle birlikte pişmanlık, korku, öfke ve dışlanma gibi duygular ortaya çıkmaktadır. Bu vakalar, çocukların suç işlerken ve sonrasında yaşadıkları duyguların çeşitliliğini göstermektedir.

Aşağıda tablo 13, çocukların suç işlemeye karar verme dinamiklerini içermektedir. Bu tablo, çocukların suç işlemeye yönlendiren içsel ve dışsal faktörleri, süreçleri ve düşünce dinamiklerini görsel olarak sunarak, suçla ilişkilendirilme biçimlerini anlamamıza yardımcı olmaktadır.

Tablo 13. *Çocukların suç işlemeye karar verme dinamikleri*

TEMA	VAKA
Merak ve İç Grup Etkisi:	K1, K3
Korunma ve Mahalle Kültürü:	K2, K4
Provokasyon ve Savunma:	K4, K6
Çevresel Etkiler:	K5, K7

Tablo incelendiğinde, erkek çocuklardan bir tanesi; uyuşturucu madde kullanma suçundan dolayı işlem yapılan bir çocuktur. Bu çocuğun olaya karışmasının arkadaşlarının etkisiyle olduğunu belirtmektedir. *"Komşumuzun çocukları yakın arkadaşlarım önerdi. Kafa yapar dediler. Sigara gibiydi zaten. Sigara da içiyorum. Bunu da dene deyince meraktan içtim. Bu şekilde başladı."* Bu ifade, çocuğun arkadaş çevresi ve merak duygusunun suça yönlendirici bir etkisi olduğunu göstermektedir.

Bir başka erkek çocuk ise, silah veya bıçak kullanma suçundan işlem gören bir çocuktur. Çocuk, kendini korumak amacıyla bıçak taşıdığını ifade etmektedir. *"Mahallemizde kavga çok olur. Gerek çocuklar, gerekse de yetişkinler arasında. Kavga esnasında bıçağı çıkarınca karşı taraf hemen geri çekilirdi. Demek ki kendimi korumak için ben de taşımalıyım dedim. Yanımda kendimi korumak için taşıyordum yani."* Bu ifade, çocuğun mahalle kültüründeki şiddet olaylarının ve korunma düşüncesinin suç işlemeye yönlendirici bir faktör olduğunu ortaya koymaktadır.

Bir başka erkek çocuk ise, açıktan hırsızlık suçundan suçlanan bir çocuktur. Arkadaşının bisiklet çalmak fikrini önermesi üzerine meraktan dolayı suça bulaştığını ifade etmektedir. *"Yanımdaki arkadaşım söyledi. Sahipsiz olması ve birkaç tur bisiklet binmek istemektir tek suçum. Binelim bir şey olmaz deyince biz de bisikleti aldık. Sonra zaten polis yakaladı bizi."* şeklindeki ifadesi, çocuğun arkadaşının etkisi ve merak duygusunun suça yöneliminde önemli bir rol oynadığını göstermektedir.

Bir kız çocuk ise, kasten yaralama, tehdit ve hakaret suçlarından dolayı suçlanan bir çocuktur. Çocuk, kendini koruma ve ders verme amacıyla karşılık verdiğini belirtmektedir. *"Sınıf arkadaşım olan kız bana laf atınca kavga çıktı. Bende hem kendimi korumak hem de kıza ders vermek için karşılık verdim"* şeklindeki ifadesi bu durumu açıklamaktadır.

Tablo 14, çocukların gerçekleştirdiği eylemlerin suç olduğuna dair bilgisinin olup olmadığına yönelik bulguları içermektedir. Bu tablo, suç işleme eylemleri konusunda çocukların farkındalığını ve suçun ciddiyetini anlamalarını değerlendirmek amacıyla yapılan araştırmanın sonuçlarını sunmaktadır.

Tablo 14. Çocukların gerçekleştirdiği eylemlerin suç olduğuna dair farkındalığının olma durumu

Suç Farkındalığı	N
Evet	0
Hayır	15

Tablo 14’te ‘‘yaptığınız eylemin suç olduğunu biliyor muydunuz?’’ şeklinde sorulan soruya çocukların vermiş olduğu cevaplar yer almaktadır. İncelenen çocuklar arasında, hiçbirinin yaptığı eylemin suç olduğunu bildiğini ifade etmediği görülmektedir. Bu durum, çocukların suçun hukuki boyutunu veya toplumsal kabulünü tam olarak anlamadıklarını veya farkında olmadıklarını göstermektedir. Diğer bir ifadeyle, çocukların suç işleme kararlarını bilinçli bir şekilde değil, daha çok merak, iç grup etkisi, mahalle kültürü veya kendilerini koruma düşüncesi gibi faktörlere dayandırdıklarını göstermektedir.

Bu hususta bir katılımcı şu ifadeleri kullanmıştır: “*Bende çoğu zamanlar yanımda bıçak taşıyordum taki polis tarafından yakalanana kadar. Meğer kendini korumak için dahi olsa bıçak taşımak suçmuş. Bilmiyordum, ancak başka türlü kendimi ve ailemi nasıl koruyabilirim ki? Madem bıçak taşımak suç! O halde polis herkesi kontrol etsin!*” K(12)

Suçun ciddiyeti ve sonuçları hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaları, çocukların yanlış kararlar almasına ve suça sürüklenmelerine neden olabilmektedir. Bu bağlamda, çocukların hukuki bilincin geliştirilmesi, eğitim ve rehberlik programları aracılığıyla suçun sonuçları ve toplum normları hakkında daha fazla farkındalık kazanmaları önemlidir.

4.3. Göçün Çocuk Suçluluğu Üzerinde Etkisine Yönelik Görüşme Sorularının Analizi

Bu bölümde uzmanlara göçün çocuk suçlular üzerinde etkisinin olup olmadığına yönelik bir soru üretilmiş ve alınan cevaplar içerik analizine tabi tutularak kod ve temaları oluşturulmuştur. Bu kod ve temalar aşağıda tablo 15’ te verilmiştir.

Tablo 15. Göçün çocuk suçluluğu üzerine etkisinin olup olmadığına yönelik bulgular

Temalar	Kodlar	UZMANLAR
Kültürel uyum sorunları	Kültür şoku	U1, U2, U3
	Dil ve diyalog sorunları	U1
	Entegrasyon sorunları	U2
Ekonomik sorunlar	Gettolaşma	U1.U2
	Düzensiz gelir	U2
	İhtiyaçları karşılayamama	U3
Eğitim sorunları	Uyum problemleri	U1
	Başarısızlık	U2
	Adaptasyon sorunları	U3

Bu veriler, uzmanların göçün çocuk suçluluğu üzerindeki etkilerini değerlendirirken ortaya çıkardığı temaları ve bu temalar altında yer alan kodları içermektedir. Her bir tema, belirli bir konu veya etki alanını temsil ederken, kodlar ise bu temaları daha detaylı açıklayan alt başlıklardır. Göçün çocuk suçluluğu üzerindeki etkilerini anlamak için uzmanların bu temaları ve kodları kullanarak verdiği cevaplar incelenmiştir.

Bu verilere göre, uzmanlar göçün çocuk suçluluğu üzerinde çeşitli olumsuz etkileri olduğunu belirtmektedir. Kültürel uyum sorunları, dil ve diyalog sorunları, entegrasyon sorunları gibi etkiler çocukların yeni topluma adaptasyonunu zorlaştırabilir.

Bir uzman bu konu ile ilgili şu ifadeleri vurgulamıştır:

"Kültürel uyum sorunları, göç eden çocukların yeni bir topluma adapte olma süreçlerinde karşılaştığı zorlukları ifade eder. Bu süreçte, çocuklar farklı kültürel normlar, dil ve sosyal beklentilerle başa çıkmak zorunda kalabilirler. Bu uyum zorlukları, çocukların kendilerini yabancı hissetmelerine, topluma ait hissetmeme

durumlarına yol açabilir. Aynı zamanda bu sorunlar, çocukların kendi kimliklerini bulma ve geliştirme süreçlerini de etkileyebilir. Kültürel uyum sorunları, çocukların arkadaş gruplarına dahil olma, sosyal etkileşimde bulunma ve eğitim sistemiyle uyum sağlama gibi alanlarda da görülebilir. Farklı bir dilde iletişim kurma zorluğu, akademik başarısızlık ve okula uyum sağlama sorunlarına yol açabilir. Bu sorunlar, çocukların özgüvenini düşürebilir ve riskli davranışlara eğilimli hale getirebilir. Kültürel uyum sorunları, aynı zamanda çocukların aileleriyle arasındaki iletişimi de etkileyebilir. Farklı kuşaklar arasındaki kültürel farklılıklar, anlayışsızlığa ve çatışmalara neden olabilir. Bu durum da çocukların içsel çatışmalara girmesine ve olumsuz davranışlar sergilemelerine neden olabilir. Bu nedenle, göç eden çocuklara destek sağlamak ve kültürel uyumu kolaylaştırmak önemlidir. Eğitim programları, dil destekleri ve kültürel etkinlikler, çocukların yeni topluma uyum sağlama süreçlerini destekleyebilir. Ayrıca ailelere yönelik destek programları da çocukların kültürel uyumunu kolaylaştırabilir."

Ekonomik sorunlar, gettolaşma, düzensiz gelir, ihtiyaçları karşılayamama gibi faktörler, çocukları riskli davranışlara itebilir. Eğitim sorunları, uyum problemleri, başarısızlık, adaptasyon sorunları da çocukların eğitim ve sosyal gelişimini olumsuz etkileyebilir.

Bu konuda bir başka uzman ise şu ifadeleri vurgulamıştır:

"Ekonomik uyum sorunları, göç eden ailelerin yeni yaşam yerlerinde karşılaştığı ekonomik zorlukları ifade eder. Bu durum, ailelerin düşük gelir seviyeleri nedeniyle ihtiyaçlarını karşılamakta güçlük çektiği anlamına gelir. Gettolaşma, düzensiz gelir akışı ve ihtiyaçları karşılayamama gibi faktörler, çocukların ekonomik uyumunu olumsuz etkileyebilir. Gettolaşma, ailelerin daha düşük gelirli bölgelere yerleşmesi sonucu ortaya çıkan bir durumdur. Bu bölgelerde temel hizmetlere erişim sınırlı olabilir ve çocukların geleceğe yönelik umutları azalabilir. Bu da çocukların riskli davranışlara yönelmelerine neden olabilir. Düzensiz gelir akışı, ailelerin gelirlerinin istikrarsız olmasını ifade eder. Bu durum, ailelerin temel ihtiyaçlarını belirli dönemlerde karşılayamamasına neden olabilir. Bu ekonomik belirsizlik, çocukların geleceğe yönelik plan yapmalarını zorlaştırabilir ve suç riskini artırabilir. İhtiyaçları karşılayamama ise, ailelerin temel ihtiyaçlarını karşılayacak yeterli kaynağa sahip

olmaması anlamına gelir. Bu durum çocukların sağlıklı beslenme, eğitim ve diğer temel ihtiyaçlarını karşılamalarını zorlaştırabilir. Bu da çocukların riskli yollarla para kazanma amacıyla suça sürüklenmelerine yol açabilir. Bu ekonomik sorunlar, çocukların psikososyal sağlığını da olumsuz etkileyebilir. Düşük özsaygı, umutsuzluk ve gelecek kaygıları, çocukların riskli davranışlara yönelmelerine zemin hazırlayabilir. Bu nedenle, ekonomik uyum sorunlarının çocuklar üzerindeki etkilerini hafifletmek amacıyla ailelere ekonomik destek sağlamak ve temel ihtiyaçlarını karşılamalarına yardımcı olmak kritik öneme sahiptir. Ayrıca ekonomik destek programlarıyla çocukların eğitimlerine erişimini kolaylaştırmak da uzun vadeli çözümlerden biridir."

Bu temalar ve kodlar, uzmanların göçün çocuk suçluluğu üzerindeki etkilerini derinlemesine değerlendirdiğini ve bu etkilerin farklı alanlarda nasıl kendini gösterdiğini ifade etmektedir. Bu veriler, çocuk suçluluğunu anlamak ve müdahale stratejilerini geliştirmek isteyenlere önemli içgörüler sunabilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada çocuk suçluluğunu göç ve cinsiyet perspektifleriyle incelenmiştir. Bu hedef doğrultusunda, çocukların suça eğilimlerini etkileyen faktörler, göç ve cinsiyet kriterleri çerçevesinde sosyolojik açıdan detaylı bir şekilde analiz edilmiştir. Çalışma kapsamında, ikincil verilerin incelenmesi yanı sıra, Gaziantep Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'nün hizmet verdiği alanda suça karışmış olduğu tespit edilen on beş çocuk ve üç sosyal hizmet görevlisi ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler, içerik analizi ve fenomenolojik analiz yöntemi kullanılarak incelenmiş ve bu verilere dayalı olarak çeşitli kodlar ve temalar ortaya çıkarılmıştır.

Araştırmanın sonuçları, göç ve cinsiyet faktörlerinin çocuk suçluluğuyla bağlantılı olduğunu göstermektedir. Bulgular, erkek çocukların suça eğilim gösterme oranlarının kız çocuklara kıyasla daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra, cinsiyet rolleri, toplumsal beklentiler ve sosyal normlar gibi etmenlerin, çocukların suça eğilimli davranışlarını şekillendiren faktörler olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular; Farrington (1998)'in bulguları ile örtüşmektedir. Farrington (1998) çalışmasında genç erkekleri bireysel faktörlerin, ailesel faktörlerin, akran suçluluğu ve düşük sosyo ekonomik durumların şiddet gibi suçlara sürüklediğini tespit etmiştir.

Cinsiyet bağlamında çocuk suçluluğunu incelenmesi için TÜİK tarafından yayınlanmış ikincil verilerden yararlanılmıştır. TÜİK verileri incelendiğinde erkek çocuklarının suça sürüklenme konusunda handikaplı kesim olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Öyle ki son beş yıl içinde erkek çocuklarının suça sürüklenme oranları kız çocuklarına göre beş kat daha fazladır.

Araştırmanın sonuçlarına göre suça sürüklenen çocukların sayısı yıllar içerisinde dramatik bir artış göstermiştir. Suça sürüklenen çocuklar cinsiyet bağlamında değerlendirildiğinde erkek çocukların suça sürüklenme, suç mahallinde bulunma ve

mağduriyet yaşama oranlarının, kız çocuklarına kıyasla çarpıcı bir şekilde daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Sosyo-ekonomik faktörler ve toplumsal cinsiyet normları, erkek çocukların suça yönelmelerindeki etkili etmenler olarak öne çıkmaktadır. Örneğin, erkek çocuklar genellikle erken yaşlarda çalışmaya zorlanmakta, zorlu yaşam koşullarıyla başa çıkmak zorunda kalmakta ve toplumun beklentilerine uygun davranma baskısıyla karşılaşmaları nedeniyle suç işleme eğiliminde oldukları düşünülebilir. Bu faktörler, erkek çocukların suça sürüklenme olasılığını artırabilmektedir. Ayrıca, ekonomik zorluklar sebebiyle ailelerin çocuklarını suça yönlendirme veya suç faaliyetlerine katılma konusunda daha duyarsız olabileceği düşünülmelidir. Bu bağlamda, düşük gelirli ailelerdeki maddi sıkıntılar erkek çocukların suça sürüklenmesinde bir itici faktör olabilir. Birçok erkek çocuk aynı zamanda hem eğitime devam etmekte hem de ağır işlerde çalışabilmektedir.

Erkek çocukların sosyal çevreleri de suça yatkınlıklarını etkileyen unsurlardan biridir. Bu çocukların daha fazla sokağa maruz kalmaları, genelde daha düşük ve daha az hijyenik yaşam standartlarına sahip olmaları ve suçla ilişkilendirilen bölgelerde daha sık bulunmaları, erkek çocukların suça karışma olasılıklarını yükseltebilecek unsurlar olarak değerlendirilmiştir. Olumsuz sosyal etkileşimler de, erkek çocukları suç faaliyetlerine yönlendirebilmektedir. Özellikle, suça sürüklenme nedeniyle güvenlik birimine getirilen erkek çocukların uyuşturucu madde kullanma, bıçak taşıma ve kasten yaralama gibi suçlara daha sık karıştığı gözlemlenmektedir. Bu suçlar, erkek çocukların mahallelerindeki suç örgütleri veya arkadaş gruplarıyla bağlantılı olabilir.

Buna ek olarak, erkek çocukların desteklenmesi ve yardım almaları da büyük bir öneme sahiptir. Zira bazı durumlarda, duygusal veya sosyal destek eksikliği nedeniyle erkek çocuklar suça yönelebileceği düşünülmektedir. Toplumun genelinde hâkim olan erkeklik anlayışı, erkek çocuklarının yardım talep etmenin zayıflık olarak algılanmasına sebep olabilir ve bu da erkek çocukların yardım alma konusunda çekingen olmalarına neden olabilir.

Mağduriyet durumuna bakıldığında erkek çocuklar genel olarak yaralama ve tehdit gibi şiddet içeren suçlara daha fazla maruz kalırken, kız çocukları ise aile düzenine

karşı işlenen suçlar ve cinsel suçlar açısından daha yüksek risk altında olduğu sonucuna varılmıştır.

Sonuç olarak, erkek çocukların suça karışma oranlarının yüksekliği, çeşitli etmenlerle ilişkilendirilebilir. Sosyo-ekonomik zorluklar, olumsuz sosyal çevre etkileri, daha acımasız ve zor hayat şartları, cinsiyet temelli destek eşitsizliği ve yardım alma engelleri, erkek çocuklarının suç faaliyetlerine yatkın hale gelmelerinde etkili rol oynayabilir. Bu nedenle, gelecekteki politika ve programlar çocuk suçluluğunu ele alırken bu faktörleri göz önünde bulundurmalı ve erkek çocukların sağlıklı bir çevrede gelişimini desteklemeyi amaçlamalıdır. Öte yandan kız çocuklarının da özellikle cinsel suçlar ve aile düzenine karşı işlenen suçlar konusunda korunması gerekmektedir.

Araştırmanın sonuçlarına göre, göçün de çocukların suça sürüklenmesinde farklı boyutlarda rolünün olduğunu ortaya koymuştur. Göçün çocukların suça sürüklenmesinde ekonomik, eğitimsel ve kültürel yönlerden etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda göç sonrası yaşanan kültürel uyum sorunları, ekonomik nedenler ve eğitim sorunları göç eden çocukların farklı kültürel normlar, dil ve beklentilere uyum sağlama zorlukları olduğunu vurgulamıştır. Bu durum çocukların kendilerini yabancı hissetmelerine ve topluma aitlik duygusunu kaybetmelerine neden olabilir. Aynı zamanda bu sorunlar, çocukların kimlik arayışlarını olumsuz etkileyebilir. Eğitim ve sosyal çevre ile uyum sağlama da bu sorunların etkilediği alanlardandır. Dil bariyeri akademik başarısızlık ve sosyal izolasyon riskini artırabilir. Bu noktada, kültürel uyumu desteklemek için eğitim programları ve dil destekleri önemli rol oynamaktadır.

Göçün bir sebebi olan ekonomik sorunlar da çocuk suçluluğunu etkileyen bir diğer faktördür. Bir uzman, göç eden ailelerin ekonomik uyum zorluklarının çocukları riskli davranışlara itebileceğine dikkat çekmiştir. Düşük gelir seviyeleri, gettolaşma, düzensiz gelir akışı ve ihtiyaçları karşılayamama gibi unsurlar çocukların ekonomik olarak uyum sağlamalarını engelleyebilir. Bu da çocukların geleceğe yönelik umutsuzluklarını artırarak suça eğilimlerini artırabilir.

Araştırmanın sonuçlarına göre merak, mahalle kültürü, kendini koruma çabası, arkadaş etkisi, birini örnek almak, dikkatsizlik, tartışma, yoksunluk ve bilinçsizlik

gibi birçok faktör çocukların suça karışmasına neden olmaktadır. Bu sebepler arasında özellikle “merak” ve “kendini koruma güdüsü” faktörleri ön plana çıkmaktadır. Suça sürüklenen çocuklar suç anında veya sonrasında pişmanlık, korku, öfke, suçluluk ve dışlanma gibi duyguları hissettiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca araştırmaya katılan çocukların tamamı yaptıkları eylemin suç olduğunu bilmediklerini belirtmişlerdir.

Sonuç olarak, göçün çocuk suçluluğu üzerindeki etkileri incelendiğinde, kültürel uyum sorunları ve ekonomik zorlukların öne çıktığı görülmektedir. Bu etkilerin anlaşılması, çocuk suçluluğunu ele alırken daha kapsamlı ve hedefe yönelik müdahale stratejileri geliştirmeyi destekleyebilir. Uyum sağlama süreçlerini kolaylaştırmaya yönelik eğitim ve destek programlarının yanı sıra ailelere yönelik ekonomik destekler, çocukların suça sürüklenme riskini azaltmak adına kritik önem taşımaktadır.

Elde edilen bulgular, göçün çocuk suçluluğu üzerinde çok yönlü ve karmaşık etkilere sahip olduğunu vurgulamaktadır. Göç süreci, çocukların karşılaştığı çeşitli olumsuz etkiler nedeniyle suça sürüklenme riskini artırabilir. Kültürel uyum sorunları, yeni bir topluma uyum sağlama zorluklarına işaret etmektedir. Dil engelleri, sosyal normların farklılıkları ve toplumsal beklentilerdeki uyuşmazlıklar, çocukların topluma entegre olmalarını güçleştirebilir. Bu durum, çocukların aidiyet eksikliği yaşamalarına, dışlanmışlık hissetmelerine ve bu yolla riskli davranışlara eğilimli hale gelmelerine yol açabilir.

Sonuç olarak, elde edilen veriler göç ve cinsiyet faktörlerinin çocuk suçluluğu üzerindeki etkilerini çeşitli açılardan aydınlatmaktadır. Özellikle erkek çocukların dezavantajları ve göçün suça sürüklenme riskine etkileri, çocuk suçluluğunu anlamak ve önlemek isteyenler için önemli bir perspektif sunmaktadır. Bu bulgular, erken yaşta müdahale stratejileri, eğitim programları ve toplumun bilinçlendirilmesi gibi alanlarda çalışmalar yapılırken araştırmacılara rehberlik edebilir. Çocukların ihtiyaçlarına uygun destekler sağlamak ve riskli davranışları azaltmak amacıyla bireysel, ailevi ve toplumsal düzeyde çabaların birleştirilmesi gerekmektedir. Bu veriler, çocukların sağlıklı gelişimini desteklemeye odaklanan politika yapıcıları, uzmanlar, eğitimciler, aileler ve diğer tüm paydaşlar için değerli bir kaynak oluşturmaktadır.

Bu bağlamda, çocuk suçlarının önlenmesi için sosyal hizmetlerin, eğitim programlarının ve aile destek mekanizmalarının geliştirilmesinin gerekliliği vurgulanmaktadır. Ayrıca, çocukların suça karıştıktan sonra rehabilite edilmesi ve topluma yeniden kazandırılması için etkili adalet ve ceza sistemleri yaklaşımlarının benimsenmesinin önemi vurgulanmaktadır.

Bu tez çalışmasının sonuçları baz alınarak birtakım önerilerde bulunulmuştur. Bu öneriler aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır:

Çocuk Odaklı Politika Geliştirme: Kanun koyucuların ve hükümet yetkililerinin, çocuk suçluluğunu önlemeye yönelik politikaları çocukların ihtiyaçlarına ve yaşamlarının karmaşıklığına uygun olarak geliştirmeleri önemlidir. Göç ve cinsiyet faktörlerini göz önünde bulunduran, erken yaşta müdahaleye odaklanan ve çocukların korunma ve gelişim haklarını vurgulayan politikalar oluşturulmalıdır.

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Yaklaşımı: Çocuk suçluluğunu ele alırken bu konuda handikaplı kesim olan erkek çocuklarının da desteklenmesi amaçlanmalıdır. Kız çocuklarına yönelik dernekler, teşvikler ve STK'lar olduğu halde, erkek çocukları temsil eden bir tarafın olmadığı da göz ardı edilmemelidir. Eşitlikçi bir yaklaşım, erkek çocukların da toplumsal baskılara karşı gelme ve olumlu davranışları teşvik etme ihtiyaçlarını vurgulayarak, onların suça eğilimlerini azaltabilir. Bu perspektif altında, erkek çocuklar için destekleyici ve rehberlik edici programların geliştirilmesi, duygusal gelişimlerine odaklanması gereklidir. Böylece, toplumsal cinsiyet eşitliği yaklaşımı, erkek çocukların suça sürüklenme riskini azaltmada adil ve kapsayıcı bir şekilde kullanılması önerilmektedir.

Eğitim ve Farkındalık Programları: Sosyal incelemeciler, araştırmacılar ve sivil toplum kuruluşları, çocuk suçluluğunun göç ve cinsiyet bağlamında anlaşılmasını artıracak eğitim ve farkındalık programları düzenlemelidir. Toplumun genelinde, çocukların potansiyellerini anlama ve koruma konusundaki bilinçliliği artırıcı çalışmalar yapılmalıdır.

Aile Destek Mekanizmalarının Güçlendirilmesi: Aile içi destek mekanizmaları ve ebeveynlerin bilinçlendirilmesi, çocukların sağlıklı bir çevrede yetişmelerine

yardımcı olabilir. Ebeveynlere çocuk gelişimi, eğitimi ve çocuk hakları konusunda rehberlik sağlayan programlar ve kaynaklar sunulmalıdır.

Alternatif Hukuki Yaklaşımlar: Kanun koyucular, çocukların suça karıştığında cezalandırılma yerine, rehabilitasyon ve eğitim odaklı alternatif ceza yöntemleri geliştirmelidir. Çocukların topluma kazandırılmasını ve suça yönlendiren faktörlerin ele alınmasını hedefleyen yaklaşımlar öncelikli olmalıdır.

Erken Müdahale ve Destek Hizmetleri: Çocukların risk altında olduğu belirlendiğinde, erken müdahale ve destek hizmetleri sunulmalıdır. Sosyal hizmet profesyonelleri, psikologlar ve uzmanlar, çocukların gelişimini desteklemek ve suça yönelen davranışları önlemek için etkili stratejileri uygulamalıdır.

Toplum Tabanlı Projelerin Desteklenmesi: Sivil toplum kuruluşları ve paydaşlar, çocukların suça karışma riskini azaltmaya yönelik toplum tabanlı projeleri desteklemelidir. Sanat, spor, eğitim ve mentorluk gibi alanlarda yapılan projeler, çocukların pozitif etkileşimler yaşamalarına katkı sağlayabilir.

Veri Toplama ve Araştırmaların Devamı: Çocuk suçluluğunu anlamak ve etkili stratejiler geliştirmek için veri toplama ve araştırmaların sürdürülmesi gerekmektedir. İkincil ve birincil verilerin toplanması, çocuk suçluluğunun göç ve cinsiyet boyutlarını daha iyi anlamamıza yardımcı olacaktır.

Uluslararası Örnek Uygulamaların İncelenmesi: Çocuk suçluluğu konusunda uluslararası örnek uygulamaların incelenmesi, çeşitli ülkelerin deneyimlerinden faydalanmayı sağlayabilir. Bu deneyimler, etkili stratejilerin belirlenmesine katkı sağlayabilir.

Çocuk Katılımı ve Güçlendirme: Çocukların karar alma süreçlerine katılımı teşvik edilmeli ve çocukların kendi yaşamlarını etkileme yetileri desteklenmelidir. Çocukların katılımı ve görüşleri, politika yapıcılar ve program geliştiricileri için önemli bir rehber olmalıdır.

Bu öneriler, çocuk suçluluğunun göç ve cinsiyet perspektiflerinden ele alınması için yönlendirici olabilir. Hem çocukların korunması hem de potansiyellerini en üst düzeyde gerçekleştirmeleri için tüm paydaşların iş birliği içinde çalışması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

Adalet Bakanlığı. (2023). Adli İstatistikler. <https://adlisicil.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/adl-istatistikler-yayin-arsivi>

Akbaba, T. (2011). Kartal-Kadıköy bölgesi çocuk suçluluğu profili Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi (Turkey)).

Arabacı, L. B., & Gülsenay, T. A. Ş. (2017). Dragging factors in juvenile delinquency, mental health problems, and nursing care. *Journal of Psychiatric Nursing*, 8(2), 110-117.

Aslan, K. (2002). Değişen toplumda aile ve çocuk eğitiminde sorunlar. *Ege Eğitim Dergisi*, 1(2).

Atauz, S. (2003). Türkiye'nin Beş Tünde Sokak Çocukları Projelerinin Değerlendirilmesi, Hacettepe Üniversitesi Çocuk Hakları Merkezi, Ankara.

Attepe-Özden, S., Pak, M. D., & İçağasıoğlu-Çoban, A. (2017). Sosyal hizmette iyilik hali kavramı. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 87-104.

Bülbül, S., & Doğan, S. (2016). Suça sürüklenen çocukların durumu ve çözüm önerileri. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 59(1), 31-36.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2008). Bilimsel araştırma yöntemleri.

Centel, N., Zafer, H., Çakmut, Ö. (2020). Türk Ceza Kanunu, Ceza Muhakemesi Kanunu, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ve İlgili Mevzuat, Beta Basım A.Ş, İstanbul.

Çılga, (1999) Türkiye’de çocuk hakları, çalışmaları, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.

Cope, J. (2003). Entrepreneurial Learning and Critical Reflection: Discontinious Events As Triggers for Higher – Level Learning, Management Learning, 34(4), 429 – 450.

Coşar, Y. (2005). Kentleşen Türkiye’de çocuk suçluluğu. TBB dergisi, 56, 281-327.

Çetinkaya ÖB. (2017). Ergenlerde beyin gelişimi: Son gelişmeler. Toraks Bülteni, 2017, 48-50.

Çocuk Koruma Kanunu (2005).
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5395.pdf>

Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumları ve Eğitimevleri İnceleme Raporu-5 Kasım 2009 Tarihli 33. Toplantısı.

Creswell, J.W. (2015). Nitel Araştırma Yöntemleri: Beş Yaklaşım Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Daniş, M. Z., & Şahbikan, İ. (2014). Suça sürüklenmiş çocukların yeniden toplumsallaşma sürecinde ve insan hakları bağlamında sosyal hizmet yaklaşımlarının yeri ve önemi. Tarih Okulu Dergisi (TOD), 628.

Demir A. (2017). Suça sürüklenen çocukların ruhsal işleyişlerinin projektif testlerle değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

Demirbaş, T. (2019). Suçun önlenmesi, Yaşar Hukuk Dergisi. Demirbaş.

Dirican R. (2018). Tarihi süreçte çocukluk ve çocuk hakları. Çocuk ve Gelişim Dergisi, 2018;2(2), 51-62.

Dönmezer, S. (1978). Kriminoloji, Seçkin Yayıncılık, Ankara Sosyoloji, 7. baskı, İstanbul.

Durgun, Ö. (2011). Türkiye’de yoksulluk ve çocuk yoksulluğu üzerine bir inceleme. Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi, 6(1).

Erbay, E., Gök, F. A., & Kardeş, T. Y. (2015). Aile mahkemelerine başvuran ve boşanma sürecinde olan ailelerin problem çözme becerilerinin incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 19(1), 139-154.

Erçiçek, D. (2011). Göçün Çocuk Üzerindeki Biyo-Psiko-Sosyal Etkisi ve Sosyal Hizmet Uzmanının Roller. *Sosyal Hizmet*, 130.

Erdentuğ, Aygen S. (1977) “Suç kavramının kültür farklılığı açısından değerlendirilmesi”, *Ankara Üniversitesi DTCTF Antropoloji Dergisi*, 10, S. 75-84.

Erkal, M (1984). Sosyal meselelerimiz ve sosyal değişme, Mayaş Yay. Ankara.

Gezer, D. (2014). Sokaklar çocuk doğurmaz, BİA Haber Merkezi, İstanbul.

Erkan, R., & Erdoğan, Ö. G. M. Y. (2006). Göç ve çocuk suçluluğu. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 9(9), 79-90.

Farrington, D. P. (1998). Predictors, causes, and correlates of male youth violence. *Crime and Justice*, 24, 421-475.

Farrington, D. P., & Welsh, B. C. (2005). Randomized experiments in criminology: What have we learned in the last two decades? *Journal of Experimental Criminology*, 1, 9-38.

Gaziantep Üniversitesi (2023). Gaziantep'te madde bağımlılığı: Psiko-sosyal analiz ve sonuçları (s. 45-60).

Gökpinar, M (2007). Sosyal ve kriminal boyutlarıyla çocuk suçluluğu, *TBB Dergisi*.

Gönültaş, B. M., & Hilal, A. (2012). Çocuk suçluluğunda göç faktörü: Adana örneği. *Adli Tıp Dergisi*, 26(3), 156-164.

Gönültaş, B. M., & Kelebek, G. (2017). Metropollerde önemli bir realite: Göç, çocuk suçluluğu ve sosyal hizmet odaklı çözüm önerileri. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 142-155.

Göver İ. H. (2016). From carrier pigeons to Twitter, ICWSR-International Conference on the Changing World and Social Research, Barcelona, Spain.

Güler, G. (2017). Suça sürüklenen çocukların biyopsikososyal değerlendirmesi. Türkiye Klinikleri J Child Psychiatry-Special Topics, 3(3), 220-224.

Güneş DK, Gökler R. Türkiye'de suça sürüklenen çocukların aile özellikleri. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 2017;14(4), 3742-3755.

Gürsel, C (1997). 13-19 yaş grubunda suça eğilimin araştırılması (Yayımlanmamış doktora tezi) Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Hallett, C. (1995). Understanding the phenomenological approach to research. Nurse Researcher, 3(2), 55-65.

Işıkoğlu, N., Özdemir, A. A., Altun, M., & Ergenekon, E. (2021). Erken çocukluk eğitimi öğretmen ve yöneticilerinin Covid-19 pandemi deneyimleri: Yorumlayıcı fenomenolojik analiz. Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi, 5(2), 567-590.

Işıқтаç, Y (1999). Max Weber'in 'Anlayış Sosyolojisi' yönetiminin hukuk uygulanması üzerine bir deneme, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası.

Işıқтаç, Y. (2016). Adalet Psikolojisi. 2. Baskı. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

İnan, A. N (2020). Çocuk Hakları Beyannamesi İlkelerinin Türk Hukuk Sistemine Etkisi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimleri Fakültesi Dergisi.

Kahraman, M.E (2012). Sokak çocukları rehabilitasyonu sürecinde uygulanabilecek yeni yöntem ve yaklaşımlar. Uluslararası Çocuklar İçin Adalet Sempozyumu, Ankara.

Kamer, V. K. (2013). Çocukların suça sürüklenmesine neden olan faktörler ile ilgili sosyolojik teoriler. Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 4(12).

Kaner, S. (2009). Zihin engelli çocukların duygusal ve davranışsal problemlerinin değerlendirilmesinde anne-baba ve öğretmen tutarlılığı. , 239 - 263

Karakartal, D. (2018). Cezaevinden çıkan eski hükümlülerin yaşadıkları sorunların incelenmesi. Uluslararası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi , 4 (9) , 72-85.

Kırbaş, Ş., Taşmektepligil Y., Üstün A (2007). Ortaöğretimde gençleri şiddete yönelten nedenler ve şiddeti engellemede spor aktivitelerinin rolünün incelenmesi: Amasya ili örneği. Spormetre Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi.

Kızıltepe, R. (2023). Mahalle ve çocuk suçluluğu: Bir derleme çalışması. Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi, 5(9), 793-812.

Kızmaz, Z. & Bilgin, R. (2010). Sokakta çalışan/yaşayan çocuklar ve suç: Diyarbakır örneği. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 9 (32) , 269-311.

Korkusuz, F. (2010). Yere İniş Sonrası Dikey Sıçrama Performansını Etkileyen Kinetik Ve Kinematik Faktörlerin İncelenmesi. <https://hdl.handle.net/11511/61751>

Köknel, Ö (2001). Gençlik suçları. Altın Kitaplar Yayınevi.

Loeber, R., & Le Blanc, M. (1990). Toward a Developmental Criminology. Crime and Justice, 12, 375-473.

Lök, N., Başoğlu, C., Öncel, S. (2016). Aile İçi Şiddetin Çocuk Üzerindeki Etkileri ve Psikososyal Desteğin Önemi. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar.

Lund, J. (2002). Sentencing. S. Afr. J. Crim. Just., 15, 273.

Maxfield M. G., Babbie E. (2001). Research Methods for Criminal Justice and Criminology (3rd ed.). Belmont, CA: Wadsworth/Thomson Learning.

Özçevik, D. & Ocakçı, A. F. (2021). Çocukları Sokağa İten Faktörler, Karşılaştıkları Sorunlar ve Hemşirenin Rolü. Sağlık Hizmetleri ve Eğitimi Dergisi, 5 (1), 26-32 . DOI: 10.29228/JOHSE.7

Oral, T.P. (2004). Tutuklu Yargılamada Kurum İçinde Bakım, Gözetim ve Eğitim. TBB Dergisi. Sayı: 51.

Ovacık A.C. (2008). Aile İçi Şiddetin Erkek Çocuğun Şiddet İçeren Suç İşleme Davranışına Etkisi (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü.

Özdemir, P. G., Selvi, Y., Aydın, A. (2012). Dürtüsellik ve Tedavisi. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 4(3), 293-314.

Özsan, M. (1990). Çocuk Suçlarında Aile ve Anne-Baba İlişkilerinin Rolü. Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları, Ankara.

Öztürk, N. (2013). Suça Sürüklenen Çocukların Risk Alma Davranışlarının ve Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul.

Öztürk, H. K. (2017). Çocukluğun Tarihsel Gelişimi Üzerine Düşünceler. Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (13), 253-276.

Peker Ünal, D. (2010). İlköğretim Öğretmenlerine Yönelik Web Tabanlı Çocuk Hakları Eğitimi Programı. (Doktora Tezi). Ankara

Polat, G. (2007). İç Göçün Çocuk Ruh Sağlığına Etkisi ve Sosyal Hizmet Müdahalesi. Toplum ve Sosyal Hizmet, 18(1), 89-106.

Schmallegger, F., & Koppel, T. (1999). Criminal Justice Today. ABC Distribution Company.

Sevük, H. (1998). Uluslararası Sözleşmelerdeki İlkeler Açısından Çocuk Suçluluğu ile Mücadelede Kurumsal Yaklaşım. Beta Basım Yayım, İstanbul.

Shaw, C. R., & McKay, H. D. (1969). Juvenile Delinquency and Urban Areas. Chicago: The University of Chicago Press (çeviri: Semra Yılmaz Çıldam, 2019).

Sokullu, F. (2003). Kriminoloji ve Viktimoloji Bağlamında Aile İçi Şiddet Genel Bir Bakış. In Türkiye’de Aile İçi Şiddet (Eds FS Akıncı, K İçel, Y Ünver), Beta Basım Yayım, İstanbul.

Sokullu/Akıncı, F. (2016). Kriminoloji. İstanbul: Beta Yayınları.

Sözer, M. A., Balcıoğlu, E. (2016). Kriminoloji. Nobel Yayınları, Ankara.

Sözüer, A. (2013). Ön Söz Yerine Türk Ceza Hukuku Reformu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 71.

Şemin, R. (1973). Karakter Formasyonu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul.

Tarhan, N. (2012). Suçlu Çocuk Yok, Suça İtilmiş Çocuk Var. Üsküdar Üniversitesi.

TCK (2004). Türk Ceza Kanunu.

Tezcan, S., Yavuz, S., Tunçkanat, H. (2010). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet. (Eds S Üner, F Kardam), Ankara.

Topçuoğlu, T. (2021). Gençlerin Kuraldışı Davranışlarındaki Cinsiyet Farklılıkları. İstanbul: Alfa Basım Yayın.

Toroslul, H. (2019). Ceza Hukuku Genel Kısım. Ankara: Savaş Yayınevi.

Turabi, S. (2012). Kusurluluk ve Kusurluluğu Etkileyen Haller. TBB Dergisi, 101, 267-292.

TÜİK (2022). Güvenlik Birimine Getirilen Çocuklar.

Türkiye Barolar Birliği (2023). Çocuk Adalet Sisteminin Uygulanması. Erişim Tarihi: 20.07.2023, URL

Uğur, S. B. (2018). Geçmişten Günümüze Şekillenen Çocukluk Algısı ve Çocuk Yetiştirme Pratikleri. SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, (45), 227-247.

Ulu, Ö. (2018). Türkiye'de ve Dünyada Uyuşturucu ile Mücadele. Ankara: TİAV.

Uluğtekin, S. (1991). Hükümlü Çocuk ve Yeniden Toplumsallaşma. Ankara.

Usta, S. S. (2002). Küreselleşme, Yoksulluk ve Şiddet Bağlamında Sokak Çocukları. Ankara.

Usta, S. S. (2005). "Sokakta Yaşayan Çocuklar." Çocuklar ve Suç-Ceza. Seçkin Yayınları, Ankara.

Uzun, Z. (2015). Suç ve Değer İlişkisi: Suça Sürüklenmiş Çocuklar Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

Ünal, G. (2005). Aile İçi Şiddet. Aile ve Toplum Dergisi.

Wormith, J. S., Althouse, R., Simpson, M., Reitzel, L. R., Fagan, T. J., & Morgan, R. D. (2007). The Rehabilitation and Reintegration of Offenders: The Current Landscape and Some Future Directions for Correctional Psychology. Criminal Justice and Behavior, 34(7), 879-892.

Yenisey, F. (2020). Ceza Muhakemesi Hukuku. Seçkin Yayınları, Ankara.